BIBLIOTECA PENTRU TOȚI COPIII

VÎNTUL PRIN SĂLCII

Kenneth Grahame

Desenul copertei și ilustrațiile:
IACOB DESIDERIU

„Biblioteca pentru toți copiii" apare sub îngrijirea lui Tiberiu Utan

VÎNTUL PRIN SĂLCII

Kenneth Grahame

În românește de
FRIDA PAPADACHE

EDITURA ION CREANGĂ — BUCUREȘTI
1973

DRAGI COPII,

Vrînd să vă fac o bucurie, m-am străduit să tălmăcesc pentru voi în românește — pe cît am putut de bine — povestea Șoarecelui-poet, a Sobolului cuminte, a Bursucului înțelept și a Broscoiului înfumurat.

Copiii din Anglia au multe povești și cîntece pline de haz și în mai toate e vorba de animale nostime și deștepte, sau chiar năzdrăvane, dar mi s-a părut că, dintre toate poveștile, aceasta e cea pe care o iubesc ei mai mult. De aceea am socotit că e bine să o cunoașteți și voi.

Am să vă mai spun încă ceva despre cartea asta, care cred că are să vă placă.

Așa cum cea dintîi poveste din lume a fost desigur spusă de vreo măicuță băiatului sau fetiței ei, tot așa și povestea aceasta a fost închipuită de un tăicuț pentru băiețașul lui, și numai apoi au cunoscut-o ceilalți copii. A scris-o pe lîngă alte cîteva, mai puțin izbutite, un om care nu era de meserie scriitor de povești, ci funcționar de bancă.

După cum v-am mai spus, Kenneth Grahame a scris basmul acesta pentru băiețașul lui — avea un singur băiețaș, pe care-l iubea, pare-se, foarte mult, cuminte și drăguț, căruia îi plăceau mult poveștile și care iubea animalele.

Și cînd venea Kenneth Grahame seara obosit de la slujbă, plictisit de cifre și de alte necazuri, obișnuia, se vede, să-și ia băiețelul pe genunchi și să se joace cu el. Atunci uita că e „un funcționar", cu griji și plictiseli, închis toată ziua într-un birou mohorît dintr-un oraș mare și cețos, și — împreună cu băiețelul lui — își amintea cu voie bună de locurile ce le cutreieraseră în ultima duminică, de cîmpiile verzi, de lanurile de grîu prin care trecuseră, de apa zglobie ce trecea prin apropierea casei lor de vară, de șoaptele sălciilor argintii bătute de vînt și mai ales de toate animalele micuțe ce le întîlniseră în plimbările lor pe lîngă apă. Băiețașul era, pasămite, lacom de povești și tăticul lui știa să le spună. Și așa, încetul cu încetul, s-a născut povestea aceasta, „Vîntul prin sălcii".

După ce Kenneth Grahame a scris-o, ca să bucure și pe alți copii, cartea s-a răspîndit într-atîta, încît, demult, mai că nu e casă în Anglia unde să nu o găsești, iar copiii de-acolo o citesc și o recitesc și-l socotesc ca un prieten al lor pe Kenneth Grahame — deși acesta s-a stins din viață încă în anul 1932, în vîrstă de 73 ani, ca un adevărat bunic povestitor de povești. A murit în casa lui din Pangbourne, Church Cottage, pe rîul Tamisa.

Și după ce se fac mari, copiii din Anglia mai deschid adesea cu plăcere cartea aceasta, bucurîndu-se de frumusețile ei. Nădăjduiesc că la fel veți face și voi.

F.P.

I. MALUL APEI

SOBOLUL MUNCISE DIN GREU, toată dimineața, scuturînd, de primăvară, mica lui locuință. Întîi cu mătura, apoi cu cîrpa; iar la urmă se cocoțase pe scări, pe mese și scaune, cu o bidinea și o căldare de var și lucrase pînă ce-și simțise gîtul și ochii plini de praf și brațele îi atîrnau grele și obosite. Primăvara plutea prin văzduh, deasupra lui, și zvîcnea în adîncul pămîntului, sub el și împrejurul lui, străbătînd pînă și întunecoasa și micuța-i locuință cu suflul ei de neliniște și dor. Nu e de mirare deci că, deodată, Sobolul, zvîrlind jos bidineaua, zise:

— La naiba! Să mă slăbească! Mai dă-o încolo de scuturătură!

Și o zbughi din casă, fără să-și pună măcar haina pe el. Parcă-l chema de sus un glas poruncitor, căruia nu i se putea împotrivi. Se îndreptă spre micul tunel ce ducea drept în sus și care, în cazul lui, corespundea drumului pentru trăsuri, presărat cu pietriș, ce-l au animalele cu reședințe mai aproape de soare și aer. Zgîrie, și zgîndări și rîcîi și săpă, și iar săpă și rîcîi și zgîndări și zgîrie, lucrînd de zor cu lăbuțele și mormăind către sine însuși: „Mergem sus! Mergem sus!", pînă cînd — zdup! — botul îi răzbi la lumina soarelui și se pomeni rostogolindu-se în iarba caldă a unei poiene mari.

„Frumos e! își zise Sobolul. E mai frumos decît să văruiești!" Razele soarelui îi cădeau fierbinți pe blană, adieri blînde îi mîngîiau fruntea înfierbîntată și — după pustnicia în care trăise timp atît de îndelungat, în casa lui de sub pămînt — ciripirile vesele ale păsărelelor îi izbeau urechea amorțită ca niște strigăte de bucurie. Se ridică printr-o săritură pe toate patru picioare dintr-o dată și, pătruns de dragoste de viață și de bucuriile primăverii fără de văruială, își urmă drumul, străbătînd poiana, pînă ajunse la gardul viu care mărginea capătul celălalt.

— Oprește-te! îi zise un iepure bătrîn, postat în deschizătura gardului. Cincizeci de bani taxa de trecere pe șoseaua particulară!

Fu dat peste cap într-o secundă de către Sobolul nerăbdător și plin de dispreț, care continuă să țopăie de-a lungul celuilalt hotar al poienii, bătîndu-și joc de neamurile iepurelui, ce-și scoseseră în grabă căpșoarele din găurile lor să vadă care era obiectul litigiului.

— Spanac! le mai trînti el ironic, și dus fu, înainte ca iepurașii să fi putut găsi un răspuns demn și satisfăcător.

Atunci începură să se certe între ei.

— Ce dobitoc ești! De ce nu i-ai spus...

— De ce nu i-ai spus tu...

— Ar fi trebuit să-i amintești...

Și așa mai departe, cum se obișnuiește în asemenea cazuri; dar bineînțeles că era prea tîrziu, ca totdeauna.

Părea totul prea frumos ca să fie adevărat. Hoinărea zorit de colo pînă colo prin poieni, de-a lungul hotarelor de tufișuri, prin pădurici, și găsea pretutindeni păsări clădindu-și cuibul, flori îmbobocind, frunze zvîcnind din muguri — toate voioase și lucrînd cu spor. Și în loc să-l mustre conștiința și să-i șoptească, înțepîndu-l ca un ghimpe: „Văruiala!", el nu simțea decît ce încîntător era să fii singurul leneș printre toți acești cetățeni gospodari.

Își simți fericirea fără de margini cînd, tot hoinărind fără nici o țintă, se văzu deodată la marginea unui rîu ce venea cu apele mari. În viața lui nu mai văzuse un rîu — acest animal neted și lucios, sinuos și puternic, care gonea și chicotea, care apuca toate cîte le întîlnea în cale cu un gîlgîit și le da iar drumul, în hohote de rîs, ca să se arunce din nou spre alți tovarăși de joacă, ce se smulgeau la rîndul lor din strînsoarea sa și erau iarăși prinși și ținuți. Nu era totul decît tremur și înfiorare, sclipiri și luciri, foșnet și vîrtej, șoaptă și spume. Sobolul era vrăjit, încîntat, fascinat. Mergea pe lîngă rîu cum mergi, cînd ești foarte mic, lîngă cineva care te ține sub vraja unor povestiri minunate. Și, cînd în cele din urmă obosi, se așeză pe mal, în timp ce apa tot mai murmura fără de astîmpăr, spunîndu-i în șoaptă, una după alta, cele

mai frumoase povești din lume, trimise din inima pămîntului, spre a fi spuse în cele din urmă mării cea veșnic nesățioasă.

Și, cum ședea pe iarbă și privea de-a curmezișul apei, ochii i se opriră la o gaură întunecoasă din celălalt mal, chiar deasupra marginii apei, și, visător, începu să se gîndească ce simpatică locuință ar fi una ca asta, pentru un animal cu puține nevoi, căruia i-ar plăcea să aibă o bomboană de reședință de vară, pe malul apei, departe de zgomot și praf. În timp ce tot privea, ceva strălucitor și mic păru că sclipește în inima casei, dispăru, apoi sclipi din nou, ca o stea mititică. Dar cu greu putea fi o stea, într-o poziție atît de ciudată; și prea era mică și strălucitoare ca să poată fi un licurici. Pe cînd privea, luminița îi făcu semn și mărturisi astfel că era un ochi în jurul căruia o fețișoară mică începu să prindă contur, ca un cadru în jurul unui tablou.

O fețișoară mică, oacheșă, cu mustăți.

O fețișoară rotundă și gravă, cu aceeași lumină în ochi și îi atrăsese întîi băgarea de seamă.

Urechi mici și curățele și păr bogat și mătăsos.

Era Șoarecele-de-apă!

Cele două animale stătură locului și se priviră cu luare-aminte.

— Bună-ziua, Sobolule! zise Șoarecele-de-apă.

— Bună-ziua, Șoarece! zise Sobolul.

— Nu vrei să vii pînă la mine? întrebă apoi Șoarecele.

— Ți-e ușor să vorbești — zise cam cu ciudă Sobolul, care era nou în ale apei.

Șoarecele nu răspunse nimic, ci se plecă, dezlegă o funie și o trase spre dînsul; apoi, ușurel, sări într-o barcă mică, pe care Sobolul nici n-o observase. Era vopsită cu albastru pe dinafară, cu alb pe dinăuntru,

avea exact măsura a două animale și cîștigă de îndată inima Sobolului, deși el nu-i înțelegea încă pe deplin rostul.

Șoarecele vîsli cu iscusință, trecu apa și opri barca. Apoi îi întinse Sobolului laba dinainte, în timp ce acesta cobora cu mare băgare de seamă.

— Ține-te de mine! zise el. Hai, acu' pășește iute! și, spre marea lui mirare și încîntare, cu o secundă mai tîrziu, Sobolul se văzu șezînd în partea dinapoi a unei bărci adevărate.

— Ce zi minunată! zise el, pe cînd Șoarecele împinse barca de la mal, punînd iarăși mîna pe vîsle. Știi că pînă acum n-am fost în viața mea într-o barcă?

— Cum? exclamă Șoarecele, rămînînd cu gura căscată. N-ai mai fost... în viața ta... într-o... n-ai fost?... Asta-i bună, dar atunci ce-ai făcut?

— Este atît de plăcut? întrebă Sobolul cu sfială, deși începuse a se convinge cînd se rezemă de jilțul său și privi pe rînd pernițele, verigile lor și tot dichisul nemaipomenit al bărcii care începuse să alunece ușor sub el.

— Plăcut? Nu există ceva mai minunat! zise solemn Șoarecele-de-apă, plecîndu-se înainte spre a lovi apa. Crede-mă prietene, nu e nimic pe lume mai frumos decît să te lași dus de barcă. Să te lași dus — urmă el visător — doar dus... de barcă... să te lași dus...

— Ia seama, Șoarece! strigă Sobolul deodată.

Era prea tîrziu. Barca izbi malul cu toată puterea. Visătorul, vîslașul cel vesel, zăcea în fundul bărcii, cu călcîiele în aer.

— ...dus de barcă... sau în fundul ei — continuă Șoarecele, ridicîndu-se cu un rîs voios. În ea sau pe lîngă ea, n-are importanță. Nimic nu pare să aibă importanță. Nimic nu pare să aibă importanță, asta-i

frumusețea. Fie că pleci, fie că nu, fie că ajungi la destinație, fie că te trezești în altă parte sau că nu ajungi nicăieri, ai tot timpul ce să faci și nu faci nimic deosebit; și, după ce ai sfîrșit ce aveai de făcut, tot te mai așteaptă ceva, de care te poți ocupa dacă-ți place, dar de care ai prefera să nu te apuci. Ascultă! Dacă într-adevăr n-aveai nimic de gînd pentru astăzi dimineață, ce-ar fi să o luăm amîndoi pe rîu în jos și să petrecem ziua împreună?

Sobolul jucă din degetele de la picioare, în semn de bucurie, își întinse pieptul într-un suspin de mulțumire și se rezemă fericit înapoi, pe pernele moi.

— Ce minunat am să petrec! exclamă el. Să pornim de îndată!

— Stai nițel! strigă Șoarecele.

Petrecu funia de care era legată barca printr-un inel fixat la debarcaderul casei, se sui iar în gaura lui și reapăru după scurt timp, clătinîndu-se sub povara unui coș de trestie îndesat cu mîncare.

— Vîră-l sub picioare — zise el către Sobol, în timp ce cobora coșul în barcă.

Apoi dezlegă funia și apucă din nou vîslele.

— Ce e înăuntru? întrebă Sobolul, care murea de curiozitate.

— Pui rece — răspunse Șoarecele scurt — limbă rece, vițel rece, șuncă fiartă, heringi marinați, salată, pateuri, rață sălbatică, mezeluri, bere, limonadă, sifon...

— Pentru numele lui Dumnezeu, oprește-te! strigă Sobolul în extaz. E prea mult!

— Crezi? întrebă Șoarecele, devenind serios. Cam atîta iau cu mine de obicei în excursii din astea mici; și celelalte animale veșnic spun că sînt zgîrcit la porții.

Sobolul nici nu mai asculta. Absorbit de noua viață pe care o descoperea, îmbătat de scînteierea și tremurul rîului, de mirosuri, sunete și soare, muiase o labă în apă, trăgînd o dîră lungă, și visa cu ochii deschiși. Șoarecele-de-apă, ca un bun tovarăș ce era, vîslea înainte și se silea să nu-l deranjeze.

— Îmi plac grozav hainele tale, băiatule — zise el, după ce trecuse în felul ăsta cam o jumătate de oră. Am de gînd să-mi fac și eu o haină de gală din catifea neagră, îndată ce o să-mi permită mijloacele.

— Iartă-mă — zise Sobolul, făcînd o sforțare ca să revină la realitate. Trebuie să mă crezi foarte necioplit; dar toate astea sînt atît de noi pentru mine. Va să zică ăsta e un rîu!

— Rîul — corectă Șoarecele.

— Și tu trăiești chiar lîngă rîu? Ce viață frumoasă!

— Lîngă el și cu el și pe el și în el — răspunse Șoarecele. El e totul pentru mine: frate și soră, mătuși și prieteni, mîncare și băutură și, bineînțeles, baie. E lumea mea și nu-mi doresc alta. Ce nu are el, nu mă interesează, și ce nu știe, nu merită să fie știut. Doamne! cît de bine ne înțelegem! Iarna și vara, primăvară și toamna, în el găsesc necontenit plăceri și aventuri. Ce mai trai cînd vin apele mari, prin februarie, și pivnițele și subsolul meu se umplu doldora cu băutură ce n-o pot bea, iar apa roșcată trece clocotind pe lîngă fereastra cu cea mai frumoasă vedere a dormitorului meu! Sau cînd apele scad din nou și lasă în urma lor petice de mîl, care miros a turtă dulce! Papura și buruienile înfundă canalurile și pot să mă plimb pe toată albia rîului fără să-mi ud picioarele. Unde mai pui că găsesc mîncare proaspătă și tot felul de lucruri scăpate din bărci de lumea nebăgătoare de seamă!

— Dar nu e cam plicticos uneori? îndrăzni să întrebe Sobolul. Doar tu și apa — și nimeni cu care să schimbi o vorbă!

— Nimeni cu care... Asta-i bună!... Dar trebuie să fiu înțelegător cu tine — zise Șoarecele, iertător. Ești nou p-aci și bine-nțeles că nu știi. E atît de aglomerat malul acuma, încît mulți au început să se mute. Nu, nu mai e ca pe vremuri, nici vorbă! Vidre, cocostîrci, codobaturi, găinușe de apă; te întîlnești cu ei la tot pasul și veșnic te roagă careva să-i faci vreun bine; parcă n-ai avea și tu treburile tale!

— Dar acolo ce-i? întrebă Sobolul, arătînd cu laba departe, spre o pădure ce tivea cu întuneric pajiștile unuia dintre maluri.

— Acolo? Nimica nu-i. E Pădurea Sălbatică — răspunse scurt Șoarecele. Noi, locuitorii malului, nu prea ne ducem pe-acolo.

— Nu sînt... hm... nu prea sînt de treabă cei de-acolo? întrebă Sobolul nițel îngrijorat.

— Da, răspunse Șoarecele, stai să vedem! Veveriţele sînt cumsecade, și iepurii — unii din ei; printre iepuri sînt fel de fel... Ei, pe urmă e Bursucul. El trăiește chiar în inima pădurii și n-ar trăi altundeva să-l tai. Drăguțul de Bursuc! De el nu se leagă nimeni. Și bine face! adăugă cu tîlc.

— Dar cine ar putea să-l supere? întrebă Sobolul.

— De, vezi bine că mai sînt și alţii — explică Șoarecele, cu oarecare șovăială. Nevăstuicile, jderii, vulpile și așa mai departe. Sînt și ei simpatici în felul lor, eu, unul, mă am bine cu ei; cînd ne întîlnim, stăm de vorbă și ne-nţelegem destul de bine, dar uneori își dau arama pe față... n-ai ce să le faci... Ei, și pe urmă... nu poţi să te încrezi în ei, asta e!

Sobolul știa foarte bine că eticheta animalelor interzicea să stărui asupra lucrurilor neplăcute sau măcar să faci aluzie la ele; așadar schimbă vorba.

— Și dincolo de Pădurea Sălbatică? întrebă el. Unde-i albastru și tulbure, și se văd ca niște dealuri — sau poate că nu-s dealuri — și ceva care aduce cu fumul orașelor — sau nu-s decît nori?

— Dincolo de Pădurea Sălbatică e Lumea cea Mare — zise Șoarecele. Și asta-i ceva care nu ne privește, pe nici unul dintre noi doi. N-am fost niciodată p-acolo, nici n-am de gînd să mă duc. Nici tu n-ai să te duci vreodată, dacă ai cît de puțin scaun la cap. Te rog, nu

mai pomeni de locurile acelea... Ei... uite c-am ajuns și la iazul nostru, unde avem să prînzim.

Părăsind cursul rîului, trecură într-o apă ce părea la prima vedere un mic lac, înconjurat din toate părțile de țărm. Pajiștea verde cobora de jur împrejur spre oglinda liniștită a apei, sub care se zăreau, ca niște șerpi, rădăcini negricioase de arbori. Mai departe, căderea argintie și rostogolirea spumoasă a unui stăvilar îmbrățișa roata unei mori, ce picura neîncetat și sprijinea la rîndul ei o căsuță de morar cu acoperișul țuguiat și cenușiu. Văzduhul era plin de un susur pașnic, lin și catifelat, din care se desprindeau la răstimpuri glasuri mici și limpezi, vorbind cu vioiciune. Atît era de frumos, încît Sobolul nu putu decît să ridice amîndouă labele dinainte și să exclame, cu răsuflarea întretăiată: „Doamne, Doamne!"

Șoarecele aduse barca lîngă mal, o legă, îi ajută Sobolului — care tot mai era cam stîngaci — să coboare teafăr apoi scoase din barcă coșul cu provizii. Sobolul se rugă să-i lase lui plăcerea despachetatului. Șoarecele fu foarte mulțumit să-i îndeplinească rugămintea și să se poată lungi în iarbă, să se odihnească. În acest timp, tovarășul său, emoționat, desfăcu fața de masă, o întinse pe jos, scoase pe rînd toate pachețelele misterioase și aranjă conținutul lor, în ordinea cuvenită, tot gîfîind mereu: „Doamne! Doamne!" la fiece nouă descoperire. Cînd totul fu gata, Șoarecele zise: „La masă, băiete!" și Sobolul fu foarte bucuros să dea urmare acestei invitații. Începuse foarte de dimineață curățenia casei — cum se cuvine — și nu se oprise deloc ca să îmbuce sau să bea ceva. Trecuse prin atîtea, din acea clipă îndepărtată! Parcă îl despărțeau de ea zile întregi!

— La ce te uiți? întrebă deodată Șoarecele, după ce-și mai astîmpăraseră nițel foamea și ochii Sobolului se desprinseseră de pe fața de masă.

—Mă uit — răspunse Sobolul — la o dîră de bășici ce o văd umblînd la suprafața apei. Vine spre noi. Mi se pare curios. Știi că are haz?

— Bășici? Aha! zise Șoarecele și fluieră voios o chemare.

Un bot lătăreț și lucios ieși la iveală, și din apă se ridică Lutrul, scuturîndu-și stropii de pe haină.

— Zgîrciți lacomi ce sînteți! zise noul venit, îndreptîndu-se spre coșul cu mîncare. De ce nu m-ai invitat și pe mine, Șoricelule?

— A fost ceva improvizat — explică Șoarecele. Să vă fac cunoștință: prietenul meu, domnul Sobol...

— Încîntat — răspunse Lutrul, și de aci înainte cele două animale rămaseră prietene.

— Ce zarvă peste tot! continuă Lutrul. Parcă toată lumea ar fi ieșit pe apă azi! Am luat-o încoace, spre iaz, cu gîndul să mă odihnesc puțin, și cînd colo dau de voi! Adică... mă iertați... știți că nu trebuie să mă luați în serios!

Se auzi un foșnet îndărătul lor, venind dinspre un tufiș unde mai rămăseseră prinse o mulțime de frunze din anul trecut. Un cap vărgat, între umeri puternici, se chiorî spre dînșii, prin frunzișul des.

— Hai încoa', Bursucule dragă! strigă Șoarecele.

Bursucul mai făcu un pas, doi, spre ei, apoi bombăni: „Hm... lume!" întoarse spatele și nu se mai văzu.

— Așa e el! zise Șoarecele, dezamăgit. Nu poate să sufere lume multă! Nu-l mai vedem pe ziua de azi! Bine... spune-ne, cine e pe apă azi?

— E Broscoiul, de pildă — răspunse Lutrul. În barca lui de curse nou-nouță; haine noi, toate noi!

Cele două animale se uitară unul la altul și rîseră.

— Odată nu-i ardea decît de bărci cu pînze — zise Șoarecele. Apoi se sătură de pînze și îndrăgi lotca. Nu-l mai vedeai decît împingînd cu prăjina, zi și noapte, și a făcut cîte și mai cîte încurcături. Anul trecut veni la rînd pasiunea pentru iaht și toți trebuia să mergem să stăm cu el în iahtul lui și să spunem că ne place. Ai fi crezut că o să petreacă tot restul vieții în vaporașul acela. Se repetă mereu povestea! Ori de ce se apucă, se satură repede și îi vine altă trăsnaie!

— Și totuși e băiat bun — își dădu cu părerea Lutrul, dus pe gînduri — dar n-are stabilitate, mai ales în barcă!

De unde ședeau, puteau zări apa cea mare, dincolo de insulă. Tocmai se zărea trecînd o barcă de curse. Vîslașul, șezînd în ea, era îndesat și scurt la înfățișare. Stropea grozav, se cam balansa și se vedea că muncește din răsputeri. Șoarecele se ridică și-i strigă bun sosit, dar Broscoiul — căci el era — dădu din cap și trecu înainte.

— Parcă-l văd că acuși cade din barcă, dacă se leagănă așa — zise Șoarecele, așezîndu-se din nou.

— Sigur c-are să cadă — chicoti Lutrul. V-am spus vreodată istoria aia bună cu Broscoiul și cu păzitorul de la stăvilar? Stați să vedeți: Broscoiul...

O musculiță de mai zbura de colo pînă colo, rotindu-se deasupra apei, cum au obiceiul zăpăcitele de muște tinere, cînd fac ochi. O vîltoare de apă, se auzi un „bîldîbîc!" — și musculița nu se mai zări.

Nici Lutrul.

Sobolul privi în jos. Glasul îi mai răsuna încă în urechi, dar pe iarba unde stătuse Lutrul nu era nimeni. Nu se zărea nici un lutru, cît vedeai cu ochii.

Dar la suprafața apei se putea vedea iarăși o dîră de băşici.

Şoarecele fredonă o melodie. Sobolul îşi aminti că eticheta animalelor interzice orice fel de comentarii cu privire la dispariția neașteptată a unui prieten, în orice moment, din orice pricină sau fără de pricină.

— Da, da — zise Şoarecele — cred că ar trebui s-o luăm din loc. Mă întreb, care din noi ar fi mai bine să împacheteze coşul?

Se vedea bine că nu dorea prea mult să facă el treaba asta.

— Te rog, lasă-mă pe mine — zise Sobolul.

Bineînțeles, Şoarecele îl lăsă.

Împachetatul coşului nu fu nici pe departe atît de plăcut ca despachetatul. Aşa-i totdeauna. Dar Sobolul era hotărît să rămînă bine dispus. Tocmai cînd isprăvise de împachetat coşul şi-l legase strîns, văzu o farfurie zgîindu-se la el din iarbă. După ce repetă toată operația, Şoarecele arătă spre o furculiță — pe care oricine ar fi trebuit s-o vadă — şi în cele din urmă, uite colo, borcanul cu muştar rămăsese afară! Şezuse pe el, fără să-şi dea seama. Fu, în sfîrşit, gata şi treaba asta, fără prea multă supărare.

Soarele era pe asfințite, cînd Şoarecele vîsli încet spre casă, visător, îngînîndu-şi frînturi de poezii, fără să mai ia seama la Sobol. Dar Sobolul, cu pîntecul plin, mulțumit de sine, mîndru şi simțindu-se ca acasă în barcă — gîndea el — fu cuprins de neastîmpăr. Deodată spuse:

— Şoricelule! Te rog, vreau să vîslesc eu acum!

Şoarecele clătină din cap, zîmbind.

— Încă nu, tinere! zise el. Mai aşteaptă să iei cîteva lecții! Nu e chiar aşa uşor cum pare.

Sobolul rămase liniștit un minut, două. Dar începu să fie din ce în ce mai invidios pe Șoarece, care înainta repede, vîslind puternic și lin. Mîndria lui îi șoptea că și el ar fi putut face la fel. Sări în picioare și apucă brusc lopețile. Șoarecele, cu privirea dusă pe apă și tot recitînd versuri, fu luat prin surprindere și căzu înapoi de pe băncuța lui, cu călcîiele în vînt. Asta se întîmpla pentru a doua oară în acea zi. Sobolul, triumfător, îi luă locul și, cu încredere deplină, apucă lopețile.

— Oprește-te nerodule! strigă Șoarecele, din fundul bărcii. Nu știi să vîslești! Avem să ne răsturnăm!

Sobolul aruncă vîslele înapoi cu o mișcare ce voia să fie elegantă și le înfipse adînc în apă. Greși cu totul lovirea apei la suprafață. Picioarele îi zburară deasupra capului și se trezi peste Șoarece, care zăcea în fundul bărcii. Speriat foarte, apucă marginea bărcii. În clipa următoare — bîldîbîc! — barca se răsturnă și Sobolul se găsi în luptă cu valurile.

Aoleu, rece mai era apa... și, vai, ce udă era! Cum îi clipocea în urechi, în timp ce se scufunda tot mai mult! Ce strălucitor și binevenit îi păru soarele, cînd se ridică la suprafață, tușind și stropind! Ce grozavă îi fu disperarea, cînd se simți căzînd din nou la fund! Apoi o labă puternică îl apucă de ceafă. Era Șoarecele — și, vezi bine, că rîdea. Sobolul îl simțea cum rîde; mîna care îl înșfăcase de ceafă se zguduia de rîs, împreună cu tot trupul Șoarecelui.

Dar Șoricelul puse repede laba pe o lopată și o băgă sub brațul Sobolului, sprijinindu-l, apoi îl propti la fel și din cealaltă parte. Înotînd în urma lui, îl împinse la țărm pe nefericitul animal, îl scoase tîrîș din apă și-l așeză pe iarbă: un boț fleșcăit și nenorocit.

După ce îl frecă puțin și-i stoarse parte din apa ce-i muiase blana, Șoarecele îi spuse:

— Hai, dragă! Aleargă puțin de-a lungul malului, cît poți de iute, să te-ncălzești și să te usuci! Între timp, eu am să-ncerc să pescuiesc coșul.

Și astfel nefericitul Sobol, ud pe dinafară și rușinat pe dinăuntru, făcu cîțiva pași primprejur, pînă se uscă cît de cît, în timp ce Șoarecele se aruncă din nou în apă, ajunse barca, o îndreptă, o legă și-și aduse treptat proprietatea plutitoare la mal. În cele din urmă se cufundă în căutarea coșului de mîncare și apăru triumfător, după scurt timp, luptîndu-se cu el pînă la mal.

Cînd totul fu iar gata de plecare, Sobolul, moleșit și abătut, își reluă locul în partea dinapoi a bărcii. Cînd porniră, zise cu o voce slabă, înecată de emoție:

— Scumpe Șoarece! Generosul meu prieten! Regret din suflet purtarea mea neroadă și ingrată. Mi se rupe inima cînd mă gîndesc cum aș fi putut să pierd coșul ăsta frumos. Am fost într-adevăr un mare dobitoc. Vrei să treci cu vederea toate — numai de data asta — și să mă ierți, să fie totul ca mai înainte?

— Da' nu-i nimic, dragă — răspunse cu voie bună Șoarecele. Ce-i nițică umezeală pentru un Șoarece-de-apă? Eu mai mult sînt în apă decît p-afară. Nu te mai gîndi la chestia asta! Ascultă! Cred că ar fi nimerit să vii să stai cu mine cîtva timp. E foarte modest la mine, știi, nu ca la Broscoi; așa e, n-ai fost încă p-acolo; dar cred că te-ai simți bine. Te-aș învăța să vîslești și să înoți și în curînd ai fi la largul tău pe apă, ca oricare dintre noi.

Sobolul fu atît de mișcat de aceste cuvinte prietenoase, încît nici nu putu vorbi de emoție; trebui să-și șteargă cu dosul labei o lacrimă din colțul ochiului. Șoarecele se făcu a nu vedea. În cele din urmă, Sobolul

începu să-şi vie în fire. Se pricepu chiar să răspundă, fără a se lăsa mai prejos, unor găinuşe de apă, care, în trecere, chicotiră între ele, pe socoteala înfăţişării lui jalnice.

Cînd ajunseră acasă, Şoarecele făcu un foc zdravăn în odaia lui de primire şi-l aşeză pe Sobol într-un fotoliu, la gura sobei, după ce-i adusese mai întîi un halat şi o pereche de papuci. Apoi îi istorisi despre apă, pînă să vină vremea mesei de seară. Erau poveşti ce răscoleau inima unui animal ca Sobolul, învăţat să locuiască sub pămînt. Poveşti despre stăvilare, despre inundaţii năprasnice, despre peşti săritori, despre vapoare care aruncau cu sticle tari (în tot cazul, sigur era că sticlele erau aruncate din vapoare, aşadar probabil că ele le aruncau); despre bîtlani, care nu stăteau de vorbă cu oricine şi făceau pe grozavii; poveşti despre păţanii prin şanţuri, despre nopţi petrecute la pescuit cu Lutrul, sau despre excursii hăt departe pe cîmp, cu Bursucul. Masa de seară fu cît se poate de voioasă. Dar foarte curînd după aceea, Şoarecele, ca o gazdă bună ce era, trebui să-şi conducă oaspetele, grozav de somnoros, pînă la cea mai bună odăiţă de dormit. Aci Sobolul puse capul pe pernă, în deplină pace şi mulţumire, ştiind că prietenul de curînd găsit, Rîul, mîngîia cu valurile-i pragul ferestrei lui.

Ziua aceasta nu fu pentru Sobolul eliberat decît prima din multe altele la fel. Zilele erau din ce în ce mai lungi şi mai pline de întîmplări, pe măsură ce vara înainta. Învăţă să înoate şi să vîslească şi cunoscu bucuriile apei curgătoare. Cu urechea la tulpinele trestiilor, se întîmpla să prindă uneori cîte ceva din ceea ce vîntul le tot şoptea fără-ncetare.

II. DRUMUL MARE

— ȘORICELULE — ZISE PE NEAȘTEPTATE SOBOLUL, într-o strălucitoare dimineață de vară — dacă nu te superi, aș vrea să te rog ceva.

Șoarecele ședea pe mal și cînta un cîntec. Chiar atunci îl compusese; era așadar foarte preocupat de creația lui și nu prea dispus să asculte cu atenție ce i se spunea. Din zorii zilei înotase în tovărășia prietenelor lui, rațele. Și cînd rațele își cufundau brusc capetele — cum au ele obiceiul — el sărea în apă și le gîdila pe gît, chiar sub locul unde ar fi trebuit să fie bărbia, dacă rațele ar avea bărbie. Atunci ele erau nevoite să iasă în grabă la suprafață, mînioase, scutu-

rîndu-și penele spre el și răspîndind stropi de apă în juru-le, căci nu e cu putință să spui tot ce-ai vrea, atunci cînd stai cu capul în apă. În cele din urmă îl rugară din suflet să plece, să-și vadă de treabă și să le lase în pace. Așadar, Șoarecele plecase și, așezîndu-se pe malul apei, la soare, făcuse un cîntec despre ele, pe care îl numi:

CÎNTECUL RĂȚUȘTELOR

Pe băltoaca noastră toată,
Printre papura înaltă,
Bălăceala e în toi;
Sînt rățuște și rățoi.

Numai cozile le vezi,
Cît p-aci, p-aci să crezi
Că-n afară de picioare
Rața altceva nu are.

Cozi de rațe, de rățoi,
Piciorușe-nfrigurate,
Pe sub papura înaltă
Ciocurile cufundate.

Fiecare cu ce-i place,
Noi să fim lăsate-n pace,
Coada-n sus și capu-n jos,
Căci așa ne stă frumos!

— Nu-mi place chiar așa mult cîntecul ăsta Șoricelule — își dete cu părerea Sobolul, cam cu îndoială. El însuși nu era poet și o spunea deschis; avea o fire sinceră.

— Nici raţelor nu le place — răspunse Şoarecele. De ce nu poţi fi lăsat în pace, să faci ce vrei — zic ele — cînd îţi place şi cum îţi place, fără să stea careva pe mal, să se uite la tine, să te supravegheze toată vremea şi să facă despre tine tot felul de observaţii, poezie şi alte năzbîtii? Ce prostie! Aşa spun raţele.

— Aşa e, au dreptate — zise Sobolul, din toată inima.

— Ba n-au! strigă Şoarecele indignat.

— Ei, iaca n-au, n-au ! răspunse Sobolul împăciuitor. Dar uite ce voiam să te-ntreb: nu vrei să mă duci în vizită la domnul Broscoi? Am auzit atîtea despre dînsul. Aş vrea aşa mult să-l cunosc!

— Desigur, cum de nu — zise Şoarecele, îndatoritor. Sări în picioare şi uită pe ziua aceea de poezie. Scoate barca şi o pornim numaidecît pe apă în sus. Nu-i niciodată nepotrivit să-i faci o vizită Broscoiului. Devreme ori tîrziu, el e oricînd acelaşi. Totdeauna bine dispus, totdeauna bucuros să te vadă, totdeauna mîhnit cînd pleci!

— Trebuie să fie un animal foarte simpatic! zise Sobolul coborînd în barcă şi apucînd vîslele, pe cînd Şoarecele se instală comod în partea dinapoi.

— E într-adevăr un animal cît se poate de blajin — răspunse Şoarecele. Simplu, bun la inimă şi drăgăstos. N-o fi prea deştept — nu putem fi toţi genii — şi se prea poate să fie cam lăudăros şi încrezut. Dar are cîteva calităţi mari, Broscuţa, fără îndoială!

Înconjurînd un cot al apei, se văzură în faţa unei case maiestoase şi vechi din cărămidă roză, împrejmuită de pajişti îngrijite, ce coborau pînă la marginea apei.

— Iată Broscoeştii — zise Şoarecele. Golful cel mic, pe stînga, unde-i tăbliţa: „Proprietate particulară.

Debarcarea interzisă", duce la hangarul bărcilor, unde avem să ne lăsăm şi noi barca. Grajdurile sînt dincolo, la dreapta. Partea la care priveşti acum este sala de ospeţe — foarte veche. Nu ştiu dacă ştii că Broscoiul e destul de bogat. Ai în faţa ta una din cele mai frumoase case de p-aci. Niciodată nu vrem să admitem asta faţă de Broscoi, dar aşa e.

Plutiră de-a lungul golfului şi Sobolul îşi strînse lopeţile în barcă, după ce trecuseră în umbra hangarului încăpător. Aci văzură multe bărci frumoase, legate de stîlpi sau ridicate pe ponton, dar nici una în apă. Locul era părăsit.

Şoarecele privi împrejur.

— Înţeleg — zise el. S-a sfîrşit cu sporturile de apă. S-a săturat de vîslit, s-a terminat cu bărcile. Mă întreb de ce s-o fi apucat acu? Hai să vedem unde e. Are să ne spună el îndată.

Coborîră din barcă şi trecură alene peste pajiştile pline de flori, în căutarea Broscoiului, pe care-l găsiră, în cele din urmă, şezînd într-un fotoliu de răchită, cu o expresie preocupată a feţei şi o hartă mare întinsă pe genunchi.

— Huraaa! strigă Broscoiul, sărind în sus, cînd îi văzu. Minunat! Le scutură mîinile cu căldură şi unuia şi altuia, fără să mai aştepte să-i fie recomandat Sobolul. Ce bine c-aţi venit! urmă el, ţopăind împrejurul lor. Era să trimit o barcă în jos pe rîu, după tine, Şoricelule, cu ordin strict să te aducă aci imediat. Am nevoie neapărat de voi... de amîndoi. Ei, ce vreţi să luaţi? Veniţi înăuntru, să luaţi ceva! Nici n-aveţi idee ce bine aţi nimerit! La ţanc!

— Hai să stăm niţel liniştiţi, Broscoiule dragă! zise Şoarecele, trîntindu-se într-un fotoliu.

Sobolul luă și el un scaun lîngă prietenul lui și pomeni cu politețe despre „reședința încîntătoare" a Broscoiului.

— Cea mai frumoasă casă de pe tot rîul! exclamă Broscoiul, umflîndu-se. Și chiar de peste tot! nu se putu stăpîni să adauge.

Aci Șoarecele îl ghionti ușor pe Sobol. Din nefericire, Broscoiul băgă de seamă și roși teribil. Urmă o clipă de tăcere stînjenită. Apoi Broscoiul izbucni în rîs.

— Nu-i nimica, Șoricelule — zise el. Așa e felul meu, știi tu... De altfel, nu e prea urîtă casa, nu-i așa? Știu eu că și ție îți place. Și acum, ascultați! Să vorbim serios. Voi sînteți animalele care-mi trebuie. Nu se poate să nu mă ajutați! E foarte important!

— Bănuiesc că e vorba de vîslitul tău — zise Șoarecele, cu un aer nevinovat. Merge binișor, deși mai stropești încă nițel. Cu multă răbdare și cu ceva antrenament, ai s-ajungi...

— Aș, ce vîslit! îl întrerupse Broscoiul cu dezgust. E o distracție neroadă și copilăroasă. Am renunțat de mult. Pierdere de timp și atîta tot! Mă mir de voi, băieți deștepți, cum vă cheltuiți toată energia cu sportul ăsta care nu duce la nimic. Acum am găsit ceva care poate într-adevăr să te pasioneze o viață întreagă. Am intenția să-i consacru restul vieții mele. Nu pot decît să regret anii pierduți, risipiți cu nimicuri. Vino cu mine, Șoricelule dragă — și simpaticul tău prieten de asemenea — dacă binevoiește. Veniți doar pînă la grajduri și veți vedea ceva nemaipomenit!

O porni înainte, conducîndu-i spre curtea grajdurilor. Șoarecele îl urmă, cu un aer cît se poate de neîncrezător, și văzură, scos afară din magazia de trăsuri,

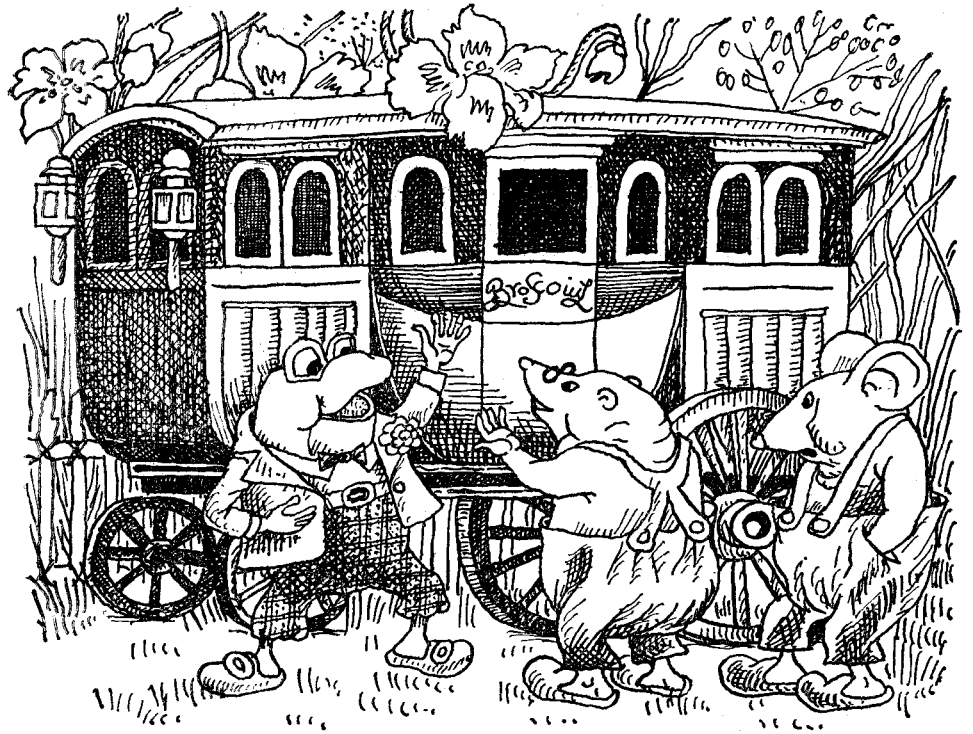

un căruț-vagon, nou-nouț, vopsit proaspăt într-un galben de canar și cu roți roșii.

— Iată! strigă Broscoiul, umflîndu-se de mîndrie. Iată viața adevărată care vă așteaptă, întrupată în vagonul ăsta. Drumul mare, pulberea șoselei, ierburi, pășuni, tufișuri, văi, cîmpii, sate, orașe, metropole! Azi aci, mîine cine știe unde! Călătorie, variație, aventură! Lumea întreagă înaintea ta și un orizont mereu în schimbare! Și apoi băgați de seamă că asta e trăsura de voiaj cea mai frumoasă ce s-a construit vreodată, fără nici o excepție. Haideți să vedeți ce

dichisuri are înăuntru! Și cînd te gîndești că totul e născocit de mine, zău așa!

Sobolul era grozav de interesat și entuziasmat. Îl urmă pe Broscoi sus pe scări și înăuntru trăsurii de voiaj. Șoarecele se mărgini să pufăie cu dispreț și-și înfundă mîinile adînc în buzunare, fără să se urnească din loc.

Într-adevăr, totul era foarte solid și confortabil. Mici cabine pentru dormit, o mescioară ce se putea strînge și rezema de perete, o sobă de gătit, dulăpioare, rafturi pentru cărți, o colivie cu o pasăre în ea; oale, crătiți, căni și ulcioare, de toate mărimile și de toate felurile.

— Nu lipsește nimic! zise Broscoiul triumfător, deschizînd un dulap. Uite ici: biscuiți, conserve de homar, sardele — orice-ți poate trece prin minte. Uite dincoace sifon, colo tutun, hîrtie de scris, slănină, marmeladă, cărți de joc și pietre de domino, orice găsești — urmă el, în timp ce coborau înapoi scările. Cînd vom porni azi după-amiază, o să vedeți că nimic n-am uitat.

— Cum ai zis? întrebă Șoarecele răspicat, ronțăind dintr-un pai. Parcă am auzit că vom porni azi după-amiază!?

— Hai Șoricelule, drăguțule — zise Broscoiul rugător — nu mai vorbi în felul ăsta țeapăn și ironic; știi foarte bine că trebuie să mergi și tu neapărat. Nu pot să mă lipsesc de tine; așadar, privește lucrurile ca hotărîte și nu te încăpățîna. E singurul lucru pe care nu-l suport. Vrei să nu vezi toată viața decît rîul tău plicticos, să trăiești într-o gaură în mal și să tot vîslești? Vreau să-ți arăt lumea! Vreau să fac un animal din tine, băiete!

— Nu vreau — zise Șoarecele îndărătnic. Nu viu, și gata. Vreau cu tot dinadinsul să rămîn toată viața pe rîul meu, vreau să trăiesc într-o gaură si vreau să vîslesc, cum am făcut și pînă acum. Și Sobolul are să rămînă cu mine și are să facă ce fac eu; nu-i așa, Sobolule?

— Desigur că da — zise Sobolul, credincios prieten. Totdeauna am să rămîn cu tine și cum zici tu, așa are să fie. Dar eu cred că ar fi fost destul de plăcut, nu crezi? Adăugă melancolic.

Bietul Sobol! Viața aventuroasă era atît de nouă pentru el, atît de atrăgătoare; și noul fel de trai pe care-l întrezărea aci, atît de ispititor! De la prima vedere îndrăgise carul cel galben și toate dichisurile lui.

Șoarecele simțea ce se petrece în inima prietenului și începu să șovăie. Nu-i plăcea să dezamăgească pe alții și apoi ținea la Sobol; ar fi făcut aproape orice ca să-i facă plăcere. Broscoiul îi supraveghea pe amîndoi de aproape.

— Intrați, să luăm o gustare — zise el cu diplomație — și mai vorbim noi. Nu-i nevoie să luăm o hotărîre în grabă. Eu, unul, n-am nici un interes. Nu vreau decît să vă fac plăcere vouă, băieți. „Trăiește pentru alții!" Asta-i deviza mea în viață.

Broscoiul pierdu însă orice stăpînire în timpul mesei (care, bineînțeles, fu excelentă, după cum era totdeauna totul în casa lui).

Neținînd seama de Șoarece, începu să-l ispitească pe bietul Sobol lipsit de experiență. Vorbăreț din fire, totdeauna stăpînit de imaginație, el descria în culori atît de vii planurile de călătorie și bucuriile vieții libere și ale drumeției, încît Sobolul abia mai ședea locului de nerăbdare. Nu se știe cum, în curînd păru convenit între cîteși trei că voiajul era lucru hotărît.

Șoarecele, deși încă neconvins în sinea lui, bun din fire cum era, își călcă pe inimă. Îi era peste putință să dezamăgească pe cei doi amici, cufundați pînă peste cap în planuri și așteptări. Ei și întocmiseră un program, care cuprindea îndeletnicirile fiecărei zi în parte, pentru săptămîni întregi înainte.

Cînd terminară, Broscoiul, triumfător acum, își conduse tovarășii în grajd și-i puse să prindă calul cel bătrîn și sur, care, fără să fi fost întrebat și spre marea lui nemulțumire, fusese destinat de către Broscoi să îndeplinească cea mai plicticoasă treabă din această expediție. El prefera cu mult curtea grajdului și se ascunse cît putu. Între timp, Broscoiul umplea dulapurile doldora cu lucruri necesare la drum și agăța de trăsură cîte o tașcă, cîte o funie de ceapă, cîte o legătură cu fîn și coșuri de tot felul. În cele din urmă, calul fu prins și înhămat. Porniră la drum, vorbind cu toții odată. Ba mergea cîte unul din ei pe lîngă cal, ba călare pe oiște, după cum avea chef. Era o după-amiază minunată. Mirosul prafului gros ce-l stîrneau era îmbelșugat și-i umplea de mulțumire. Din frunzișul des al livezilor, pe ambele părți ale drumului, păsărelele chemau și fluierau voioase către ei. Drumeții plini de voie bună pe care-i întîlneau le dădeau „bună ziua" sau se opreau chiar să admire frumoasa lor trăsură. Iepurii, șezînd în fața caselor lor, pe lîngă garduri, ridicau lăbuțele de dinainte și exclamau: „Ia te uită! Ia te uită!"

Seara tîrziu, obosiți și fericiți și foarte departe de casă, traseră într-un izlaz comunal lăturalnic, deshămară calul și-l lăsară să pască în voie. Apoi cinară, șezînd pe iarbă, lîngă trăsură. Broscoiul vorbea cu însuflețire despre tot ce avea să facă în zilele apropiate, iar stelele creșteau tot mai pline și mai strălucitoare

împrejurul lor. O lună galbenă, ce apăruse deodată, tăcută, nu se ştie de unde, veni să le ţie tovărăşie şi să asculte la vorbele lor. În cele din urmă o porniră spre pătucurile din trăsură. Broscoiul, întinzînd picioarele de sub plapumă, zise somnoros:

— Ei... noapte bună, băieţi! Asta-i viaţa adevărată pentru un om de lume! Să-mi mai vorbiţi de rîul vostru.

— Eu nu vorbesc de rîul meu — răspunse răbdător Şoarecele. Ştii prea bine că nu vorbesc, Broscoiule. Dar mă gîndesc la el — adăugă pătimaş şi cu glas scăzut: Mă gîndesc la el tot timpul!

Sobolul scoase o labă din aşternut, bîjbîi prin întuneric pînă găsi laba Şoricelului şi i-o strînse.

— Fac cum vrei tu, Şoricelule — şopti el. Vrei să fugim mîine dimineaţă, şi să ne întoarcem la gaura noastră drăguţă pe rîu?

— Nu, nu, rămîn pînă la urmă — răspunse Şoarecele, în şoaptă. Mulţumesc din suflet, dar trebuie să stau cu Broscoiul pînă se sfîrşeşte călătoria. N-ar fi cuminte să-l lăsăm singur. N-are să ţină mult. Niciodată nu durează toanele lui. Noapte bună!

Sfîrşitul era într-adevăr mai aproape chiar decît bănuia Şoarecele.

După atîta aer şi însufleţire, Broscoiul adormi buştean. Oricît îl scuturară, fu cu neputinţă să-l scoată din pat, a doua zi. Aşadar, Sobolul şi Şoarecele se resemnară şi, cu linişte şi bărbăţie, se apucară de treabă. În timp ce Şoarecele văzu de cal, aprinse focul, spălă cănile şi farfuriile rămase de cu seară şi pregăti totul pentru cafeaua cu lapte, Sobolul porni în silă spre satul cel mai apropiat, pînă unde era cale lungă. Urma să facă rost de lapte şi ouă şi de alte lucruri trebuincioase, de care vezi bine că Broscoiul uitase. Toată treaba

grea era făcută și cele două animale se odihneau, sfîrșite de oboseală, cînd Broscoiul apăru, proaspăt și bine dispus. Spuse că era bine să duci o viață atît de plăcută și ușoară, după traiul de griji și frămîntări și după osteneala gospodăritului de acasă.

În acea zi, avură un drum plăcut, prin vîlcele pline de iarbă și de-a lungul unor drumeaguri. Seara se opriră, ca și mai înainte, într-un izlaz comunal. Dar de data aceasta, cei doi oaspeți avură grijă ca Broscoiul să-și îndeplinească partea lui din treburile gospodăriei. Ca urmare, a doua zi de dimineață, cînd veni timpul plecării, Broscoiul nu mai era nici pe departe atît de încîntat de simplitatea vieții primitive. Încercă chiar s-o zbughească înapoi în pat, de unde-l scoaseră cu forța. Drumul lor ducea ca și pînă acum, peste cîmp, prin cărări înguste. Abia după-amiază ieșiră în drumul mare. Era prima lor șosea. Aici îi păștea nenorocirea, ageră și neprevăzută, dar de neînlăturat. Era o întîmplare importantă pentru expediția lor, dar care avu urmări de-a dreptul copleșitoare în viața Broscoiului.

Treceau alene pe șosea, Sobolul lîngă căpăstrul calului — căci calul se plînsese că nu ținea cîtuși de puțin socoteală de el și că nu-l băga nimeni în seamă. Broscoiul și Șoarecele-de-apă mergeau în urma carului și stăteau de vorbă — adică Broscoiul vorbea, iar Șoricelul zicea, din cînd în cînd: „Da, desigur, și tu ce i-ai spus?" dar gîndul îi era aiurea. Deodată auziră departe înapoia lor un bîzîit slab, ca zumzetul unui bondar îndepărtat. Aruncînd o privire îndărăt, văzură un nor mic de praf, cu un punct negricios la mijloc, din care pornea bîzîitul. Venea spre ei cu o iuțeală de necrezut și dinlăuntrul norului de praf jelea un urlet strident, ca de animal rănit: „Huu, huu!" Nu-i dădură

prea mare atenție și se întoarseră la conversația lor cînd, într-o clipă, după cum li se păru, pașnicul decor se schimbă. Iute ca un vîrtej și cu o gălăgie infernală — ce-o fi fost — se năpustise asupra lor, de-i făcu să sară șanțul cel mai apropiat. Urletul strident le vîjîi cu nerușinare pe lîngă urechi: o clipă le trecu prin fața ochilor un interior de oglindă sclipitoare și de piele lustruită. Mărețul automobil, imens, gîfîind pătimaș, cu pilotul șezînd țeapăn cu brațele împrejurul roții sale — puse stăpînire, pentru o frîntură de clipă, pe tot pămîntul și văzduhul. Aruncă spre ei un nour uriaș de praf, care îi orbi și îi învălui cu totul, apoi se micșoră treptat, pînă ce rămase o pată în depărtare și se prefăcu din nor într-un bondar bîzîitor.

Bătrînul cel sur, care, căznindu-se greoi de-a lungul drumului, visa la curtea liniștită a grajdului de-acasă, cînd se văzu într-o împrejurare atît de neașteptată, se lăsă în voia unei emoții firești. Degeaba se osteni Sobolul să-l liniștească, cu tot felul de cuvinte pline de simțire, în zadar făcu apel la sentimentele lui bune! El trase trăsura înapoi spre șanțul adînc din marginea drumului; trăsura se clătină o clipă, apoi se auzi un zgomot înfiorător, de lemn și sticlă spartă. Le trecu un junghi prin inimă. Trăsura cea galben-de-canar, fala și bucuria lor, zăcea în șanț, culcată pe-o parte; era acum o ruină ireparabilă.

Șoarecele, cuprins de mînie, țopăia de colo pînă colo în mijlocul șoselei.

— Netrebnicilor! strigă el, amenințînd cu pumnii. Pușlamalelor, bandiți de drumul mare ce sînteți, măgarilor! Vă dau în judecată! Vă tîrăsc pe la toate tribunalele...

Dorul de casă îl părăsise cu totul. În clipa aceea se simțea căpitanul vasului-canar, naufragiat din vina

unor marinari fără conștiință. Se trudea să-și amintească cuvintele usturătoare și pline de duh pe care le zvîrlea conducătorilor de vase cînd se apropiau din cale-afară de mal și apa murdară cu care spălaseră puntea îi stropea covorul din salon.

Broscoiul ședea înțepenit, pe jos, în mijlocul drumului plin de praf, cu picioarele întinse înainte și nu-și putea lua ochii de la automobilul ce dispărea la orizont. Gîfîia de emoție, dar fața lui avea o expresie liniștită și mulțumită. Din cînd în cînd, murmura încetișor: „Huu, huuu!"

Sobolul era ocupat să calmeze calul și izbuti după cîtva timp. Apoi se duse să se uite la trăsură, care zăcea pe-o rînă, în șanț. Era, într-adevăr, o tristă privelițte. Ușile și geamurile fărîmate, osiile îndoite fără putință de îndreptare; o roată lipsea cu totul, cutiile de sardele erau împrăștiate cît vedeai cu ochii. Păsărica din colivie plîngea cu sughițuri și se ruga să i se dea drumul.

Șoarecele veni să ajute Sobolului, dar în zadar se opintiră amîndoi, nu izbuteau să îndrepte trăsura.

— Hei, Broscoiule! strigară ei. Vin' de pune mîna, n-auzi?

Broscoiul nu răspunse nici un cuvînt, nici nu se urni din locul unde ședea. Se duseră așadar să vadă ce-i cu dînsul. Îl găsiră șezînd dus, parcă era pe altă lume. Pe față avea un surîs fericit, iar ochii îi erau holbați la dîra lăsată în praf de distrugătorul lor. Din cînd în cînd, tot mai murmura: „Huu, huu!"

Șoarecele îl scuturâ de umăr.

— Vii să ne ajuți, Broscoiule? întrebă el stăruitor.

— Falnică, zguduitoare privelițte! murmură Broscoiul, fără să se miște. Asta-i poezia mișcării! Asta-i adevăratul fel de a călători! Singurul fel de a călători! Azi ești aici, mîine ai trecut în săptămîna viitoare.

Sari peste sate, treci în zbor peste orașe și cetăți; mereu alte orizonturi! Ce fericire! Huuu, huu! O, o, o!

— Isprăvește odată cu neroziile, Broscoiule! strigă Sobolul, scos din fire.

— Și cînd te gîndești că nu știam! continuă Broscoiul, cu glas visător și monoton. Toți anii pierduți ce-i am îndărătul meu, n-am știut; nici n-am visat! Dar acum că știu, acum că îmi dau seama ce înseamnă! Ce cale înflorită mi se deschide, de aici încolo; ce nori de praf au să țîșnească în urmă-mi, în timp ce voi zbura pe drumul meu înaripat! Ce mai trăsuri voi arunca în șanțuri, fără să-mi pese! Ce asalturi măreațe voi da! Oribile trăsurele, trăsuri vulgare, vopsite în galben-canar!

— Ce să ne facem cu el? întrebă Sobolul pe Șoarecele-de-apă.

— Să-l lăsăm în plata Domnului! răspunse hotărît Șoarecele. Fiindcă nu-i nimic de făcut. Vezi, eu îl cunosc de mult. E posedat acum. L-a apucat o nebunie nouă. Totdeauna îl ia așa la început. O s-o ție așa cîteva zile, ca un animal ce umblă într-un vis ferice. N-are să fie bun de nimic. Nu-l lua în seamă. Hai să vedem ce-i de făcut cu trăsura!

O inspecție serioasă le dovedi că, de-ar fi reușit chiar s-o ridice singuri, trăsura nu mai putea călători. Osiile erau într-o stare deznădăjduită, iar roata ce lipsea era sfărîmată în bucăți.

Șoarecele înnodă hamurile pe spinarea calului și-l luă de căpăstru, purtînd în mîna cealaltă colivia, cu locuitoarea ei năbădăioasă.

— Haide! zise el hotărît către Sobol. Sînt vreo zece kilometri pînă la orașul cel mai apropiat și n-avem încotro, trebuie să mergem pe jos. Cu cît pornim mai degrabă, cu atît va fi mai bine.

— Dar ce ne facem cu Broscoiul? întrebă Sobolul îngrijorat, pe cînd porneau. Doar nu-l putem lăsa singur, şezînd în mijlocul drumului, în halul de zăpăceală în care e! Nu e prudent! Dacă vine iar Drăcovenia?

— La naiba de Broscoi! răspunse Şoarecele, îndîrjit. Am terminat cu el!

Nu ajunseră departe, cînd auziră tropăit de paşi îndărătul lor. Broscoiul îi ajunse din urmă şi-i apucă de cîte un braţ. Tot mai gîfîia şi avea aceeaşi privire pierdută.

— Acum ascultă aici, Broscoiule! zise Şoarecele sever. Cum ajungem în oraş, te duci drept la poliţie şi întrebi dacă se ştie ceva despre acel automobil afurisit şi cui îi aparţine. Depui o plîngere contra lui. Apoi are să trebuiască să te duci la un fierar sau la un rotar şi să aranjezi să vină să ia trăsura, s-o repare. Are să ceară cîtva timp treaba asta, dar trăsura nu e cu totul distrusă ; sper că se mai poate repara. Între timp, Sobolul şi cu mine avem să căutăm un han, cu odăi confortabile, unde să putem locui pînă ce are să fie gata trăsura şi pînă îţi vii şi tu în fire.

— Poliţie! Plîngere! murmură Broscoiul ca în vis. Eu să mă plîng de spectacolul ăsta frumos, ce mi-a fost dat să văd? Să repar trăsura? Am terminat cu trăsurile pentru totdeauna! Nici nu mai vreau să văd trăsura sau să aud de ea vreodată. Ah, Şoricelule, nici nu poţi să-ţi închipui cît îţi sînt de îndatorat că ai consimţit să vii cu mine în călătoria asta! N-aş fi mers fără tine — şi atunci s-ar fi putut să nu văd niciodată această... această lebădă, această rază de soare, acest fulger de lumină! S-ar fi putut să nu aud niciodată acel sunet ce-mi dă fiori, să nu simt niciodată acel miros ce m-a vrăjit! Toate astea vi le datorez numai vouă, bunii mei prieteni!

Șoarecele dădu din cap, descurajat.

— Vezi? zise el către Sobol, vorbindu-i peste capul Broscoiului. E-n zadar. Am renunțat. Cînd ajungem în oraș, ne ducem la gară și, dacă avem noroc, poate dăm de un tren care să ne ducă înapoi în noaptea asta la Malul Rîului. Și de mă mai prinzi vreodată plecînd în voiaj de plăcere cu animalul ăsta nesuferit, să-mi zici...!

Pufăi cu dispreț și furie, negăsind cuvinte, și tot restul drumului obositor, de-a lungul căruia se căzniră pe jos pînă la oraș, nu mai vorbi decît cu Sobolul.

Ajunși în oraș, se duseră de-a dreptul la gară și-l lăsară pe Broscoi în sala de așteptare de clasa a doua, dînd bacșiș unui hamal, ca să-l supravegheze de aproape. Apoi lăsară calul la un grajd de han și dădură toate indicațiile cu putință în privința trăsurii de voiaj, cu tot ce era în ea. Găsind din întîmplare un tren de persoane care îi lăsă nu departe de Broscoești, îl conduseră pînă la ușa sa pe animalul vrăjit — care umbla ca un somnambul — îl băgară înăuntru și spuseră menajerei lui să-i dea să mănînce, să-l dezbrace și să-l ducă în pat. Apoi își scoaseră barca din hangar, vîsliră în jos pe rîu, spre casă, și, foarte tîrziu în seara aceea, se așezară la cină, în sufrageria lor plăcută — spre marea bucurie și mulțumire a Șoarecelui.

În seara următoare, Sobolul, care se sculase tîrziu și cam lenevise toată ziua, ședea cu undița pe mal, cînd veni să-l caute Șoarecele, care fusese pe la prieteni, să mai audă vești.

— Ai auzit noutatea? întrebă el. Numai despre asta se vorbește pe tot Malul Rîului. Broscoiul s-a dus la oraș cu primul tren de dimineață. Și-a comandat un automobil mare și foarte luxos.

III. PĂDUREA SĂLBATICĂ

SOBOLUL DE MULT VOIA să facă cunoştinţa Bursucului. După tot ce se povestea despre dînsul, părea să fie o persoană foarte importantă.

Cu toate că rareori îl vedea careva, înrîurirea sa nevăzută era simţită de toată lumea de prin partea locului. De cîte ori Sobolul îşi exprimase însă dorinţa asta faţă de Şoarece, se văzuse purtat cu vorba.

— Bine, bine — zicea Şoarecele. Las' că are să vină Bursucul într-una din zile. Aşa face el. Pică tocmai cînd nu te aştepţi. Şi atunci am să-ţi fac cunoştinţă. Nici nu-ţi poţi închipui tovarăş mai bun! Dar nu numai

că trebuie să-l iei cum este, cînd îl vezi, dar nu trebuie să şi aştepţi pînă să-l vezi.

— N-ai putea să-l inviţi aici — la masă sau aşa ceva? întrebă Sobolul.

— N-ar veni — răspunse Şoarecele liniştit. Bursucul nu poate să sufere societatea, invitaţii, mese şi toate lucrurile de felul ăsta.

— Atunci ce-ar fi să mergem noi la el? îşi dădu cu părerea Sobolul.

— Doamne fereşte! Sînt sigur că asta nu i-ar plăcea deloc — răspunse Şoarecele, aproape speriat. E atît de pădureţ; desigur că s-ar supăra. Nici eu n-am îndrăznit să mă duc la el acasă, deşi îl cunosc bine. Afară de asta, nici n-am putea. Nici nu poate fi vorba de aşa ceva, fiindcă trăieşte chiar în mijlocul Pădurii Sălbatice.

— Ei şi? zise Sobolul. Mi-ai spus că Pădurea Sălbatică e cumsecade, nu ştii?

— Da, da, aşa e, desigur — răspunse Şoarecele, cam în doi peri. Dar nu cred să mergem deocamdată la Bursuc. Nu încă. E cale lungă şi nici n-ar fi acasă în acest timp al anului. Are să vină el cîndva, dacă avem răbdare să aşteptăm!

Sobolul trebui să se mulţumească cu atît. Bursucul nu mai venea, dar fiecare zi aducea cu sine petrecerile ei. Cînd vara trecuse de mult şi umezeala, gerul sau drumurile înnămolite îl ţineau în casă cea mai mare parte a timpului, iar rîul, cu apele crescute mari, trecea pe lîngă ferestrele lor cu o iuţeală atît de ameţitoare, încît nici nu te puteai gîndi să ieşi, cu nici un fel de barcă, atunci gîndurile Sobolului se întoarseră cu stăruinţă la Bursucul cenuşiu şi singuratic care-şi trăia viaţa de pustnic în vizuina lui din mijlocul Pădurii Sălbatice.

Iarna, Șoarecele dormea mult; se retrăgea seara devreme și se scula tîrziu. În timpul scurtei sale zile, mîzgălea uneori poezii sau se ocupa puțin de-ale gospodăriei. Apoi, de bună seamă că mai pica adesea careva dintre animale, la o partidă de flecăreală, așa că se spuneau multe povești și fiecare istorisea în felul lui întîmplările și faptele din vara trecută.

Fusese un capitol atît de bogat, acum cînd îți aminteai totul! Cu ilustrații atît de multe și așa de viu colorate! Decorul se schimbase mereu pe malul rîului, își desfășurase pe rînd imaginile și priveliștile într-un convoi pitoresc. Glenia purpurie se înființase de timpuriu scuturîndu-și pletele încîlcite și îmbelșugate pe oglinda apelor care-i reflectau fața rîzătoare. Peste puțin apăruse iarba de salcie, gingașă și îngîndurată ca un norișor de seară trandafiriu. Trifoiul roșu, mînă în mînă cu cel alb, venise și el pe furiș să-și ia locul în hora florilor. În sfîrșit, într-o dimineață, măceșul, neîncrezător și leneș, își făcuse și el apariția, cu multă gingășie. Ca și cum le-ar fi vestit-o o muzică în acorduri falnice de coarde, trecînd apoi la un dans gingaș — știau acum cu toții că iunie, în sfîrșit, sosise. Mai lipsea încă un părtaș de seamă la jocul firii: ciobănașul pe care-l așteptau să-l îndrăgească zînele pădurii, Făt-Frumosul după care rătăceau, de după perdele, privirile furișe ale Domnițelor, feciorul de împărat ce trebuia să sosească, să cheme, cu o sărutare, înapoi la viață și dragoste, vara ce dormea. Dar cînd stînjenelul, drăgăstos și cu dulci miresme, îmbrăcat în culoarea chihlimbarului, veni cu grație să-și ia locul în grup, jocul era gata să înceapă.

Și ce mai joc! În timp ce vîntul și ploaia le băteau la ușă, animalele, în vizuinele lor călduțe, își aminteau zorile voioase, cu un ceas înaintea răsăritului de soare,

cînd ceața alburie, nerisipită încă, mai stăruia la suprafața apelor ; fiorul primei atingeri cu apa răcoroasă, zbenguielile de-a lungul malului, strălucirea de care erau cuprinse pămîntul, văzduhul și apa, cînd soarele revenea și ce fusese cenușiu se prefăcea în aur, iar culoarea renăștea și țîșnea din nou de pretutindeni. Își aminteau odihna dulce și lenevoasă din miezul zilelor fierbinți de vară, în adîncimea frunzișului des, prin care soarele arunca săgeți subțiri și pete aurii; plimbările cu barca și băile de după-amiază, hoinărelile de-a lungul cărărilor pline de praf și prin ogoarele galbene de grîu. Și, în cele din urmă, serile lungi și răcoroase, în care se înfiripau atîtea tovărășii, se desăvîrșeau atîtea prietenii și se plănuiau atîtea aventuri pentru a doua zi. Aveau animalele multe de povestit, cînd se strîngeau în jurul focului, în zilele scurte de iarnă. Totuși Sobolului îi mai rămînea din belșug timp liber, cu care nu știa ce să facă. Și așa, într-o după-masă, cînd Șoarecele, în fotoliul său la gura sobei, ba moțăia, ba încerca să ticluiască vreo rimă ce nu i se potrivea, Sobolul se hotărî să meargă singur să exploreze Pădurea Sălbatică și, cine știe... poate să facă și cunoștința domnului Bursuc.

Se furișă din odaia caldă și ieși afară la aer. Era o după-amiază rece și liniștită, cu un cer aspru, ca de oțel. Cîmpul zăcea despuiat, cu totul fără de frunziș cît cuprindeai cu ochii. Se gîndi că niciodată nu privise atît de departe și de tainic înăuntrul lucrurilor, ca în ziua aceea de iarnă, cînd firea zăcea cufundată adînc în somnul ei de fiece an și părea că se dezbrăcase de orice îmbrăcăminte. Pădurici, văi, surpături de pietriș, toate locurile ascunse ce fuseseră tainiță fără fund pentru nesfîrșite cercetări, în timpul verii bogată în frunziș, își arătau acum cu dezolare toate ascunzi-

șurile. Păreau a-i cere să vadă cîtva timp sărăcia lor jerpelită, pînă să-l poată desfăta din nou cu podoabele lor, ca mai înainte, să-l amăgească și să-l ademenească cu vechile înșelăciuni. Era jalnic și totuși îl însuflețea, îl bucura. Îi păru bine că iubea pămîntul și neîmpodobit, aspru, dezbrăcat de orice găteală. Văzuse acum urzeala lui; era frumoasă, puternică și dintr-o bucată. Nu-i era dor de trifoiul cald și de jocul ierburilor înalte. Parcă era mai bine fără perdeaua unduitoare a frunzișului de fag și de mesteacăn. Cu sufletul plin de voioșie, își urmă drumul spre Pădurea Sălbatică, ce-l aștepta joasă și amenințătoare, ca o stîncă neagră într-o mare liniștită de miazăzi.

La început nu fu nimic care să-l sperie. Erau nuiele care scîrțîiau sub pașii lui, buturugi care-i puneau piedică, bureți de mușchi pe trunchiuri ce semănau cu închipuiri pocite și caraghioase și-l uimiră pentru o clipă prin asemănarea lor cu ceva binecunoscut și foarte îndepărtat în amintire. Dar toate astea erau nostime și-l înviorau în chip plăcut. Îl ispiteau să înainteze; pătrunse acolo unde lumina descreștea și copacii se tîrau mai aproape, tot mai aproape, iar scorburile deschideau guri urîcioase spre el, din fiece parte.

Acum era tăcere deplină. Întunericul înainta spre el cu stăruință și grabă; se strîngea înapoia-i și înaintea-i, iar lumina părea că se retrage ca apele mării.

Apoi începură vedeniile.

Deasupra umărului i se păru mai întîi, nelămurit, că vedea o față; o față mică, hîdă, în chip de buturugă, privind către dînsul dintr-o scorbură. Cînd se întoarse s-o înfrunte, pierise.

Grăbi pasul, vorbind cu sine însuși și îndemnîndu-se să mai sfîrșească cu închipuirile. Trecu pe lîngă altă scorbură, și încă una și iar una; apoi — da! — aș,

de unde! — ba da! desigur, o față mică și ascuțită, cu ochi dușmănoși, îl săgetase o clipă dintr-o scorbură, apoi se topise. Pregetă — se încordă dintr-o sforțare și-și urmă drumul. Atunci, deodată, ca și cum tot timpul ar fi fost așa, toate scorburile, apropiate și îndepărtate, părură să aibă cîte un chip, ce apărea și se stingea repede. Erau sute de scorburi. Din toate țîșneau spre el priviri iuți, răutăcioase și pline de ură; ochi aspri, răi și ascuțiți îl săgetau din toate părțile.

De-ar scăpa odată de scorburile de lîngă drum, gîndi el, vedeniile ar înceta. Se abătu de pe cărare și pătrunse în locurile neumblate din pădure.

Atunci începu șuieratul.

Era slab și ascuțit și venea de departe, dinapoia lui, cînd îl auzi întîi, dar îl făcu să grăbească pasul. Apoi tot foarte slab și ascuțit, răsună departe înaintea lui și îl făcu să șovăie și să dorească a se înapoia. Pe cînd stătea locului, nehotărît, șuieratul izbucni din fiece parte. Părea că e prins prin văzduh și trecut mai departe prin toată lungimea pădurii, pînă la cele mai îndepărtate hotare. Oricine-ar fi fost, un lucru era limpede: erau răsculați cu toții, stăteau la pîndă, gata să-l atace! — Iar el — el era singur, lipsit de apărare, departe de orice sprijin — și noaptea se lăsa în juru-i.

Apoi începu tropăitul.

La început gîndi că erau doar frunze ce cădeau — atît de ușurel și gingaș era zgomotul. Apoi, cînd spori, luă un ritm regulat și el își dădu seama că nu era nici mai mult nici mai puțin decît zgomot de piciorușe, încă depărtate: trop, trop, trop. Veneau din față ori dindărăt? Întîi i se păru într-un fel, apoi într-altul. Își dădu seama că tropăitul venea din toate părțile. Creștea și se înmulțea, pînă cînd păru a-l cuprinde din fiece ungher. Iar el asculta cu groază, îndreptîndu-se cînd într-o parte, cînd în alta. Cînd stătu locului, să asculte atent, văzu un iepure venind în goana mare spre el, printre copaci. Aștepta, crezînd că iepurele are să-și încetinească pasul sau are să se abată pe alt drum, cînd va da de dînsul. Cînd colo, aproape să-l trîntească la pămînt, cînd trecu pe lîngă el ca o săgeată, cu fața încordată și aspră, cu ochii holbați.

— Pleacă de aici, nebunule, pleacă! îl auzi Sobolul bombănind, în timp ce cotea pe lîngă o buturugă și pierea îndărătul unui adăpost primitor.

Tropăitul spori pînă se auzi ca o grindină pe covorul de frunze veștede, așternut împrejuru-i. Pădurea întrea-

gă părea acum că alerga, fugărea ceva sau pe cineva. Cuprins de groază, începu să alerge și el, fără nici un gînd, fără nici o țintă. Fugind, se izbea de copaci, cădea peste buturugi sau în gropi, dădea buzna în șanțuri, sărea peste tot felul de piedici. În cele din urmă se refugie în scorbura adîncă și întunecoasă a unui fag bătrîn. Acolo era un adăpost, un ascunziș, poate chiar scăparea, dar cine știe? Era prea obosit ca să poată alerga mai departe. Se culcă printre frunzele uscate ce se adunaseră în scorbură și nădăjdui că deocamdată era în siguranță. Zăcea acolo, gîfîind și tremurînd, cu urechea la șuierăturile și tropăielile de afară. Știu, în sfîrșit, în întregime, ce pățiseră aici alți locuitori micuți ai cîmpurilor și tufișurilor, ce cunoscuseră drept clipa cea mai neagră a vieții lor, spaima de care în zadar încercase să-l apere Șoarecele — groaza Pădurii Sălbatice!

Între timp, Șoarecele moțăia plăcut în fotoliul lui confortabil la gura sobei. Hîrtia cu versurile pe jumătate terminate îi lunecă de pe genunchi, capul îi căzu înapoi, gura se întredeschise, și începu să călătorească printre malurile verzi ale apelor visului. Deodată un cărbune sfîrîi în sobă, focul trosni, făcînd să țîșnească un mănunchi de flăcări și Șoarecele se deșteptă din somn cu o tresărire. Amintindu-și care îi fusese îndeletnicirea, se aplecă să-și ridice versurile. Se adînci un minut în citirea lor, apoi se uită împrejur după Sobol, să-l întrebe dacă știa o rimă bună pentru o vorbă.

Dar Sobolul nicăieri.

Trase cu urechea cîtva timp. Casa părea cufundată în liniște.

Apoi strigă de cîteva ori: „Sobolașule"!

Cum n-auzea nici un răspuns, se ridică și ieși în sală.

Pălăria Sobolului lipsea de la locul obișnuit de pe cuier. Galoșii lui, totdeauna așezați lîngă rezemătorul de umbrele, dispăruseră și ei.

Șoarecele ieși în curte și cercetă cu grijă pămîntul umed dimprejurul casei, nădăjduind să găsească urmele Sobolului. Iată-le, vezi bine! Galoșii erau noi, fuseseră cumpărați pentru iarnă; dinții de pe tălpi erau neuzați și ascuțiți. Putea să deosebească bine urmele lor întipărite în noroi, urmînd drept și hotărît calea spre Pădurea Sălbatică.

Era spre amurg cînd ajunse la primii copaci. Se cufundă, fără să pregete, în desișul pădurii, cercetînd cu îngrijorare în toate părțile, doar va găsi vreo urmă a prietenului. Ici-colo, chipuri mici și răutăcioase se zgîiau din scorburi, dar piereau pe dată cînd dădeau cu ochii de viteazul animal, cu pistoalele sale și cu ciomagul gros ce-l ținea cu strășnicie în mînă. Șuieratul și tropăitul ce-l auzise deslușit cînd intrase în pădure se stinse treptat și încetă cu totul, pînă se făcu liniște deplină.

Merse bărbățește prin tot lungimea pădurii, pînă la cea mai îndepărtată margine; apoi, părăsind cărările, începu s-o ia de-a latul, nelăsînd nici un cotlon necercetat și strigînd mereu cu voioșie:

— Sobolașule, Sobolașule, Sobolașule! Unde ești? Sînt eu, prietenul tău, Șoarecele!

Cercetase cu migală și cutreierase pădurea în lung și în lat, de un ceas și mai bine, cînd, în sfîrșit, care nu-i fu bucuria auzind o chemare slabă ce răspundea strigătelor lui. Călăuzindu-se după sunet, își croi drum, prin întunecimea crescîndă, pînă la poalele unui fag bătrîn, care avea o scorbură. Dinăuntrul scorburei venea o voce slabă, zicînd:

— Șoricelule! Ești tu, cu adevărat?

Șoarecele se tîrî pînă în gaură și acolo îl găsi pe Sobol, sfîrșit de oboseală și tremurînd încă.

— Vai, Șoricelule — se jelui el — m-am speriat așa de tare, nici nu poți să-ți închipui!

— Înțeleg foarte bine — zise Șoarecele cu blîndețe. Dar zău că n-ar fi trebuit să pleci și să faci una ca asta, Sobolule. Am făcut tot ce-am putut ca să te reții. Noi, locuitorii malului, nu venim mai niciodată pe-aci. Dacă n-avem încotro și trebuie neapărat, venim cîte doi, cel puțin. Atunci, de cele mai multe ori, nu ni se întîmplă nimic. Afară de asta, sînt o groază de lucruri pe care trebuie să le știi. Noi le cunoaștem, dar tu încă nu. Vreau să spun: parole de trecere, semne și cuvinte cu putere izbăvitoare, buruieni pe care le ții în buzunar, descîntece ce le spui în gînd — în fine, tot felul de trucuri și șiretlicuri de care te folosești. Toate astea-s destul de simple cînd le știi, dar trebuie neapărat să le știi, cînd ești o vietate mică, altfel dai de belea. Sigur că dacă ești Bursuc sau Lutru, se schimbă lucrurile.

— Desigur, domnul Broscoi, care e curajos, nu s-ar sinchisi să vie singur pe-aci, așa-i? întrebă Sobolul.

— Fratele Broscoi? zise Șoarecele, rîzînd din toată inima — nu și-ar arăta fața p-aci, singur, nici pentru un maldăr de aur. Aș, de unde!

Sobolul se învioră de-a binelea la auzul rîsului voios al Șoarecelui și la vederea ciomagului și pistoalelor lui strălucitoare. Încetă să tremure și începu să fie mai îndrăzneț, să se simtă iar cel de altădată.

— Ei, dar acu' — spuse Șoarecele — trebuie să facem o sforțare și s-o pornim spre casă, cît mai e nițică lumină. Nu-i nici o afacere să petrecem noaptea pe-aci. Ce părere ai? Mai întîi că ar fi mult prea frig.

— Șoricelule dragă — răspunse bietul Sobol — îmi pare grozav de rău, dar sînt obosit mort, parcă aș fi bătut. Crede-mă; trebuie să mă mai lași puțin să mă mai odihnesc, altfel n-am s-ajung niciodată acasă.

— Odihnește-te, dragă — zise Șoarecele, bun din fire cum era. Și-așa e aproape beznă afară; cred că mai tîrziu are să fie puțină lună.

Atunci Sobolul se vîrî mai adînc în frunzișul uscat, se întinse bine și se lăsă cuprins de somn, un somn, ce-i drept, întrerupt și tulburat. În timpul acesta, Șoarecele se înveli și el cu frunze pe cît putu, să-i țină de cald, și așteptă cu răbdare cu o labă pe pistol.

Cînd, în cele din urmă, Sobolul se deșteptă, odihnit și în dispoziția lui obișnuită, Șoarecele zise:

— E, acum mai arunc o privire afară. După cîtva timp Sobolul îl auzi vorbind către sine însuși, liniștit: „Ia te uită, ia te uită!"

— Ce s-a întîmplat, Șoricelule dragă? întrebă Sobolul.

— S-a întîmplat că ninge — răspunse Șoarecele. Ninge zdravăn.

Sobolul veni și se așeză lîngă el. Privind afară, văzu pădurea, ce fusese atît de îngrozitoare pentru el, într-o înfățișare cu totul schimbată. Scorburi, șanțuri, băltoace, capcane și alte negre amenințări în calea drumețului dispăreau cu repeziciune, sub un covor strălucitor ce se așternea pretutindeni Părea țesut de zîne, era prea gingaș ca să fie călcat de picioare greoaie. O pulbere subțire umplea văzduhul și-ți mîngîia obrajii, cu o ușoară înțepătură. Nodurile negre ale copacilor ieșeau în relief, mai negre ca de obicei.

— Da, da, n-avem încotro — zise Șoarecele, după oarecare chibzuială. Trebuie s-o pornim, să ne-ncercăm norocul. Cred că altceva n-avem ce face. Partea

proastă e că nu știu exact unde ne aflăm. Și cu zăpada asta, toate par altfel.

Așa și era. Sobolul nici n-ar fi știut că e aceeași pădure. Totuși porniră la drum cu voinicie. Luară calea ce le păru mai îmbietoare. Se țineau unul de altul și pretindeau cu voioșie de neînvins că recunosc cîte un vechi prieten în fiece copac ce-i întîmpina, mohorît și tăcut. Vedeau deschizături, luminișuri sau cărări ce le păreau cunoscute, în monotonia nesfîrșită de întinderi albe și trunchiuri negre.

Un ceas, două mai tîrziu — pierduseră cu totul socoteala timpului — se opriră locului, descurajați, sfîrșiți de oboseală și deznădăjduiți la culme. Șezură pe un trunchi de copac doborît, ca să-și recapete suflarea și să chibzuiască ce era de făcut. Îi durea tot trupul de oboseală și erau plini de vînătăi; căzuseră în mai multe găuri și se udaseră leoarcă. Zăpada crescuse atît de mare, încît cu multă greutate își mai trăgeau piciorușele dintr-însa, iar copacii erau mai groși și mai asemănători unul cu celălalt ca oricînd. Pădurea aceasta parcă n-avea sfîrșit, nici început, și, ce era mai rău, n-avea nici o ieșire.

— Nu putem rămîne aci prea mult — zise Șoarecele. Trebuie să mai facem o sforțare; trebuie să facem ceva. E prea frig ca să poți sta locului și zăpada are să fie în curînd atît de adîncă, încît n-avem să ne mai putem croi drum prin ea. Privi împrejur și iar se mai gîndi. Ascultă — urmă el — uite ce-mi dă prin gînd. E un fel de văișoară jos, în fața noastră, unde pămîntul pare plin de movilițe și cocoașe. Să mergem într-acolo și să încercăm să găsim un adăpost oarecare, vreo scobitură sau scorbură uscată. Să ne vedem scăpați de zăpadă și vînt și să ne putem odihni puțin, înainte să încercăm din nou. Sîntem amîndoi obosiți morți.

Și apoi s-ar putea ca, între timp, să înceteze ninsoarea sau să se întîmple altceva care să schimbe lucrurile.

Așadar se ridicară iar și se căzniră în jos spre văișoară. Odată ajunși, începură să scotocească după vreo scobitură sau vreun colțișor uscat, care să le dea adăpost contra vîntului aprig și zăpezii biciuitoare. Tocmai cercetau una din movilițele de pămînt de care vorbise Șoarecele, cînd, deodată, Sobolul se împletici și căzu cu fața înainte, gemînd.

— Aoleu, piciorul meu! se văită el. M-am lovit chiar la os.

Șezu pe zăpadă și-și frecă cu amîndouă lăbuțele din față piciorul cu pricina.

— Săracul de tine! zise Șoarecele cu bunătate. N-ai noroc azi! Ia să vedem ce-i cu piciorul! Da — urmă el, îngenunchind ca să vadă mai bine — te-ai tăiat aproape pînă la os. Stai nițel să-mi găsesc batista, să te leg.

— Se vede că m-am împiedicat de o cracă sau de un ciot — zise Sobolul, jalnic. Vai, ce rău mă doare!

— E o tăietură în toată regula — zise Șoarecele, examinînd-o din nou. Asta nu e de cracă sau de trunchi. Parcă ar fi de un tăiș ascuțit, în orice caz de ceva metalic. Curios! Se gîndi cîtva timp, apoi cercetă din nou gheburile de pămînt ce-i înconjurau.

— Orice va fost — zise Sobolul, — uitînd să facă fraze corecte, în durerea lui — doare la fel, orice va fost.

Dar Șoarecele, după ce legase cu îngrijire rana cu batista lui curată, îl lăsase și rîcîia cu îndîrjire prin zăpadă. Rîcîia zăpada și o arunca în lături și cerceta lucrînd de zor cu toate patru picioarele, în timp ce Sobolul aștepta cu nerăbdare și chema în răstimpuri:

— Hai odată, Șoarece!

Deodată, Șoarecele strigă: „Hura!" și iar „Huu-raa, hu-raaa!" și începu să joace prin zăpadă un fel de sîrbă bătută.

— Ce-ai găsit, Șoricelule? întrebă Sobolul, tot frecîndu-și piciorul.

— Vin' de vezi! răspunse Șoarecele încîntat și tot țopăind de bucurie.

Sobolul veni șchiopătînd pînă la locul cu pricina și privi cu băgare de seamă.

— Hm... zise în cele din urmă, cu încetineală — se vede destul de bine ce e. Am mai văzut asta de o mie de ori. Lucru obișnuit, aș zice. Un răzător de noroi, pentru picioare, din acelea care se așază în fața ușii. Ei și ce dacă l-ai găsit? Cine a mai văzut să joci de bucurie în fața unui ștergător de picioare?

— Dar nu-ți dai seama ce înseamnă, animal lenevos la minte ce ești? strigă Șoarecele nerăbdător.

— Desigur că-mi dau seama — răspunse Sobolul. Înseamnă doar atîta că cineva neglijent foarte și uituc și-a scăpat ștergătorul de picioare în mijlocul Pădurii Sălbatice și asta într-un loc unde nu se poate să nu te împiedici de el. Foarte rău! Putea să fie mai atent. Cînd am să ajung acasă, am să reclam asta la... la locul în drept, să vezi dacă n-o fac!

— Doamne! Doamne! exclamă Șoarecele, scos din fire de lipsa lui de imaginație. Hai, taci odată și vino de rîcîie! Și se puse din nou pe lucru, făcînd să zboare zăpada în toate direcțiile în jurul lui.

Încă nițică muncă și sforțările lui fură răsplătite. O foarte jerpelită rogojină de șters picioarele ieși la iveală.

— Ei, ce ți-am spus eu? exclamă Șoarecele triumfător.

— Nu mi-ai spus nimic — răspunse Sobolul, grăind de altfel purul adevăr. Acu' ai mai găsit alt obiect de gospodărie, uzat și lepădat. Bănuiesc că ești în culmea fericirii. Hai, apucă-te și joacă tontoroiul și în jurul ăstuia, dacă nu poți altfel, și isprăvește! După aceea, poate c-o să putem să ne vedem de drum și să nu mai pierdem timpul cu fiare vechi. Nu cumva putem mînca o rogojină de șters picioarele? Sau poate că putem dormi sub o rogojină d-asta? Sau ai de gînd să ne așezăm pe ea și să lunecăm de-a săniuța pînă acasă, rozător exasperant ce ești!

— Vrei să zici — strigă Șoarecele emoționat — că rogojina asta de șters picioarele nu-ți spune nimic?

— Zău, Șoricelule — răspunse jalnic Sobolul — cred că am vorbit destul de prostia asta. Cine-a mai auzit ca o rogojină de șters picioarele să spună ceva? Nici n-ar putea. Ștergătoarele de picioare sînt de obicei la locul lor.

— Ia ascultă, animal cu cap tare ce ești — zise Șoarecele, acum supărat — încetează odată. Să nu mai aud o vorbă. Apucă-te și rîcîie, rîcîie, zgîrie, sapă și cercetează tot locul, mai ales pe la marginea movilițelor, de vrei la noapte să dormi la căldură; e ultima noastră șansă!

Șoarecele porni cu ardoare să atace un mal de zăpadă de lîngă ei, cufundîndu-și pe alocurea ciomagul, ca pentru a sonda, și săpînd apoi cu furie. Sobolul rîcîia și el de zor, mai mult ca să-i facă pe plac Șoricelului decît din altă pricină, căci părerea lui era că prietenul său era pe cale să se țicnească.

După vreo zece minute de muncă aprigă, Șoarecele izbi cu vîrful bastonului ceva care suna a gol. Săpă mai departe, pînă ce putu băga o labă și pipăi; apoi chemă pe Sobol să vină să-i ajute. Neobosite munciră cele două animale, pînă cînd, în cele din urmă, Sobolul, pînă aci necredincios, văzu cu ochii rezultatul sforțărilor lor și fu cuprins de mare mirare.

Pe marginea a ceea ce păruse un mal de zăpadă, văzură o ușă mică, cu înfățișarea solidă, vopsită în verde închis. Un lanț de tras soneria, din fier, atîrna deoparte și dedesubt, pe o tăbliță de alamă, gravată curățel cu litere de tipar, mari și pătrate, putură citi la lumina lunii:

DOMNUL BURSUC

De surpriză și încîntare, Sobolul căzu pe spate în zăpadă.

— Șoarece! trigă el, pocăindu-se. Ești o minune! O adevărată minune, iată ce ești! Acum îmi dau seama! Ți-ai deslușit totul, treptat-treptat, în capul tău cel înțelept, și asta chiar din clipa cînd am căzut și m-am tăiat la picior. Ai privit tăietura și îndată mintea ta măreață și-a zis: „Ștergător de picioare!" Apoi te-ai pus pe lucru și-ai și găsit ștergătorul cu pricina! Te-ai oprit aici? Nu. Altul ar fi fost pe deplin mulțumit. Dar tu nu! Inteligența ta a continuat să lucreze. „Să mai găsesc și o rogojină de șters picioarele — ți-ai zis — și teoria mea e demonstrată!" Bineînțeles, ai găsit și rogojina. Ești atît de deștept, încît cred că ai putea să găsești tot ce vrei. „Ei, acu' — ți-ai zis — ușa asta există; e ca și cum aș vedea-o în fața ochilor.

Nu mai rămîne altceva de făcut decît s-o găsim!" Am citit în cărți de-alde astea, dar n-am mai pomenit niciodată așa ceva în viața de toate zilele. Ar trebui să te duci undeva unde să fii prețuit cum ți se cuvine. E păcat de tine, să-ți risipești tinerețea printre noi ăștialalți. Să am eu capul tău, Șoricelule...

— Dar cum nu-l ai — îl întrerupse Șoarecele, aproape supărat, — bănuiesc că ai să șezi toată noaptea pe zăpadă, să trăncănești! Scoală-te imediat, atîrnă-te de trăgătoarea soneriei care-o vezi colo și sună cît poți de tare; în timpul ăsta eu am să ciocănesc!

Pe cînd Șoarecele începu să bată cu bastonul în ușă, Sobolul se repezi la trăgătoarea soneriei, o strînse bine în labe și trase, atîrnîndu-se de ea. De departe se auzi răspunsul slab al unui clopot cu sunet adînc.

IV. DOMNUL BURSUC

AȘTEPTARĂ CU RĂBDARE un timp ce le păru foarte îndelungat. Țopăiau prin zăpadă, ca să nu le înghețe picioarele. În sfîrșit, auziră cum dinăuntru pași rari și tîrșiți se apropiau de ușă.

— Parc-ar umbla cineva în papuci de pîslă prea mari și scîlciați la tocuri — zise Sobolul către Șoarece.

Foarte iscusit din partea Sobolului, căci chiar așa era.

Se auzi zgomotul unui zăvor tras, apoi ușa se deschise de cîteva degete, destul ca să lase să apară un bot lung și o pereche de ochi ce clipeau somnoroși.

— Să știți că prima oară cînd se mai întîmplă una ca asta — mormăi o voce groasă și bănuitoare — am să mă supăr grozav. Cine mai e iar, care deranjează lumea, pe o noapte ca asta? Vorbiți!

— Ah, Bursucule — se jelui Șoarecele — dă-ne drumul înăuntru, te rog. Sînt eu, Șoarecele, și prietenul meu, Sobolul. Ne-am rătăcit în zăpadă.

— Nu mai spune, tu ești, Șoricelule dragă? exclamă Bursucul, cu un glas cu totul schimbat. Haide, intrați amîndoi, degrabă. Sărăcuții de voi! Trebuie să fiți prăpădiți. Ia te uită! Rătăciți în zăpadă! Și încă în Pădurea Sălbatică, și în plină noapte. Dar, hai, intrați!

Cele două animale dădură buzna unul peste altul, grăbiți cum erau să intre. Cînd auziră ușa închizîndu-se îndărătul lor, simțiră o mare bucurie și ușurare.

Bursucul, care purta un halat lung și ai cărui papuci erau într-adevăr foarte scîlciați, ținea în labă un sfeșnic cu lumînarea aprinsă. Se vede că fusese pe cale să se culce, cînd auzise chemările lor. Îi privi cu bunătate, de la înălțimea lui, și îi mîngîie pe cap, pe amîndoi.

— Asta nu-i o noapte în care să plece la plimbare animalele mici — zise el părintește. Mi-e teamă că iar te-ai apucat de pozne, Șoricelule. Dar haide, veniți cu mine; să mergem în bucătărie. Am acolo un foc bun și mîncare și tot ce poftiți.

O porni înainte, cu lumînarea ridicată, tîrșindu-și greoi papucii. Ei îl urmau, dîndu-și coate, plini de așteptare. Trecură printr-un coridor lung, întunecos și, ce-i drept, cam ponosit, care cobora în cele din urmă într-un fel de sală centrală, din care se puteau zări nedeslușit alte coridoare lungi, ca niște tunele, răsfirîndu-se în toate direcțiile. Păreau misterioase și fără de sfîrșit. Mai erau în această sală și uși, uși solide, frumoase, de stejar. Bursucul deschise larg una dintre ele și se

găsiră deodată în căldura plăcută a unei bucătării mari, luminată de un foc vesel în vatră.

Podeaua era din cărămidă roşie, destul de uzată. În căminul uriaş ardea un foc de buturugi, iar în cele două colţuri de lîngă cămin erau zidite în perete două băncuţe, unde se putea şedea comod, fără frică de curent. Cîteva scaune cu speteaza înaltă stăteau faţă în faţă în jurul focului, aşteptînd parcă tovărăşie voioasă. În mijlocul odăii era o masă lungă, din scînduri simple pe căpriori; de fiece parte a mesei, bănci. La un capăt al mesei, unde un fotoliu rămăsese împins înapoi, erau aşternute resturile cinei Bursucului, simplă dar îndestulată. Rînduri de farfurii curate sclipeau pe rafturile bufetului, într-un capăt îndepărtat al odăii, iar de grinzile tavanului atîrnau şunci, mănunchiuri de buruieni uscate, funii de ceapă şi coşuri cu ouă. Părea locul nimerit unde vitejii se puteau ospăta după victorie, unde cosaşii obosiţi se puteau înşira cu zecile de-a lungul mesei, spre a sărbători recolta cu voioşie şi cîntece, sau unde doi, trei prieteni cu gusturi simple puteau să şadă nestingheriţi în jurul mesei, să mănînce, să fumeze şi să trăncănească la largul lor, în deplină mulţumire sufletească. Cărămida roşcată a podelei surîdea tavanului afumat; scaunele de stejar, lustruite de multă întrebuinţare, păreau că schimbă între ele priviri prietenoase pline de voie bună; farfuriile de pe bufet rîdeau zglobii la ulcelele de pe raft, iar flacăra voioasă a focului răspîndea licăriri prin întreaga încăpere, jucîndu-se cu toate cele, fără deosebire.

Bursucul, plin de bunăvoinţă, îi împinse spre o băncuţă din faţa focului, să se încălzească, şi-i îndemnă să scoată de pe ei hainele şi ghetele lor ude. Apoi le aduse halate şi papuci şi se apucă de spălă el singur, cu apă caldă, rana Sobolului. Prinse apoi tăietura cu un

plasture, atît de bine, de i se păru Sobolului că piciorul lui era mai zdravăn ca înainte.

În lumina și căldura ce-i cuprinsese, se simțeau în sfîrșit încălziți și uscați. Picioarele obosite se odihneau pe scăunele, pe masa dinapoia lor se auzea clinchet ademenitor de farfurii. Li se părea acum animalelor gonite de furtună și în sfîrșit ajunse la liman că Pădurea Sălbatică, rece și fără de urme, pe care abia o părăsiseră, era la mii de kilometri depărtare, iar tot ce pătimiseră în ea — numai un vis pe jumătate uitat.

În cele din urmă, după ce se prăjiseră bine, Bursucul îi chemă la masă, unde așternuse de mîncare. Și mai înainte le fusese cam foame dar, cînd dădură cu ochii de cina pregătită, nu știură la ce să se repeadă mai întîi: prea era totul ispititor. Li se părea că mîncărurile celelalte n-au să aștepte pînă să aibă timp de ele. Vreme îndelungată uitară de vorbă și, cînd în cele din urmă o reluară, greoi, era acel fel de conversație, puțin plăcut, al celor ce se străduiesc să vorbească cu gura plină. E un obicei urît. Dar Bursucul nu se sinchisea de atîta lucru, nici nu băga se seamă cînd stăteau cu coatele pe masă sau cînd vorbeau toți odată. Cum nu ieșea în lume, își băgase în cap că toate astea fac parte din lucrurile ce nu prea au importanță. (Noi însă știm că se înșela, fiindcă nu avea un punct de vedere destul de larg; căci astea sînt lucruri care au importanță — deși ne-ar lua prea mult timp să explicăm de ce.) Ședea în fotoliul lui din capul mesei și dădea din cap cu gravitate, în timp ce animalele istoriseau pățaniile lor. Asculta fără mirare și fără mustrări; nu spuse niciodată: „V-am spus eu demult că așa e!" sau: „Totdeauna am spus asta!" Nu-i întrerupea ca să le spună că ar fi trebuit să facă așa și pe dincolo sau că n-ar fi tre-

buit să facă cutare lucru. Sobolul începu să simtă multă prietenie pentru Bursuc.

Cînd, în cele din urmă, cina fu gata și fiecare dintre animale simți că era sătul burduf și că acum nu-i mai păsa de nimeni și de nimic, se adunară în jurul jărateculuí lăsat de focul cel mare din vatră și se gîndiră ce bine era să stai așa tîrziu noaptea, în deplină libertate, după o masă bună. După ce flecăriră cîtăva vreme despre tot felul de lucruri, Bursucul întrebă prietenos:

— Ei acu' s-auzim noutăți de prin părțile voastre! Ce mai face amicul Broscoi?

— Din ce în ce mai rău — răspunse Șoarecele cu gravitate, iar Sobolul, cocoțat pe un scaun cu spetează, se legăna în lumina focului, cu călcîiele mai sus decît fața, și-și dădea osteneală să pară îngrijorat. Altă ciocnire — nu mai departe de săptămîna trecută — și una zdravănă, nu glumă, de data asta. N-ai ce-i face, vrea cu tot dinadinsul să conducă singur și nu e nici o speranță să învețe vreodată. Dacă ar consimți să tocmească un animal ca lumea, serios și de încredere, priceput, să-i plătească o leafă bună și să lase totul în seama aceluia, ar merge totul foarte bine. Dar nu; el e încredințat că s-a născut șofer și că n-are ce mai învăța de la nimeni. Poți să-ți închipui ce urmează!

—Cîte a avut pînă acuma? întrebă Bursucul morocănos.

— Ciocniri ori mașini? întrebă Șoarecele. De altfel e totuna, cînd e vorba de Broscoi. Asta e a șaptea. Cît privește celelalte — știi hangarul lui? Ei bine, e încărcat pînă-n tavan cu rămășițe de automobile, bucățele-bucățele, nu mai mari ca pălăria dumitale! Atîta a mai rămas din celelalte șase.

— A fost în spital de trei ori — spuse Sobolul — iar cît privește amenzile ce-a trebuit să plătească — e îngrozitor cînd te gîndești!

— Ei, asta-i buba — urmă Șoarecele, Broscoiul e bogat, o știm cu toții; dar nu e milionar. Pe de altă parte, nu-i nici o speranță să conducă mai bine — e cu totul lipsit de talent — și, apoi, nu ține seama de legi și prescripții. Ucis sau ruinat — iată care-i va fi sfîrșitul, mai curînd ori mai tîrziu. Bursucule, îi sîntem prieteni! N-ar trebui să facem ceva?

Bursucul se puse pe gîndit adînc.

— Ascultați! zise în cele din urmă, cu oarecare severitate. Știți desigur că nu pot face nimic acum!

Prietenii aprobară, înțelegînd foarte bine ce voia să spună. Conform regulilor de bună-cuviință ale animalelor, nu ceri nimănui să îndeplinească vreo faptă obositoare sau vitejească, sau chiar nițel mai greușoară, în timpul sezonului mort, de iarnă. Toate animalele sînt atunci somnoroase — unele dorm de-a binelea. Toate sînt sub stăpînirea vremii mai mult sau mai puțin; se odihnesc după zilele și nopțile istovitoare, cînd fiecare mușchi le-a fost greu pus la încercare și întreaga energie încordată din cale-afară.

— Foarte bine! urmă Bursucul. Dar stați să se sfîrșească anul, să vie vremea nopților scurte, cînd te deștepți în miez de noapte și simți neastîmpăr și dor de isprăvi și abia aștepți să răsară soarele, ca să te apuci de treabă... știți voi!...

Amîndouă animalele dădură din cap, cu gravitate. Cum să nu știe!...

— Ei, atunci — urmă Bursucul — ne ocupăm noi serios de Broscoi, noi, adică tu și cu mine și cu amicul nostru aci de față, Sobolul! Nu mai răbdăm nici o prostie de-a lui. Îl facem noi să-i vie mințile în cap —

chiar cu forța de va fi nevoie. Îl facem noi Broscoi de treabă. Facem noi regulă... eei!... Dar ai adormit, băiete!?

— Eu? Nu! zise Șoarecele, tresărind speriat din somn.

— A ațipit de vreo două, trei ori, de cînd ne-am sculat de la masă — zise Sobolul, rîzînd. El se simțea treaz și chiar vioi, cu toate că nu-și dădea seama de ce. Cauza era, bineînțeles, că, fiind din născare și prin creștere un animal subpămîntean, așezarea casei Bursucului îi pria și-l făcea să se simtă ca acasă. Dar Șoarecelui, care dormea noapte de noapte într-o odaie cu ferestrele deschise spre un rîu bătut de vînturi, vezi bine că i se părea atmosfera plină de zăpușeală, apăsătoare.

— Ce-ar fi să mergem la culcare? zise Bursucul, ridicîndu-se și aducînd niște sfeșnice. Haideți, băieți, să vă duc la culcușurile voastre! Să nu vă grăbiți mîine-dimineață. Puteți lua cafeaua la orice oră poftiți!

Călăuzi pe cele două animale spre o încăpere lungă, ce părea jumătate dormitor, jumătate pod. Proviziile de iarnă ale Bursucului, care se puteau vedea în tot locul, ocupau jumătate din încăpere: grămezi de mere, gulii, cartofi, coșuri pline cu nuci, borcane cu miere. Dar cele două pătucuri albe, așezate pe locul rămas liber, păreau moi și îmbietoare, iar cearșafurile, deși cam aspre, erau curate și miroseau frumos a levănțică. Sobolul și Șoarecele-de-apă lepădară într-o clipă hainele de pe ei și se azvîrliră în așternut, plini de voioșie și de mulțumire.

După cum îi îmbiase binevoitorul Bursuc, cele două animale obosite coborîră foarte tîrziu la cafeaua cu lapte în dimineața următoare. În bucătărie găsiră arzînd un foc luminos, iar doi pui de arici ședeau pe o

banchetă în fața mesei și mîncau din străchini de lemn fulgi de ovăz fierți în lapte. Cînd intrară cei doi oaspeți, aricii scăpară linguriţele, se ridicară iute și salutară respectuos.

— Stați jos, stați jos — zise Șoarecele prietenos — și terminați-vă laptele. De unde veniți, tinerilor? Se vede că v-ați rătăcit prin zăpadă.

— Da, vă log, domnule — zise cel mai mare dintre arici, plin de respect. Eu și cu Billy, mititelu' de colo, ne căzneam să nimelim drumul la școală — c-a zis mama că tebuie să meldzem — și dacă e vemea lea — și atunci sigul că ne-am lătățit, și lu Billy i-a fost fică s-a-nțeput să pîngă — că el e mic și n-ale culaz. Și pînă la umă ne-am tezit la usa din dos a lu domnu Busuc — și ne-am luat inima-n dinți și-am bătut. Toată lumea știe că domnu Busuc ale inimă bună...

— Înțeleg — zise Șoarecele, tăindu-și cîteva felii de costiță afumată, în timp ce Sobolul spărgea ouă într-o tingire. Și cum mai e p-afară? Nu-i nevoie să-mi spui așa des „domnule" — mai adăugă.

— Aoleo, lău de tot e p-afală, e zăpda adîncă lău — zise ariciul. Nu-i chip să iesiți dumneavoastă din casă azi.

— Unde-i domnul Bursuc? se interesă Sobolul, în timp ce încălzea cafeaua.

— Domnul Busuc s-a dus în biloul lui — răspunse ariciul — si a zis c-ale să fie foalte ocupat azi-dimineață si nu cale cumva să-l delanzeze ţineva.

Această explicație bineînțeles că fu bine pricepută de toată lumea de față. Fapt este că, atunci cînd trăiești șase luni pe an o viață de intensă activitate, iar celelalte șase luni moțăi sau dormi de-a binelea, nu poți, în acest din urmă timp, să tot spui că ți-e somn, cînd ai oaspeți sau treburi. Scuza asta începe să fie plicti-

coasă. Animalele ştiau foarte bine că Bursucul, după ce luase un dejun îmbelşugat, se retrăsese în biroul lui şi se instalase într-un fotoliu, cu picioarele proptite de un scun şi cu o batistă roşie de aţă trasă peste obraz. Era „ocupat" în felul obişnuit în acest timp al anului.

Se auzi sunînd tare clopoţelul de la intrare. Şoarecele, mînjit cu unt pe mustăţi, îl trimise pe Billy, ariciul mai mic, să vadă cine putea fi. Se auzi o groază de tropăit prin sală şi iată că Billy se întoarse urmat de Lutru, care se repezi la Şoarece, îmbrăţişîndu-l şi scoţînd strigăte de bucurie.

— Dă-mi drumul — se îneca Şoarecele, cu gura plină.

— Mi-am închipuit eu c-o să vă găsesc cu bine aici — zise Lutrul voios. Erau cu toţii grozav de îngrijoraţi, pe Malul Rîului, azi-dimineaţă. Şoarecele n-a dat p-acasă toată noaptea. Sobolul la fel. Trebuie să se fi întîmplat ceva îngrozitor, ziceau. Bineînţeles că zăpada acoperise de tot urmele voastre. Dar eu ştiam că lumea, cînd are vreo încurcătură, se duce de obicei la Bursuc sau, de nu, nu ştiu cum face Bursucul că află. Aşadar, am venit de-a dreptul încoace, prin Pădurea Sălbatică şi prin zăpadă. Pii! Ce mai frumuseţe era drumul prin zăpadă, cu soarele care se ridica roşu pe cer şi bătea în trunchiurile negre ale copacilor! Pe cînd îmi urmam drumul în tăcerea pădurii, din cînd în cînd lunecau brusc de pe ramuri grămezi de zăpadă şi cădeau la pămînt cu un zgomot înăbuşit: buf! de trebuia să sar în lături să mă feresc. Castele şi peşteri de zăpadă răsăriseră peste noapte — din nimic, punţi de zăpadă, podişuri, ziduri de cetate. Aş fi putut să stau să mă joc cu ele ceasuri întregi! Din loc în loc, crengi mari zăceau la pămînt, frînte de greutatea zăpezii, iar printre ele sticleţi ţopăiau de colo pînă colo,

îngîmfaţi nevoie-mare, de-ai fi zis că ei şi nimeni altul le doborîse. Un cîrd de gîşte sălbatice plutea deasupra capului meu, ca o fîşie zdrenţăroasă, sus, în cerul cenuşiu. Cîteva ciori se roteau deasupra copacilor, cotrobăiau atente, apoi înălţau aripile şi zburau înapoi spre casă, cu o mutră dezgustată. Nu întîlneam nici o fiinţă ca lumea, care să poată să-mi dea deslușiri. Cam pe la jumătatea drumului, dădui de un iepure. Şedea, nerodul, pe-o ciotură şi-şi ştergea faţa cu labele. Se sperie grozav cînd răsării eu pe la spate şi simţi o labă grea pe umăr. A trebuit să-i dau vreo două ca să-l mai dezmeticesc. În cele din urmă am putut să deslușesc din pălăvrăgeala lui că Sobolul fusese văzut în noaptea trecută de unul dintre dînşii. Îmi spuse că nu se mai vorbea prin gropile lor decît despre păţania Sobolului, prietenul cel mai bun al domnului Şoarece; cum pierduse drumul şi cum era urmărit de duhurile rele ale pădurii. „Şi voi de ce n-aţi făcut ceva? l-am întrebat. N-oţi fi voi prea deştepţi, dar sînteţi mulţi, cu sutele — cogeamitea găligani, graşi şi zdraveni. Gropile voastre străbat pădurea în lung şi-n lat. Aţi fi putut să-l luaţi cu voi, să-i daţi adăpost — cel puţin să fi-ncercat". „Noi — zise el — noi, iepurii, să facem ceva?" Îi mai dădui vreo două şi îl lăsai în plata Domnului. Degeaba-mi pierdeam timpul cu el. Cel puţin aflasem ceva şi de-aşi fi avut norocul să mă întîlnesc cu vreunul din „duhuri", aş fi aflat mai mult — le veneam eu de hac.

— Şi nu erai deloc... hm... neliniştit? întrebă Sobolul, revenindu-i amintirea groazei de ieri, la auzul povestirilor din Pădurea Sălbatică.

— Neliniştit? rîse Lutrul, arătînd un şir strălucitor de dinţi puternici şi albi. Le-aş arăta eu neliniște, dacă vreunul ar încerca să mă sîcîie. Ia, Sobolule, ştiu că

ești băiat bun, frige-mi cîteva felii de slănină. Mi-e o foame grozavă și am o mulțime de vorbit cu Șoricelul nostru. Nu l-am mai văzut de un car de ani.

Sobolul, după ce tăie cîteva felii de slănină, puse aricii să le prăjească și se înapoie la mîncarea lui, în timp ce Lutrul și Șoarecele, cu capetele apropiate, povesteau de zor despre întîmplările de pe apă. Poveștile lor erau lungi, fără de sfîrșit, ca și cursul apei guralive.

Tocmai goliseră o farfurie cu slănină și trimiseseră după alta, cînd intră Bursucul, căscînd și frecîndu-se la ochi. Dădu bună ziua cu toții, în felul lui liniștit și firesc, cu o vorbă bună pentru fiecare.

— Trebuie să fie aproape timpul prînzului — zise el către Lutru. Stai să mănînci cu noi. Ți-o fi foame, pe frigul ăsta.

— Cam! răspunse Lutrul, făcînd cu ochiul către Sobol. Cînd văd pe aricii ăștia mîncăcioși cum se îndoapă cu slănină prăjită, simt că leșin de foame.

Aricii, care tocmai începeau să simtă că li se face iar foame, după tapioca lor și, după ce munciseră atîta cu prăjitul slăninii, ridicară o privire sfioasă către domnul Bursuc, dar nu îndrăzniră să spună nimic.

— Ascultați, tinerilor, ar fi timpul s-o porniți acasă, la mama — le spuse Bursucul cu bunătate. Am să trimit pe cineva cu voi, să vă arate drumul. N-are să vă mai fie foame, pe ziua de azi — așa cred.

Le mai dădu cîțiva gologani de fiecare, îi mîngîie pe cap și ei plecară scoțînd de nu știu cîte ori șepcile, cu mult respect și tot făcînd la plecăciuni.

Acum șezură cu toții la masă. Sobolul se văzu așezat lîngă domnul Bursuc și cum ceilalți doi erau cufundați în palavrele lor despre apă, de la care nimic nu-i putea distrage, el profită de ocazie și-i spuse Bursucului cît

de plăcută găsea locuința lui și cît se simțea de bine în ea.

— Cînd ești sub pămînt — zise el — știi că ești la adăpost. Nu ți se poate întîmpla nimic, nimeni nu-ți poate face vreun rău. Ești stăpîn la tine acasă. Nu depinzi de nimeni, nu trebuie să ceri sfatul nimănui sau să te sinchisești de ce spun alții. Viața își urmează cursul, deasupra ta, dar ție puțin îți pasă. Cînd ai poftă, pornești sus și găsești iar toate la locul lor, așteptîndu-te.

Bursucul nu mai putea de plăcere.

— Exact ce spun și eu — răspunse el. Nu există siguranță, pace și liniște decît la subsol. Ei, și dacă ai o dată idei mai largi și vrei să schimbi orizontul, doar sapi și zgîrii nițel — și gata ești să pornești în lume! Ți se pare casa cam prea mare? Astupi o gaură, două și ți-o faci după măsură. Nici zidari, nici negustori ambulanți, nici observații de-ale vecinilor care-ți privesc peste gard și, mai presus de toate, nici o teamă de vreme rea. Uită-te la Șoarece, de pildă. E destul să crească apa cu vreun metru și iată-l silit să ia casă cu chirie. Fără confort, prost situată și grozav de scumpă. Ia-l pe Broscoi. Frumoasă casă, Broscoeștii, n-am ce zice. Cea mai bună casă din ținut, ca locuință. Dar ia să zicem c-ar izbucni un foc — ce se face Broscoiul? Să zicem că o vijelie ar smulge acoperișul sau că pereții s-ar nărui ori ar crăpa, sau că s-ar sparge geamurile, ce se face Broscoiul? Să zicem că ar fi curent în casă — eu, unul, am groază de curent — ce se face Broscoiul? Nu, nu, e așa cum zic eu: p-afară, pe sus, e bine să te plimbi din cînd în cînd, să-ți mai strîngi ceva pentru trai, dar pînă la urmă să te întorci tot în casa ta sub pămînt — aia-i casă!

Sobolul aprobă cu însufleţire, aşa că Bursucul se arătă din ce în ce mai prietenos.

— După ce terminăm cu masa — îi spuse — o să-ţi arăt toată căsuţa asta a mea. Văd că te pricepi şi sînt sigur că ai să ştii s-o preţuieşti; dumneata îţi dai seama ce va să zică arhitectură casnică, da, da!

Aşadar, după-masă, cînd ceilalţi doi se instalară în colţul de lîngă sobă şi începură o discuţie aprinsă despre ţipari, Bursucul aprinse o făclie şi-l pofti pe Sobol să-l urmeze. Străbătînd sala de intrare, coborîră una din galeriile principale. Flacăra tremurîndă lumina în treacăt, de fiece parte, numeroase încăperi, mari şi mici, unele simple cămări, altele aproape cît sala de mîncare a Broscoiului, largi şi măreţe. Un coridor îngust, cu unghiurile drepte, îi duse într-o altă galerie. Aici era la fel. Sobolul fu uimit de proporţiile, de întinderea, de ramificaţiile a tot ce vedea, de lungimea galeriilor întunecoase, de bolţile solide ale cămărilor înţesate cu provizii, de zidăria, de coloanele, arcadele şi pavajele ce le vedea în tot locul. În cele din urmă, zise:

— Cum Dumnezeu, Bursucule, ai avut putere şi timp să faci toate astea? E nemaipomenit!

— Ar fi într-adevăr — zise Bursucul liniştit — dacă aş fi făcut eu totul. Dar, de fapt, n-am făcut nimic altceva decît să curăţ galeriile şi odăile, pe măsură ce aveam trebuinţă de ele. Mai sînt încă cu duiumul, dacă vrei să ştii; tot locul e plin. Văd că nu pricepi; trebuie să-ţi explic. Ei bine, cu foarte multă vreme înainte, pe locurile unde foşneşte acum Pădurea Sălbatică, mai înainte să răsară şi să crească aşa cum o ştii, a fost odată un oraş — un oraş cu oameni, înţelegi! Aici unde stăm noi, trăiau ei. Se plimbau, vorbeau, dormeau şi-şi vedeau de treburi. Aici descălecau şi stăteau să se os-

păteze, de aci plecau călări la luptă sau cu carele după negoţ. Erau un popor puternic şi bogat şi se pricepeau la zidit. Au clădit trainic, căci credeau că cetatea lor va dura cît lumea.

— Şi ce s-au făcut? întrebă Sobolul.

— Cine-ar putea să spună? răspunse Bursucul. Oamenii vin — dăinuiesc cîtva timp, propăşesc, zidesc — apoi se duc. Aşa li-e felul. Dar noi rămînem. Au fost Bursuci p-aci, aşa mi-a spus taică-meu, pe cînd de oraşul acela nici pomeneală nu era. Şi acum sînt iarăşi bursuci aici. Noi îndurăm multe; ne mutăm uneori pentru cîtăva vreme, dar aşteptăm cu răbdare şi venim iară cînd ne vine timpul. Şi aşa va fi în vecii vecilor.

— Ei, şi după ce au plecat oamenii aceia? întrebă Sobolul.

— După ce au plecat — urmă Bursucul — vînturile puternice şi ploile mărunte au desăvîrşit lucrarea, cu răbdare şi stăruinţă, an după an. Poate că şi noi, bursucii, cu slabele noastre puteri, am ajutat cîte puţin, cine ştie? S-au măcinat toate, încetul cu încetul; s-au prefăcut în ruine, s-au făcut una cu pămîntul, au pierit cu totul. Apoi a ţîşnit iar viaţă din pămîntul părăsit. Din sămînţă au crescut puieţii, din puieţi, copaci de codru. Mărăcinii şi feriga ne veniră într-ajutor, întinzîndu-se în tot locul. Stratul de frunze veştede şi putrezite se înălţa şi acoperea toate urmele, pîraiele aduceau în revărsările lor de iarnă nisip şi pămînt care lipea şi acoperea totul, cu timpul casele noastre fură gata şi ne mutarăm iar în ele. Deasupra noastră, pe faţa pămîntului, se întîmpla acelaşi lucru. Animalele soseau, le plăcea locul, îşi luau în primire reşedinţa, se aşezau, se răspîndeau şi propăşeau. Puţin le păsa de trecut; nu prea le păsa lor de aşa ceva; n-au vreme. Locul era cam cocoşat, plin de mogîldeţe şi de găuri; cu atît mai

bine pentru animale. Și nici de viitor nu le pasă, de timpurile cînd poate oamenii se vor muta din nou pe-aci, pentru cîtva timp, după cum se prea poate. Pădurea e destul de populată acum; și are lume de tot felul, ca în tot locul — și buni și răi și neînsemnați — nu vreau să numesc pe nimeni. Grădina lui Dumnezeu e mare. Dar îmi închipui că acum îi știi și dumneata!

— Cum de nu! zise Sobolul, trecîndu-l un fior.

— Ei, lasă — făcu Bursucul, bătîndu-l ușor pe umăr — era prima oară cînd ai avut de-a face cu ei. De fapt nu-s chiar așa răi. Trebuie să trăim cu toții și să lăsăm și pe alții să trăiască, fiecare cum îi e felul. Dar las' că dau eu sfoară mîine prin pădure, și cred că n-are să te mai supere nimeni de-aci înainte. Oricine mi-e prieten trece p-aci nesupărat, că, de nu, aflu eu cum stă pricina!

Cînd se înapoiară în bucătărie, îl găsiră pe Șoarece plimbîndu-se de colo pînă colo, agitat.

Atmosfera de subsol era apăsătoare pentru el și-l enerva. Parcă i-ar fi fost teamă că are să fugă apa, dacă nu era el acolo să vadă de ea. Își îmbrăcase șuba și-și băgase iar pistoalele în brîu.

— Hai, Sobolule, zise el îngrijorat, de îndată ce dădu cu ochii de ei. Trebuie să plecăm cît mai e lumină. Nu vreau să mai petrec încă o noapte în Pădurea Sălbatică.

— N-avea nici o grijă băiete — zise Lutrul. Las' că vin eu cu voi. Cunosc fiece cărărușă în pădure, cu ochii închiși. Și dacă e careva pe care-l mănîncă spinarea, las' pe mine, că i-o scarpin eu.

— Zău că n-ai de ce să fii îngrijorat, Șoricelule — mai adăugă și Bursucul, liniștit. Galeriile mele merg mai departe decît bănuiești. N-am nici un interes să

ştie oricine asta, dar ţie pot să ţi-o spun: locuinţa mea are ieşiri zăvorîte, spre hotarele pădurii, în toate direcţiile. Cînd are să trebuiască într-adevăr să plecaţi, vă arăt eu cum să tăiaţi drumul. Deocamdată, nu te grăbi; mai şezi!

Cu toate astea Şoarecele rămase dornic a se vedea plecat şi a-şi lua în primire apa, încît Bursucul apucă lanterna şi îi călăuzi printr-un tunel umed şi întunecos, care şerpuia şi se adîncea cale îndelungată — kilometri întregi, după cum se părea — parte boltit, parte tăiat în stînca tare. În sfîrşit, lumina zilei începu să se arate tulbure prin frunzişul încîlcit ce atîrna deasupra intrării galeriei. Bursucul, luîndu-şi zorit rămas bun, îi împinse cu grabă prin deschizătură, ascunse iar intrarea cu buruieni agăţătoare, cu crengi şi cu frunze moarte, şi dispăru.

Se văzură chiar în capătul Pădurii Sălbatice. Îndărătu-le, stînci, tufişuri de mure şi rădăcini, încîlcite de-a valma; în faţa lor, o întindere mare de cîmpuri liniştite, tivite cu şiruri de tufişuri, negre în zăpadă. În depărtare, se zărea scînteierea bunului lor rîu, iar soarele de iarnă atîrna roşu, jos, în zare. Lutrul, care cunoştea toate potecile, luă conducerea trupei şi o porniră, înaintînd cu greu, unul după celălalt, spre un pîrleaz îndepărtat. Cînd se opriră acolo o clipă şi priviră înapoi, văzură Pădurea Sălbatică, în toată întinderea ei, deasă, ameninţătoare, dintr-o bucată, mohorîtă şi înverşunată, în mijlocul albului ce-o înconjura. Toţi trei deodată îşi întoarseră privirile şi o luară grăbiţi la picior — spre casă, spre focul căminului şi lucruşoarele dragi pe care-şi juca el flacăra, spre glasul apei ce răsuna totdeauna voios la fereastra lor. Apa o cu-

noșteau, aveau încredere în ea, cu toate toanele ei; ea niciodată nu-i speriase și nu-i uluise.

În timp ce grăbea spre casă și aștepta clipa în care să fie iar printre lucrurile cunoscute și dragi, Sobolul își dădu bine seama că era un animal al cîmpului cultivat și îngrădit, că era legat de brazda arată, de pășunea călcată de vite, de poteca pe care zăboveau seara prietenii la sfat, de grădinița dindărătul casei. Trebuia să lase altora asprimile vieții, răbdarea dîrză, încleștarea luptei, viața în mijlocul naturii aspre. El trebuia să fie înțelept, să nu se depărteze de locurile plăcute unde îi era dat să trăiască și care cuprindeau, în felul lor, aventuri destule pentru o viață întreagă.

V. DULCE DOMUM

OILE FUGEAU ÎMBULZINDU-SE SPRE ȚARC, suflînd din nări subțiri, tropăind din picioruşe gingaşe, cu capetele întoarse înapoi. Un abur uşor se ridica din țarcul ticsit, în aerul înghețat al serii, pe cînd cele două animale treceau în grabă voioasă, cu multă vorbă şi rîsete. Se întorceau acum acasă, după ce fuseseră toată ziua pe-afară, împreună cu Lutrul. Vînaseră şi cercetaseră înălțimile întinse unde-şi aveau începuturile mititele anumite ape tributare rîului lor. Umbrele scurtei zile de iarnă începeau să-i învăluie şi mai aveau încă o bucată bună de mers. Pe cînd se căzneau să înainteze prin țarina înghețată, auziseră oile şi se

îndreptară spre ele; și iată că găsiră o urmă bătută, care începea de la țarc și le făcea mersul mai puțin anevoios. În afară de asta, glasul lăuntric, ce-l poartă cu el orice animal și care niciodată nu dă greș, le spunea:

„Iată drumul cel bun, drumul care duce acasă!"

— Parcă ne-am apropia de un sat — zise Sobolul, cu oarecare îndoială, rărind pasul, cînd urma, care devenise curînd potecă și se schimbase apoi în cărare, îi lăsă acum într-o șosea în toată regula.

Animalelor nu prea le plăceau satele. Drumurile lor, oricît de umblate, își urmau cursul de sine stătător, fără să țină seama de biserică, de poștă sau de cîrciumă.

— Nu te neliniști! zise Șoarecele. În anotimpul ăsta sînt cu toții pe la casele lor, acum; șed în jurul focului, bărbați, femei și copii, cîini, pisici și așa mai departe. Putem să ne strecurăm foarte bine, fără să ne supere nimeni și, dacă-ți face plăcere, putem arunca o privire prin ferestrele lor, să vedem ce fac.

Căderea timpurie a nopții de decembrie învăluise cu totul sătulețul, pe cînd se apropiau, pășind ușurel pe un pospai de zăpadă ce se așternuse pentru prima oară. Nu se putea vedea mai nimic, afară de pătratele de lumină, de un roșu-portocaliu închis, răsfrînte de fiece parte a străzii. Para focului sau raza lămpii din fiece căsuță străbătea în lumea dinafară, învăluită în beznă. Cele mai multe din ferestre erau joase, zăbrelite, dar fără obloane. Pentru cei ce priveau de afară înăuntru, locuitorii acelor căsuțe — strînși în jurul cinei, plecați cu luare-aminte asupra vreunui lucru de mînă sau însoțindu-și vorbele cu rîsete și mișcări voioase — aveau cu toții acea înfățișare mulțumită, firească, pe care cu greu o dobîndește și cel mai iscu-

sit actor — purtarea firească şi plină de farmec a celui ce nu se ştie observat. Schimbîndu-şi locurile, după cum le plăcea, de la un teatru la celălalt, cei doi spectatori — ei înşişi atît de departe de casă — aveau în ochi o umbră de tristeţe. Vedeau cum colo cineva mîngîia o pisică, dincolo altul lua în braţe un copil somnoros şi-l ducea la culcare, iar dincoace un bărbat obosit se întindea, căscînd, apoi îşi scutura cenuşa pipei de capătul unei buturugi ce se pîrjolea în sobă.

Dar dintr-o fereastră mică, cu storul tras — doar o transparenţă luminoasă în noapte — zvîcnea cel mai tare senzaţia de cămin, de lume măruntă, adăpostită între perdele şi pereţi, care încuiase afară lumea cea mare şi agitată şi uitase de ea. Chiar în faţa storului alb atîrna o colivie, a cărei siluetă se desprindea luminos, cu fiece sîrmă, fiece stinghie şi cu tot ce făcea parte din ea. Se deosebea lămurit pînă şi bucăţica de zahăr, roasă pe margini, aşezată acolo în ajun. Pe stinghia din mijloc, locuitoarea coliviei, zbîrlită, cu capul ascuns între fulgi, părea atît de aproape de ei, încît, de-ar fi încercat, ar fi putut uşor s-o mîngîie. Pînă şi vîrfurile gingaşe ale penelor strînse ghem se desprindeau lămurit pe ecranul luminat, de parcă ar fi fost desenate cu peniţa. Pe cînd o priveau, mititica somnoroasă tresări neliniştită, se deşteptă, îşi scutură penele şi înălţă capul. Căscă plictisită — cei de afară puteau vedea micul abis al gîtlejului ei — privi împrejur, apoi îşi ghemui iarăşi căpşorul între aripi, în timp ce fulgii zbîrliţi, încetul cu încetul, se liniştiră cu totul. Un vîrtej de vînt aspru îi izbi în ceafă, înţepătura unei bucăţele de gheaţă ce li se topea pe piele îi trezise ca dintr-un vis, îşi simţiră deodată degetele de la picioare reci şi-şi dădură seama că erau obosiţi şi că pînă la căsuţa lor mai era cale lungă şi anevoioasă.

Ajunşi dincolo de sat, unde căsuţele încetau deodată, de amîndouă părţile drumului, simţiră din nou prin întuneric mirosul prietenos al cîmpului. Îşi încordară puterile pentru ultima bucată lungă de drum, cea care duce acasă, cea care ştii că se sfîrşeşte în cele din urmă cu zgomotul clanţei de la uşa de intrare, cu focul vesel din sobă şi cu revederea obiectelor familiare ce ne urează bun sosit, ca unor călători care au lipsit vreme îndelungată de acasă şi s-ar întoarce de departe, de peste mări. Înaintau anevoie, stăruitori şi tăcuţi, fiecare cu gîndurile lui. Ale Sobolului se roteau în mare parte în jurul mesei de seară. Era întuneric beznă şi locurile, după cît putea să-şi dea seama, îi erau cu totul necunoscute, aşa că păşea ascultător, în urma Şoarecelui, lăsîndu-i cu totul în seamă conducerea. Şoarecele mergea niţel mai înainte, după cum îi era obiceiul, cu umerii ridicaţi, cu ochii ţintă la drumul drept şi cenuşiu ce-l avea în faţă. Astfel că nu băgă de seamă cînd pe bietul Sobol îl ajunse brusc chemarea şi-l pătrunse ca un curent electric.

Noi ceştilalţi de mult am pierdut cel mai ascuţit dintre simţurile trupeşti. Nu avem nici măcar cuvinte potrivite spre a le spune pe nume acelor legături ale unui animal cu tot ce-l înconjoară, fiinţe vii sau de alt fel. Nu avem, de pildă, decît cuvîntul „miros", spre a cuprinde tot şirul de fiori mărunţi ce murmură zi şi noapte în nasul animalului, îl cheamă într-un anumit loc, îl previn, îl încurajează sau îi şoptesc să se ferească. Una din aceste misterioase chemări dincolo de orice înţeles, venind de nu se ştie unde, îl ajunse, deodată, pe Sobol prin întuneric şi-l făcu să se înfioare din creştet pînă-n tălpi, aducîndu-i aminte de ceva foarte binecunoscut — încă înainte să-şi poată aminti limpede ce era. Se opri brusc din mers, adulme-

cînd în toate direcţiile, căznindu-se să prindă din nou firul subţire, unda nevăzută ce-l zguduise atît de puternic. Încă o clipă şi-l prinse iarăşi; şi, totodată, veni acum şi amintirea, în toată plinătatea ei.

Casa lui! Iată ce voiau să spună acele chemări mîngîietoare, acele atingeri blînde ce pluteau prin văzduh, acele mîini mici, nevăzute, ce-l trăgeau din toate puterile, mereu în aceeaşi parte! Doamne! Trebuia să fie aproape de tot în clipa asta bătrîna lui vizuină, pe care o părăsise în grabă şi n-o mai revăzuse, din ziua cînd se întîlnise întîi cu Rîul! Şi acum îşi mîna cercetaşii şi vestitorii să-l prindă şi să-l aducă înapoi la ea. De cînd evadase, în acea dimineaţă strălucitoare, abia de-i mai dăruise un gînd, atît fusese de absorbit de noua lui viaţă, de plăcerile, surprizele şi întîmplările ei, noi şi captivante. Acum, cînd amintirile îl năpădeau, cît de limpede o vedea în faţă, prin întuneric! Da, era jerpelită, mică şi sărăcăcios mobilată, dar era a lui, casa ce şi-o clădise singur, ca să locuiască în ea, casa la care fusese atît de fericit să se întoarcă, după munca zilei. Iar casa fusese şi ea fericită cu dînsul, vezi bine; el îi lipsea, îl voia înapoi. Aşa îi spunea, cu ajutorul mirosului; i-o spunea cu tristeţe, cu dojană, dar fără amărăciune şi fără necaz. Îi amintea numai, jeluindu-se, că era acolo şi că avea trebuinţă de dînsul.

Chemarea era limpede, invitaţie deslușită. Trebuia să-i dea ascultare şi să plece.

— Şoricelule! strigă, însufleţit şi plin de bucurie. Stai puţin! Vino înapoi! Am nevoie de tine, repede!

— Hai, Sobolule, grăbeşte-te! răspunse Şoarecele voios, tot înaintînd zorit.

— Te rog opreşte-te, Şoricelule! se rugă bietul Sobol, deznădăjduit. Nu înţelegi? E casa mea, casa unde am trăit mai înainte. Am dat de mirosul ei, e aici pe-aproape

aproape de tot. Trebuie să mă duc s-o văd; nu pot trece mai departe! Hai înapoi, Şoricelule! Te rog, te rog, vino înapoi!

Şoarecele, între timp, înaintase mult; era prea departe ca să audă bine ce spunea Sobolul, prea departe ca să deslușească durerea ascuțită din chemarea prietenului. Apoi mai era și foarte preocupat de schimbarea vremii; căci și el mirosea ceva, ceva care-l făcea să bănuiască apropierea ninsorii.

— Sobolule, nu trebuie să ne oprim acum, zău! strigă el înapoi. Las' că venim mîine să vedem ce-ai găsit. Mă tem să mă opresc, e tîrziu, ne apucă iar ninsoarea, și nu sînt sigur de drum! Am nevoie de nasul tău, Sobolule, așa că vezi de vino iute. Hai, fii băiat de treabă!

Și Şoarecele grăbea înainte, fără să mai aștepte un răspuns.

Bietul Sobol stătea singur în drum, cu inima sfîșiată. Simțea cum îl înecă plînsul, știa că în curînd avea să izbucnească. Dar chiar într-o încercare ca aceasta, credința față de prieten rămase neclintită. Nici nu-i trecu prin gînd să-l părăsească. Între timp, adierile trimise de casa lui se rugau, îi șopteau și în cele din urmă îl chemau poruncitor. Nu mai îndrăznea să stăruie în cercul lor fermecat. Cu o smucitură ce îi sfîșie inima, lăsă capul în jos și supus o luă pe urmele Şoarecelui. Dar adieri ușoare, subțirele, se încăpățînau să-i stăruie în nas, mustrîndu-l pentru prietenia lui cea nouă și pentru ușurința cu care putuse uita.

Silindu-se, îl ajunse din urmă pe Şoarece, care, fără să bănuie nimic, începu să tot vorbească voios despre ce vor face cînd vor ajunge acasă, ce mai foc zdravăn au să trîntească în sufragerie și ce avea de gînd să mănînce în acea seară. Nici nu băgă de seamă cît de

tăcut și de abătut era tovarășul lui. În cele din urmă, după ce înaintaseră o bucată bună, tocmai cînd treceau pe lîngă niște buturugi, la hotarul unei pădurici de lîngă drum, se opri și îi zise cu bunătate:

— Ascultă, Sobolule dragă, pari obosit mort. Nu mai ai putere să sufli o vorbă și tîrăști picioarele de parcă ți-ar fi de plumb. Să ședem niței aci să ne odihnim. Pînă acum am scăpat fără ninsoare, și am făcut cea mai mare parte din drum.

Sobolul se prăbuși, pierdut, pe o ciotură de copac. Încercă să se stăpînească, dar simțea că nu mai poate.

Sughițul de plîns cu care se luptase atîta era mai tare ca el. În cele din urmă izbucni și fu urmat de alte sughițuri din ce în ce mai repezi și mai puternice; pînă ce bietul Șobol renunță a mai lupta. Plînse deschis și amarnic, din toată inima, acum cînd știa că se sfîrșise și că pierduse cu totul ceea ce nici n-ar fi putut spune că găsise.

Șoarecele, uimit și înfricoșat de zbuciumul Șobolului, nu îndrăzni să spună nimic cîtăva vreme. În cele din urmă zise, foarte liniștit și prietenos:

— Ce e, băiatule? Ce poate să fie? Hai, spune-mi și mie ce te doare, să vedem ce e de făcut.

Bietului Șobol îi era greu să scoată o vorbă printre suspinele ce-i zguduiau pieptul și își urmau unul altuia atît de vijelios, încît îi reținea vorbirea și aproape că-l înecau.

— Știu... că-i o cocioabă... jerpelită... urîtă — sughiță el în cele din urmă, întretăiat. Nu ca vila ta confortabilă... sau ca palatul Broscoiului, dar era căsuța mea... și o iubeam... și am plecat și am uitat-o de tot... și acum am mirosit-o deodată, pe drum, cînd am strigat și tu n-ai vrut să mă asculți, Șoricelule. Mi-am amintit, dintr-o dată, totul... și simțeam că trebuie să mă duc la ea! Doamne, Doamne! Și tu n-ai vrut cu nici un chip să te întorci... și... a trebuit să o las în urmă... cu toate că îi simțeam mereu mirosul... Credeam că mi se rupe inima. Am fi putut să ne ducem doar s-o vedem, Șoarece dragă... numai un pic... era aproape de tot... dar n-ai vrut să te-ntorci, Șoricelule, n-ai vrut! Doamne, Doamne!

Amintirea îi aduse noi valuri de amărăciune și sughițurile îl stăpîniră iarăși, împiedicîndu-l să mai spună ceva.

Șoarecele privea țintă înaintea lui, fără să scoată o vorbă, mîngîind doar ușor umărul Sobolului. După cîtăva vreme, mormăi întunecat:

— Acuma îmi dau seama! Ce dobitoc am fost! Un dobitoc nesimțitor, asta sînt! Un dobitoc, și-atîta tot!

Așteptă pînă cînd sughițurile Sobolului deveniră treptat mai puțin vijelioase și mai regulate, pînă cînd, în cele din urmă, suspinele dobîndiră precădere asupra sughițurilor. Atunci se sculă și spuse, ca de la sine înțeles:

— Ei, acum, băiete, am face bine s-o luăm din loc! și porni înapoi, pe drumul ce-l făcuseră cu atîta trudă.

— Unde, Dumnezeu (hîc), te duci (hîc), Șoricelule? sughiță Sobolul printre lacrimi, ridicînd îngrijorat capul.

— Trebuie să găsim casa aia, măi băiete — răspunse Șoarecele bine dispus. Așa c-ai face bine să te grăbești nițel, poate trebuie s-o căutăm mai mult și o să fie nevoie de nasul matale.

— Vino înapoi, Șoricelule, n-auzi? strigă Sobolul, ridicîndu-se și grăbind să-l ajungă. N-are nici un rost, îți spun eu! E prea tîrziu, și prea întuneric; e departe pînă acolo, și are să-nceapă ninsoarea! Și-apoi nici n-am vrut să bagi de seamă; a fost totul o întîmplare și-o greșeală! Gîndește-te la Malul Apei și la masa ta de seară!

— Dă-mi pace cu Malul Apei și cu masa mea de seară! zise Șoarecele din toată inima. Îți spun că vom găsi casa ceea, de-ar fi să stau treaz toată noaptea. Așa că înveselește-te, băiete, ia-mă de braț și-ai să vezi că, acuși-acuși, vom fi iarăși în locul acela.

Tot mai sughițînd, rugîndu-se și împotrivindu-se, Sobolul se lăsă în cele din urmă tîrît înapoi de energicul său tovarăș care, cu un șuvoi de vorbe și de povestiri

hazlii, se străduia să-i readucă voia bună și să scurteze drumul anevoios. Cînd în cele din urmă i se păru Șoricelului că se cam apropiau de partea de drum unde Sobolul fusese „oprit", zise:

— Ei, acu s-a sfîrșit cu trăncăneala. La lucru! Concentrează-te și folosește-ți mirosul!

Înaintară cîtva timp în tăcere. Deodată, Șoarecele simți în brațul petrecut prin al Sobolului un tremur slab, ce străbătea ca un curent electric tot trupul tovarășului său. Desfăcu imediat brațul, se dete un pas înapoi și așteptă încordat.

Semnalele veneau!

Sobolul rămase o clipă țeapăn, în timp ce, cu nasul ridicat, tremurînd ușor, adulmeca vîntul.

Alergă cîțiva pași înainte — fusese o greșeală; se opri locului, încercă iar în altă direcție; apoi înaintă cu pași rari, dar plini de încredere, fără să mai șovăie defel.

Șoarecele, foarte emoționat, călca în urma Sobolului, care, ca un somnambul, trecu peste un șanț secat, se strecură printr-un tufiș și își adulmecă drumul printr-un cîmp deschis, ce se așternea, lipsit de urme și sterp, în lumina slabă a stelelor.

Pe neașteptate, se afundă în pămînt; însă Șoarecele, atent, îl urmă fără zăbavă și coborîră amîndoi un tunel spre care îl călăuzise pe Sobol mirosul lui sigur și credincios.

Era închis și lipsit de aer, cu un miros pătrunzător de pămînt. Șoarecelui i se păru o veșnicie pînă se sfîrși tunelul și putu iar să stea drept, să se întindă și să se scuture. Sobolul aprinse un chibrit, la lumina căruia Șoarecele văzu că se aflau într-un loc deschis, măturat curat pe jos și presărat cu nisip. Chiar în fața lor era ușița principală de intrare în locuința Sobolului.

Deasupra lanțului de tras soneria, într-o parte, sta scris, cu litere meșteșugite: „Cartierul Sobol!"

Sobolul întinse brațul, desprinse din perete un felinar și-l aprinse. Șoarecele privi împrejur. Văzu că se aflau într-un fel de curte de intrare. Un scaun de grădină stătea de o parte a ușii, iar de partea cealaltă un tăvălug; căci Sobolul, care acasă la el era un animal ordonat, nu putea să sufere să-și vadă grădina răvășită de unele animale care obișnuiesc să lase în urma lor dîre și mușuroaie de pămînt, De pereți atîrnau coșulețe de sîrmă cu ferigi și, între coșulețe, mici console purtînd statui de gips: Garibaldi, prorocul Samoil copil, Regina Victoria și alte subiecte din sculptura modernă italienească. La un capăt al grădinii se afla o popicărie; de-a lungul ei stau înșirate bănci și mesuțe de lemn purtînd urmele paharelor de bere. În mijlocul grădinii era un havuz cu peștișori aurii în el și cu marginea din scoici. În centrul havuzului se înălța o ornamentație de plante, plină de fantezie, încadrată și ea de scoici și încununată de un glob argintiu, din sticlă, reflectînd toate deformat și foarte plăcut la înfățișare.

Fața Sobolului strălucea de bucurie la vederea tuturor acestor lucruri, ce-i erau atît de dragi. Împinse cu grabă pe Șoarece înăuntrul ușii, aprinse o lampă în sala de intrare și cuprinse dintr-o privire bătrîna sa locuință. Văzu praful așternut gros peste toate cele, își dădu seama de înfățișarea tristă și părăsită a casei, atîta vreme neîngrijită, de micimea și strîmtoarea ei, de mobila uzată și jerpelită — și se prăbuși pe un scaun, lîngă intrare, cu labele la ochi.

— Vai, Șoricelule — plînse el amarnic — cum de-am putut face una ca asta? De ce te-am adus în cocioaba mea rece, pe-o astfel de noapte, cînd ai fi putut acum

să fii la Malul Apei şi să-ţi încălzeşti lăbuţele la un foc bun, înconjurat de lucrişoarele tale frumoase!

Şoarecele nu dădea nici o atenţie jalnicelor remuşcări ale prietenului său. Alerga de colo pînă colo, deschizînd uşi, inspectînd odăi, cămări şi bufete, aprinzînd lămpi şi lumînări şi aşezîndu-le în tot locul.

— Ce mai căsuţă straşnică! strigă el cu însufleţire. Ce de mai are, într-un spaţiu aşa de mic! Şi ce bine-i plănuită! Nimic nu lipseşte şi totul e la locul unde trebuie să fie! O să petrecem o seară straşnică. Primul lucru care ne trebuie e un foc bun. Las' că văd eu de el, n-ai grijă că găsesc eu tot ce trebuie. Va să zică asta e odaia ta de primire? Minunată! Ideea ta, băncuţele astea mititele pentru dormit, adaptate-n perete? Straşnic! Ei, eu mă duc să aduc lemne şi cărbuni, şi tu ia o cîrpă de praf, Sobolule; ai să găseşti una în saltarul mesei din bucătărie. Încearcă de-i mai dă o lustruială casei. Hai, băiete, la treabă!

Încurajat de inimosul său tovarăş, Sobolul se învioră şi începu să şteargă praful şi să lustruiască cu sîrg şi voie bună, în timp ce Şoarecele alerga de colo pînă colo, cu braţele pline de lemne şi surcele. În curînd, flăcări voioase se înălţau trosnind în cămin. Şoarecele chemă pe Sobol să vină să se încălzească. Dar Sobolul fu, deodată, apucat iar de un acces de melancolie şi se prăbuşi pe un divan, cufundat în cea mai neagră deznădejde, cu faţa îngropată în cîrpa de praf.

— Şoarece — gemu el — ce te faci tu fără cină, săracul de tine! Ţi-o fi frig şi foame, şi eşti atît de obosit! Iar eu n-am nimic să-ţi dau, nici măcar o fărîmiţă!

— Da' repede mai pierzi curajul matale! zise Şoarecele, cu mustrare. Chiar acum văzui pe masa din bucătărie un deschizător de sardele. Îmi amintesc foarte bine. Toată lumea ştie că asta înseamnă că sînt undeva

p-aproape sardele. Scoală-te! Vino-ți în fire și hai să scotocim.

Merseră așadar și scotociră, organizînd o adevărată vînătoare prin toate bufetele și întorcînd pe dos fiecare saltar. Rezultatul nu fu chiar atît de prost: o cutie de sardele, o cutie de pesmeți marinărești, aproape plină, și un cîrnat nemțesc îmbrăcat în poleială.

— Asta-i un banchet în toată regula! zise Șoarecele, pe cînd punea masa. Știu cîteva animale care și-ar da urechile să poată ședea cu noi la masă în seara asta.

— Nu e pîine — gemu Sobolul cu durere în glas — nu e unt, nu e....

— Nu e pâté de foie gras[1], nu e șampanie! continuă Șoarecele, maimuțărindu-l. Apropo, ce e cu ușa ceea mică de la capătul coridorului? Pivința ta, firește! Ce mai lux în casa asta! Ia stai niței!

Se îndreptă spre ușa pivniței și, curînd, apăru iar, cam prăfuit, purtînd cîte o sticlă de bere în fiece labă și cîte una sub fiece braț.

— Așa om sărac mai zic și eu, mă Sobolule — zise el. Ai tot ce-ți poftește inima. E cel mai simpatic locșor ce l-am văzut vreodată. Unde ai dibuit gravurile astea de pe pereți? Dau întregii case un aer atît de prietenos, zău că da! Nu-i de mirare c-o iubești atît de mult, Sobolule. Istorisește-mi despre casa ta. Cum ai ajuns s-o faci așa cum e?

Și, pe cînd Șoarecele umbla aferat de colo pînă colo, după farfurii, cuțite și furculițe, apoi freca mustar într-un păhărel de ou, Sobolul, cu pieptul încă zguduit de urmele emoției prin care trecuse, povesti, cam stînjenit la început, dar mai dezghețat pe măsură ce subiectul începea să-l încălzească. Povesti cum plănuise

[1] Pate de ficat (n. t.)

cutare lucru, cum perfecționase pe celălalt, cum p-ăsta i-l lăsase prin testament o mătușă, cînd nici nu visa. Iar cel de colo era o adevărată ocazie; un chilipir! Celălalt era însă dobîndit din economii făcute cu sudoarea frunții... de cîte nu se lipsise atunci. Voia bună îi revenise acum cu totul. Simțea nevoia să se ducă să-și mîngîie lucrușoarele de aproape. Luă o lampă, ca să arate musafirului toate amănuntele. Vorbea pe larg de fiecare în parte și uitase cu totul cina, de care amîndoi aveau atîta nevoie. Șoarecelui îi era o foame nebună, dar se silea s-o ascundă, da din cap cu seriozitate, cerceta cu fruntea încruntată și spunea: „Minunat!" sau „Extraordinar!", în rarele răstimpuri cînd Sobolul îl lăsa să spună și el ceva.

În cele din urmă, Șoarecele reuși să-l ademenească spre masă și tocmai începuse să lucreze serios cu deschizătorul de sardele, cînd se auzi zgomot, afară în curtea de intrare. Zgomot ce aducea cu fîșîitul unor picioare mici pe pietriș și cu un murmur nedeslușit de glasuri subțirele. Acum pătrunseră pînă la ei frînturi de fraze: „Ei, acu' toți la rînd. Ține lanterna nițel mai sus, Tommy. Întîi dregeți-vă glasurile; să nu mai aud tușind după ce număr un, doi, trei. Unde-i micul Bill? Hai, vino-ncoa', băiete, hai, că te-așteptăm cu toții!"

— Ce să fie asta? întrebă Șoarecele, oprindu-se din sforțările sale.

— Cred că trebuie să fie șoarecii de cîmp — răspunse Sobolul, cu o umbră de mîndrie în glas. În timpul ăsta al anului umblă cu colindul prin împrejurimi. Așa e datina pe la noi. Și niciodată nu mă trec cu vederea; la urmă de tot trec și pe la Sobol. Obișnuiam să le dau băuturi fierbinți, uneori

chiar să-i opresc la cină, cînd îmi dădea mîna. O să-mi aduc aminte de timpurile vechi, ascultîndu-i.

— Ia să-i vedem! strigă Şoarecele-de-apă, zbughind-o spre uşă.

Era o priveliştе plăcută şi foarte potrivită anotimpului. În curtea de intrare, luminaţi de razele slabe ale unei lanterne, stăteau în semicerc vreo opt sau zece şoricei de cîmp. Purtau fulare roşii de lînă la gît, lăbuţele dinainte le ţineau înfipte adînc în buzunare şi, ca să se încălzească, jucau pe loc din picioruşe. Cu ochişorii strălucitori ca nişte mărgeluşe, îşi aruncau unul altuia priviri sfioase, chicotind din cînd în cînd, adulmecînd şi dîndu-şi mereu coate. Pe cînd uşa se deschidea, unul din cei mai mari, care purta lanterna, tocmai dădea comanda: „Atenţie, unu, doi, trei!" Glasurile lor mici şi ascuţite se înălţară în văzduh, cîntînd unul dintre acele vechi colinde, compuse de strămoşii lor, prin mirişti pustii şi îngheţate sau pe cînd erau reţinuţi de zăpadă în găurile din preajma sobei. Colindele acestea se moşteneau din tată-n fiu şi era obiceiul să fie cîntate în timpul Crăciunului, în faţa ferestrelor luminate.

Glasurile încetară, cîntăreţii, rîzînd cu sfială, schimbară priviri furişe şi urmă o tăcere, dar numai pentru o clipă. Căci prin tunelul prin care călătoriseră atît de tîrziu, ajunse pînă la ei, ca o muzică slabă ce venea de sus, glas de clopote îndepărtate, sunînd un imn de bucurie, slavă şi voie bună.

— Foarte bine aţi cîntat, băieţi! strigă Şoarecele din toată inima. Hai, intraţi cu toţii, să vă-ncălziţi la focul nostru şi să beţi ceva cald!

— Intraţi, intraţi, şoricеilor de cîmp — strigă Sobolul cu însufleţire. Intraţi ca şi altă dată. Închideţi uşa în urma voastră. Trageţi banca asta lîngă foc.

Şi aşteptaţi numai o clipă, pînă... Vai, Şoriceluie! strigă, deodată, disperat, căzînd greoi într-un scaun, gata să plîngă. Ce ne facem? N-avem nimic să le dăm!

— Lasă asta în grija mea — zise, ţanţoş, Şoarecele. I-ascultă, tu, cel cu lanterna! Dă-te mai încoa'! Vreau să te-ntreb ceva. Spune-mi, te rog, la ora asta e deschisă vreo prăvălie?

— Da, desigur, domnule — răspunse Şoarecele-de-cîmp, respectuos. Pe timpul sărbătorilor, prăvăliile noastre sînt deschise la orice oră.

— Ascultă, ascultă! zise Şoarecele. Te duci imediat, tu şi cu lanterna ta grozavă, şi-mi aduci...

Aci urmă o convorbire lungă, dusă pe şoptite, din care Sobolul nu putu auzi decît frînturi, ca de pildă: „Proaspete să fie, ai grijă; nu, nu, jumătate kilogram e tocmai bine; vezi să fie marca fabricii pe pachet şi calitatea cea mai bună, alta nu-mi trebuie; dacă nu găseşti acolo, încearcă în altă parte. Da, sigur că de casă, nu din aia-n tinichele. Ei, aşa, vezi de ia ce-i mai bun!" În cele din urmă se auzi un zornăit de monedă ce trecea dintr-o labă-n alta, apoi Şoarecele-de-cîmp fu echipat cu un coş încăpător, pentru tîrguieli, şi se îndepărtă în grabă, el şi lanterna.

Ceilalţi şoareci de cîmp, cocoţaţi la rînd pe bancă, bălăbăneau din picioruşe, se bucurau de căldură şi-şi prăjeau degerăturile pînă îi furnicau. Sobolul, nereuşind să înnoade o conversaţie, recurse la analele familiare şi puse pe fiecare să înşire numele numeroşilor săi fraţi, care erau, pare-se, prea mici ca să poată merge cu colindul în anul acesta şi abia aşteptau să mai crească pentru ca părinţii să le dea voie şi lor.

Şoarecele între timp cerceta cu atenţie eticheta unei sticle.

— Excelent produs! își dădu părerea, cu gravitate. Priceput Sobol! Tocmai ce trebuie ca să preparăm o bere fierbinte straşnică. Pregăteşte totul, Sobolule, pînă scot dopurile.

Nu dură mult şi amestecul fu gata; băgară ibricul de metal în inima focului şi, în curînd, fiecare şoricel de cîmp sorbea şi tuşea; cîte unul se mai îneca (nu era încă obişnuit cu berea fierbinte), apoi îşi ştergea ochii şi rîdea fericit. Cu toţii uitaseră că le fusese vreodată frig.

— Ştiu şi să joace teatru băieţii ăştia! îi explică Sobolul Şoarecelui. Închipuieşte-ţi că ei singuri compun piesele şi le şi joacă. Şi foarte bine, zău aşa! Anul trecut ne-au dat una grozavă, cu un şoarece de cîmp răpit de un pirat barbar şi silit să tragă la galeră. Cînd a scăpat şi s-a întors acasă, stăpîna inimii lui se dusese la mănăstire. Tu de colo! Jucai şi tu în piesa aceea, ţiu bine minte. Hai, scoală şi declamă-ne ceva din ea!

Şoricelul căruia i se adresase se ridică în picioare, chicoti sfios, se uită împrejur, şi nu putu scoate nici un cuvinţel. Camarazii săi îi tot dădeau ghes, Sobolul îl încuraja cu tot felul de complimente. Şoarecele merse pînă acolo, încît îl apucă de umeri şi începu să-l scuture. Dar nimic nu reuşea să-i învingă sfiala. Cu toţii se străduiau în jurul lui, ca nişte oameni care ar fi voit să salveze pe cineva de la înec şi ar fi făcut cu el toate exerciţiile de respiraţie prescrise. Deodată clanţa scîrţîi, uşa se deschise şi reapăru Şoarecele-de-cîmp cel cu lanterna, opintindu-se sub povara coşului din spinare.

Nici vorbă nu mai fu de teatru, cînd văzură răsturnate pe masă bunătăţile din coş. Sub conducerea supremă a Şoarecelui, fiecare se puse pe treabă. În cîteva minute masa fu gata întinsă şi Sobolul aşezat la locul de cinste. I se părea că visează. Masa, pînă mai adinea-

uri goală, era acum încărcată cu lucruri care de care mai bune. Feţele micilor săi prieteni se luminaseră şi străluceau de plăcere, acum cînd se năpustiră asupra bunătăţilor. Sobolul făcu şi el la fel. Era mort de foame şi începu să înghită cu nesaţ din ospăţul ce se ivise în chip atît de miraculos. Ce întorsătură fericită luase în cele din urmă întoarcerea lui acasă! În timpul mesei, vorbiră despre zilele de altădată. Şoarecii de cîmp îl puseră la curent cu tot ce se mai întîmplase între timp prin partea locului; nu pridideau cu răspunsurile la sutele lui de întrebări. Şoarecele vorbea doar puţin sau deloc. Se ostenea doar ca fiece musafir să aibă din belşug tot ce poftea şi ca Sobolul să fie scutit de orice supărare sau grijă.

După ce revărsară asupra gazdelor un şuvoi de urări pentru Anul Nou, musafirii se cărăbăniră, în cele din urmă, cu buzunarele pline de bunătăţi de tot felul pentru frăţiorii şi surioarele de acasă.

Cînd uşa se închise, după ultimul oaspe şi cea din urmă clipire a lanternei dispăru în noapte, Sobolul şi Şoarecele mai aţiţară niţel focul, traseră scaunele mai aproape şi, la o ultimă porţie de bere fiartă, discutară întîmplările acestei zile de pomină. În cele din urmă, Şoarecele, căscînd cît îl ţinea gura, zise:

— Sobolule, băiete, pic de somn. Somn nu e nimica zis. Băncuţa de colo e culcuşul tău? Foarte bine, atunci eu o iau pe cealaltă. Ce căsuţă încîntătoare! Totul e la îndemînă!

Se căţără în culcuş, se înveli în pătură, şi-l luă somnul cum ia secerătoarea un fir de grîu.

Sobolul, ostenit cum era, fu şi el mulţumit să se poată culca şi puse curînd capul pe pernă. Dar, înainte să adoarmă, îşi plimbă ochii împrejurul odăii lui dragi. Văpaia focului arunca lumini, care pîlpîiau sau se

odihneau pe lucrurile binecunoscute ce-l priveau cu prietenie. Făcuseră atîta vreme parte din viața lui și asta i se păruse firesc; acum îl primeau înapoi zîmbind, fără pic de supărare. Se statornicise atmosfera pe care Soarecele, plin de înțelegere, se străduise s-o înfăptuiască în jurul lui. Vedea limpede cît de modest, cît de simplu era totul, cît de îngust și lipsit de frumusețe. Da, da, dar tot atît de limpede își dădea seama cît de mult însemna totul pentru dînsul, ce preț avea un astfel de adăpost în existența cuiva.

Nu dorea deloc să întoarcă spatele soarelui, cerului și tuturor plăcerilor ce i se ofereau, ca să se vîre înapoi în casă și să rămînă acolo. Lumea de sus era încă prea puternică; chiar și pînă aci jos pătrundeau chemările ei și el știa că va trebui să se înapoieze în spațiul ei mai larg. Dar îi făcea bine să știe că putea oricînd să se întoarcă aci, în locul ăsta care era numai al lui, la lucrurile astea care se bucurau să-l vadă și din partea cărora se putea bizui totdeauna pe-același bun-venit firesc.

VI. DOMNUL BROSCOI

ERA O DIMINEAȚĂ STRĂLUCITOARE de vară timpurie; malurile rîului își recăpătaseră înfățișarea de totdeauna și apa, cursul obișnuit. Soarele fierbinte părea să smulgă din pămînt și să tragă cu putere spre dînsul tot ce era verde și stufos și înmiresmat. Sobolul și Șoarecele-de-apă fuseseră foarte ocupați din zorii zilei, cu tot felul de lucruri în legătură cu navigația și cu deschiderea sezonului de canotaj; vopsiseră și lăcuiseră, reparaseră lopeți, cîrpiseră pernițe, se vîrîseră prin toate cotloanele după cîrlige de agățat barca, și așa mai departe.

Tocmai își terminau cafeaua de dimineață în săliță și-și discutau cu aprindere planurile pentru acea zi, cînd se auzi o bătaie grea în ușă.

— Uf! — zise plictisit Șoarecele, cu gîndul la oul început — Sobolule, tu ai terminat, fii bun și vezi cine e.

Sobolul se duse să deschidă și, peste puțin, Șoarecele îl auzi scoțînd un strigăt de mirare. Apoi deschise larg ușa și anunță cu gravitate:

— Domnul Bursuc!

Era, într-adevăr, un lucru foarte de mirare ca Bursucul să facă o vizită, în toată regula, lor sau oricăror alte animale. De obicei, cînd aveai nevoie neapărată de el, trebuia să-l pîndești, pe cînd se strecura tăcut de-a lungul tufișurilor, dis-de-dimineață sau seara tîrziu, sau trebuia să-l cauți în casa lui din mijlocul pădurii, ceea ce era destul de anevoios.

Bursucul păși greoi în odaie și se opri în fața celor două animale, cu o expresie plină de seriozitate. Șoarecele scăpă din labe linguriţa de ou și rămase cu gura căscată.

— A sosit ceasul! zise în cele din urmă Bursucul, cu solemnitate.

— Care ceas? întrebă Șoarecele, stînjenit, aruncînd o privire spre ceasornicul de pe sobă.

— Al cui ceas, ar trebui mai bine să spui — răspunse Bursucul. Ei bine, ceasul Broscoiului! Am spus c-o să mă ocup de el de îndată ce trece iarna și am de gînd să-l iau în primire chiar de astăzi.

— Ceasul Broscoiului, bineînțeles! strigă Sobolul, încîntat. Huraa! Îmi amintesc acum! Las' că-l învățăm noi să fie Broscoi de treabă!

— Chiar în dimineața asta — urmă Bursucul, așezîndu-se într-un fotoliu — după cum știu din sursă de

încredere — va sosi la Broscoești alt automobil nou, deosebit de mare și scump. Broscoiul l-a comandat cu condiția să-l rețină, dacă-i place, sau să-l dea înapoi. Poate chiar în clipa asta Broscoiul îmbracă acel costum nesuferit, la care ține atît și care-l transformă dintr-un broscoi hai să zicem frumușel, într-un personaj de care se cutremură orice animal cumsecade. Acum e momentul să intrăm în acțiune, altfel va fi prea tîrziu. Voi doi mă veți întovărăși, imediat, la Broscoești și lucrarea de salvare va fi săvîrșită.

— Ai dreptate! strigă Șoarecele, ridicîndu-se înviorat. Îl vom salva pe acest nefericit animal, îl vom readuce pe calea cea bună. Va fi cel mai cuminte Broscoi ce-a existat vreodată.

Porniră la drum plini de zel pentru misiunea ce și-o aleseseră. Bursucul mergea în frunte. Animalele, cînd sînt în tovărășie, merg într-un fel mai potrivit și mai înțelept decît al oamenilor, într-un singur șir, în loc să se-mprăștie de-a curmezișul întregii șosele, fără să-și poată fi de folos unul altuia, în caz de nevoie sau de primejdie neașteptată.

Cînd intrară în curtea Broscoiului, văzură, după cum se aștepta Bursucul, un automobil uriaș, vopsit într-un roșu strălucitor (roșu era culoarea favorită a Broscoiului), așteptînd în fața casei. Pe cînd se apropiau, ușa principală se deschise și domnul Broscoi, împodobit cu ochelari, șapcă, jambiere și cu o haină de piele foarte lungă, coborî treptele, plin de trufie, trăgîndu-și mănușile de șofer.

— Hei! Voi sînteți, băieți! strigă el bucuros, cînd dădu cu ochii de ei. Tocmai bine ați venit, ca să mă întovărășiți într-o călătorie strașnică, o călătorie grozavă, o călătorie, îî, ăă, călătorie...

Glasul lui devenea din ce în ce mai nesigur și se poticni cu totul cînd văzu cît de sever priveau cei trei prieteni, fără să scoată o vorbă. Invitația rămase neterminată.

Bursucul urcă repede scările.

— Luați-l înăuntru — zise el poruncitor către tovarășii săi.

Apoi, în timp ce Broscoiul, împotrivindu-se și dînd din mîini, era împins înapoi pe ușă, Bursucul se îndreptă spre șoferul care avea în grijă mașina cea nouă.

— Cred că nu va fi nevoie de dumneata astăzi — zise el. Domnul Broscoi s-a răzgîndit, nu mai vrea automobil. Te rog, înțelege, asta este! E inutil să mai aștepți.

Apoi merse înăuntru, după ceilalți, și închise ușa îndărătul lui.

— Ei, așa! zise el către Broscoi, cînd se aflară toți patru în sala de intrare a casei. Mai întîi de toate, scoate lucrurile astea caraghioase de pe tine!

— Ba nu le scot deloc! răspunse Broscoiul, plin de curaj. Ce înseamnă această insultă grosolană? Cer o explicație imediată.

— Atunci scoateți-i-le voi! porunci Bursucul scurt.

Ca să-l poată dezbrăca, trebuiră să-l culce jos pe Broscoi, să-l împingă și să-l ocărască. Apoi Șoarecele se așeză peste el, în timp ce Sobolul îi scotea una cîte una hainele de automobilist. Apoi îl puseră iar pe picioare. O bună parte din cheful lui de ceartă dispăruse, odată cu uniforma lui impunătoare. Acum că nu mai era „Teroarea drumurilor", ci pur și simplu Broscoiul, chicotea fără convingere și privea rugător de la unul la celălalt, părînd că înțelege pe deplin cum stau lucrurile.

— Știai că vom ajunge aci, mai curînd sau mai tîrziu, Broscoiule! explică Bursucul cu severitate. Ți-ai bătut joc de toate poveţile ce ţi le-am dat, ai continuat să irosești banii ce ți i-a lăsat taică-tău și să ne scoți nume rău în tot ținutul, cu felul smintit în care conduci, cu accidentele tale și cu scandalurile tale cu poliția. Libertatea e bună: nimic de zis, dar știi bine că noi, animalele, nu îngăduim alor noștri să se facă de rîs dincolo de o anumită limită; și limita asta ai ajuns-o. Pe de altă parte, în unele privințe, ești băiat bun, așa că n-am să fiu prea aspru cu tine. Am să mai fac o încercare, să-ți aduc mintea la loc. Vino cu mine în odaia de fumat, să-ți spun cîteva adevăruri. Vom vedea dacă ieși de acolo același Broscoi.

Îl apucă energic de braţ pe Broscoi și se îndreptă cu el spre odaia de fumat, unde închise ușa în urma lor.

— E-n zadar! zise disprețuitor Șoarecele. Cu vorba nu-l vindeci pe Broscoi. De promis, promite orice.

Se așezară comod în fotolii și așteptară, răbdători. Prin ușa închisă, puteau auzi mîrîitul Bursucului, ce suia și cobora necontenit, în valuri oratorice. De la un timp, băgară de seamă că predica începea să fie punctată, din loc în loc, de sughițuri lungi de plîns, care, vezi bine, porneau din pieptul Broscoiului. Era băiat bun la inimă și duios; pentru moment, se lăsa ușor convertit la orice punct de vedere.

După vreo trei sferturi de oră, ușa se deschise și Bursucul reapăru, ducînd de labă, solemn, un Broscoi foarte mototolit și amărît. Pielea îi atîrna ca un sac împrejurul trupului, picioarele i se bîțîiau și fața îi era brăzdată de lacrimile stoarse cu prisosință de discursul mișcător al Bursucului.

— Şezi aici, Broscoiule! zise Bursucul cu bunătate, arătînd un scaun. Prieteni — urmă el — îmi pare bine să vă aduc la cunoştinţă că Broscoiul, în cele din urmă, şi-a dat seama cît era de greşită calea ce-o apucase. Îi pare sincer rău de purtarea sa nenorocită din trecut şi şi-a pus în gînd să renunţe cu totul şi pentru totdeauna la automobil. Am făgăduiala lui solemnă, în această privinţă.

— Asta-i o ştire foarte bună — zise Sobolul cu gravitate.

— Foarte bună ştire, într-adevăr, — zise şi Şoarecele cu îndoială — numai să... numai să...

Totodată, se uita foarte atent la Broscoi şi, fără să vrea, i se părea că desluşeşte o licărire suspectă în privirea lui, încă mîhnită.

— Un singur lucru mai trebuie — urmă Bursucul satisfăcut. Broscoiule, te rog să repeţi, în faţa prietenilor tăi, aci de faţă, ceea ce ai recunoscut, în întregime, înaintea mea, adineauri, în odaia de fumat. Mai întîi, îţi pare rău de ce ai făcut şi-ţi dai seama ce nerozie era?

Urmă o pauză nesfîrşit de lungă. Broscoiul arunca priviri disperate în dreapta şi-n stînga, iar celelalte animale aşteptau în tăcere. În cele din urmă, vorbi:

— Nu! zise el niţel cam înăbuşit, dar cu hotărîre. Nu-mi pare rău. Şi n-a fost nici o nerozie, a fost minunat!

— Cum? strigă Bursucul, indignat la culme. Animal cu două feţe, nu mi-ai spus tu chiar acum, acolo înăuntru...

— Da, da, acolo înăuntru — răspunse Broscoiul nerăbdător. Aş fi spus orice acolo înăuntru. Dumneata ştii să vorbeşti atît de frumos, dragă Bursucule, şi atît de uşor poţi să înduioşezi şi să convingi pe oricine;

știi așa bine să întorci lucrurile, că poți să faci ce vrei cu mine, acolo înăuntru. Dar, între timp mi-am scrutat conștiința, mi-au trecut toate din nou prin minte și văd că nu-mi pare rău deloc și nu mă căiesc cu adevărat — atunci ce folos să spun că da; nu-i așa?

— Atunci — zise Bursucul — nu promiți să nu te mai atingi niciodată de un automobil?

— Desigur că nu! răspunse fudul Broscoiul. Din contră, promit sincer că primul automobil pe care-l văd, huu, huu, o șterg cu el!

— Nu ți-am spus eu? zise Șoarecele către Sobol.

— Foarte bine — zise Bursucul cu tărie, sculîndu-se în picioare — deoarece nu vrei să te lași convins, vom vedea ce se poate face cu forța. M-am temut eu c-avem să ajungem aici. Ne-ai cerut adesea, Broscoiule, să venim să stăm cu tine, în casa asta frumoasă: ei bine, acum așa vom face. Cînd te vom vedea pornit pe calea cea bună, poate vom pleca, dar mai înainte nu. Luați-l sus, voi doi, și încuiați-l în camera de culcare, iar între timp ne vom sfătui ce-i de făcut.

— E spre binele tău, Broscoiașule, știi prea bine — zicea Șoarecele cu bunătate, în timp ce Broscoiul, împotrivindu-se din toate puterile, era împins în sus pe scări, de către cei doi prieteni credincioși. Gîndește-te ce bine o să petrecem noi toți împreună, după ce vei trece peste timpul ăsta neplăcut; o să fie exact ca mai înainte!

— Îți vom purta de grijă în toate, Broscoiule, pînă te însănătoșești — zise Sobolul. Și vom avea grijă să nu se mai risipească banii tăi, ca pînă acum.

— S-a terminat cu certurile de tristă amintire cu poliția, Broscoiule — zise Șoarecele, pe cînd îl împingeau în odaia de culcare.

— Şi cu săptămînile petrecute în spitale, sub comanda infirmierelor, Broscoiule — adăugă Sobolul întorcînd cheia în uşă pe dinafară.

Coborîră scara, în strigătele de indignare ale Broscoiului; apoi cei trei prieteni se adunară ca să discute asupra situaţiei.

— Va fi o treabă grea — zise Bursucul oftînd. Nu l-am văzut niciodată pe Broscoi atît de hotărît. În tot cazul, o s-o scoatem noi la capăt. Nu trebuie să-l lăsăm nesupravegheat nici o clipă. Trebuie să stăm cu rîndul pe lîngă el, pînă îi trece.

Se hotărîră aşadar să vegheze cu rîndul. Fiecare animal îşi luă sarcina să doarmă cîte o noapte în odaia Broscoiului; în timpul zilei îl vegheau de asemenea cu rîndul. La început, Broscoiul se dovedi foarte obositor pentru paznicii săi. Cînd îl apucau crize violente, începea să aşeze scaunele din odaie unele peste altele, pînă aveau oarecare asemănare cu un automobil; apoi se cocoţa pe cel din faţă şi se apleca înainte, holbînd ochii şi scoţînd zgomote sinistre şi stridente. Odată culmea crizei depăşită, trecea cu totul de partea cealaltă şi pica moleşit printre ruinele scaunelor, zăcînd acolo, prostit, dar mulţumit pentru moment, după cum se părea.

Cu timpul însă, aceste scene penibile se răriră din ce în ce, iar prietenii se sileau să-i atragă atenţia spre alte preocupări. Dar interesul lui pentru alte lucruri nu părea să reînvie şi Broscoiul arăta din ce în ce mai moleşit şi deprimat.

Într-o dimineaţă frumoasă, Şoarecele, căruia îi venea rîndul la gardă, se urcă sus, să-l schimbe pe Bursuc. Îl găsi stînd ca pe ghimpi, căci Bursucului i se făcuse un dor grozav să-şi mai dezmorţească picioa-

rele, într-o raită prin pădure, sau s-o ia la vale prin pămînturile şi şanţurile lui.

— Broscoiul e încă în pat — spuse el Şoarecelui, cînd ieşi. Nu mă pot dumiri ce-i cu dînsul. Nu spune decît: să-l laşi în pace, că nu-i trebuie nimic, că e mai bine, că poate o să treacă, cu timpul, să nu ne îngrijorăm degeaba şi aşa mai departe. Acu' bagă de seamă, Şoarece: cînd Broscoiul e cuminte şi supus ca un băieţaş premiant, atunci pune la cale vreun pocinog. Desigur că şi-a băgat ceva în cap. Îl cunosc eu. Ei, acu' trebuie să plec.

— Cum te mai simţi azi, băiatule? întrebă Şoarecele, cu glas voios, apropiindu-se de patul Broscoiului.

Trecură cîteva minute, pînă să primească un răspuns. În cele din urmă, un glas sfîrşit rosti:

— Mulţumesc din inimă, Şoricelule dragă! Eşti atît de drăguţ că te interesezi de mine; dar spune-mi, mai întîi, cum te simţi tu şi ce mai face bunul nostru Sobol?

— A, noi sîntem bine — răspunse Şoarecele. Sobolul merge să dea o raită cu Bursucul — adăugă el, fără să-i dea în gînd că face rău. Vor fi plecaţi pînă la amiază, aşa că noi doi avem o dimineaţă bună de petrecut împreună; îmi voi da toată osteneala să-ţi fac timpul cît mai plăcut. Scoală, băiatule, şi nu mai cloci în pat pe o vreme ca asta!

— Dragul, bunul meu Şoarece — murmură Broscoiul — cît de puţin îţi dai seama de starea mea! Nu cred să mă mai pot scula vreodată. Dar nu te sinchisi de mine. Mi-e urît gîndul să fiu o povară pentru prietenii mei. Cred că asta nu va mai dura mult; aşa sper.

— Sper și eu — zise Șoarecele din toată inima. Destulă bătaie de cap am avut cu tine în timpul din urmă și-mi pare bine că e speranță să se termine. Mai ales pe o vreme ca asta și cu sezonul de navigație care tocmai începe! Nu e frumos din partea ta, Broscoiule! Nu că ne-ar păsa de osteneală, dar din pricina ta ne lipsim de atîtea...!

— Ba cred că e și osteneala — răspunse Broscoiul, cu voce sfîrșită. Înțeleg foarte bine, e foarte firesc. V-ați plictisit să tot fiți pe lîngă mine. Nu trebuie să vă mai cer nimic. Sînt o pacoste, știu foarte bine.

— Chiar că ești — zise Șoarecele. Dar, crede-mă, aș face orice pentru tine, numai să-ți vii în fire.

— Dacă e așa, Șoricelule — murmură Broscoiul, mai sfîrșit ca oricînd — atunci te rog, pentru ultima oară, probabil, să dai fuga în sat, cît de repede poți — poate să fie prea tîrziu și acuma — și să aduci doctorul. Sau mai bine lasă, nu te mai osteni. Poate că e mai bine să lăsăm lucrurile să-și urmeze cursul.

— Dar pentru ce ai nevoie de doctor? întrebă Șoarecele, apropiindu-se și cercetîndu-l.

Un lucru era sigur: că Broscoiul zăcea mai liniștit și moleșit ca oricînd. Glasul îi era slăbit și avea o purtare neobișnuită.

— Desigur că ai băgat de seamă în ultimul timp... — murmură Broscoiul. Sau poate că nu, de ce să bagi de seamă? Ți-ar face numai bătaie de cap. Dar mîine poate că o să spui: Vai de-aș fi observat mai degrabă! De-aș fi făcut ceva! Dar nu, nu, e prea multă osteneală. Nu-i nimic; uită ce ți-am spus.

— Ia ascultă, măi băiete — zise Șoarecele, care începea să fie alarmat. Sigur c-am s-aduc un doctor, dacă crezi că ai nevoie de el. Dar, deocamdată, nu cred că-i atît de grav. Hai să vorbim de altceva.

— Mi-e teamă, dragă prietene — zise Broscoiul cu un zîmbet trist — că, într-un caz ca ăsta, vorbitul nu mai e de mare folos, şi nici doctorul, de altfel; dar, la disperare, te agăţi şi de un fir de pai. Cu ocazia asta — nu pot să-ţi spun ce greu îmi vine să te mai supăr cu încă ceva — îmi aduc aminte că, în acelaşi drum, treci şi pe la uşa notarului; să-i spui să treacă pe la mine; aş avea nevoie de el acum; sînt momente în viaţă — mai bine zis este un moment — cînd trebuie să priveşti în faţă îndatoriri neplăcute, oricît de greu ţi-ar veni!

„Un notar! Vai, dar trebuie să se simtă rău!" îşi zise speriat Şoarecele, ieşind în grabă din odaie, fără să uite însă a încuia cu grijă uşa în urmă. Afară se opri să se mai gîndească. Ceilalţi doi erau departe şi n-avea pe nimeni cu care să se poată sfătui.

„E mai bine să n-am nimic să-mi reproşez — îşi zise el, după oarecare chibzuială. L-am mai văzut şi altă dată pe Broscoi văicărindu-se fără temei, dar niciodată nu l-am auzit să ceară notar! Dacă într-adevăr nu e nimic serios, doctorul are să rîdă de el şi are să-l încurajeze. Ăsta va fi un punct cîştigat. Hai, mai bine, să-i fac pe plac să mă duc; n-o să-mi ia prea mult timp." Şi alergă în sat, să-şi îndeplinească miloasa însărcinare.

Broscoiul, care sărise sprinten din pat de îndată ce auzise răsucindu-se cheia în uşă, îl urmări cu privirea pe fereastră, plin de interes, pînă dispăru la capătul drumului pentru trăsuri. Apoi, rîzînd din toată inima, se îmbrăcă, cît putu de repede, în costumul cel mai elegant pe care îl găsi la îndemînă şi îşi umplu buzunarele cu bancnote scoase în grabă dintr-un sertar mic al mesei de toaletă. Înnodă unul de altul cearşafurile în care zăcuse şi, legînd unul din cape-

telc acestei funii improvizate împrejurul stîlpului din mijloc al frumoasei fersetre, stil „Tudor" — mîndria acestei părți a casei — coborî cu grijă, sări ușurel la pămînt și, luînd direcția opusă Șoarecelui, o porni la drum cu inima ușoară, fluierînd o melodie voioasă.

Pentru Șoarece, fu un prînz necăjit, cînd în cele din urmă Bursucul și Sobolul se înapoiară și trebui să-i întîmpine la masă cu povestirea lui jalnică și puțin convingătoare. Putem să ne închipuim observațiile aspre și ironice ale Bursucului și să nu mai stăruim asupra lor.

Dar, ceea ce fu dureros pentru Șoarece, e că însuși Sobolul, deși ținu partea prietenului cît era cu putință, nu se putu stăpîni să zică:

— Rău și-a bătut joc de tine, măi Șoarece; s-a găsit tocmai Broscoiul dintre toate animalele!

— Așa e — răspunse Șoarecele, plouat.

— Așa e! se strîmbă după el Bursucul, furios. Dar degeaba mai vorbim acuma, că nu mai dregem nimic. Un lucru e sigur: ne-a scăpat, pînă una alta; și ce-i mai rău e c-are să fie atît de mîndru de isprava lui, încît e în stare să facă orice neghiobie. Atîta-i bine, că sîntem liberi acum și nu mai trebuie să pierdem un timp prețios făcînd pe santinelele. Dar tot ar fi bine să continuăm cîtva timp să dormim la Broscoești. S-ar putea să fie adus înapoi în orice moment — pe targă sau între doi sergenți de poliție.

Așa vorbi Bursucul, fără să știe ce le rezerva viitorul și cîtă apă tulbure avea să curgă pe sub poduri, pînă să șadă iar Broscoiul la largul lui în casa strămoșească.

Între timp, păcătosul de Broscoi, vesel și nepăsător, înainta voios pe șosea și se găsea la cîțiva kilometri depărtare de casa lui. La început, o luase pe drumuri

lăturalnice sau de-a curmezişul peste cîmp şi schimbase direcţia de mai multe ori, temîndu-se să nu fie urmărit. Dar acum se simţea la adăpost şi, cum soarele lucea strălucitor pe cer, i se părea că toată firea îl aprobă şi-i slăveşte deşteptăciunea. Aproape că dansa de-a lungul drumului, atît era de satisfăcut şi de mîndru de sine.

— Aşa treabă mai rar — vorbea către sine însuşi, chicotind. Inteligenţa contra forţei brute, şi inteligenţa a triumfat, după cum se şi cuvine. Bietul Şoricel! Ce-o să păţească, cînd s-o întoarce Bursucul! Bun băiat, Şoricelul: are însuşiri de preţ, dar inteligenţă slabă şi educaţie ioc. Cînd oi avea timp, o să mă ocup de dînsul, să văd, n-oi putea scoate ceva din el?

Plin de astfel de gînduri înfumurate, înainta cu nasul în vînt, pînă ajunse la un orăşel mic. Pe strada principală, o firmă „La Leul Roşu", se hîţîna în bătaia vîntului, ocupînd aproape jumătate din drum. Asta îi aminti că nu mîncase nimic în ziua aceea şi că era grozav de înfometat după plimbarea lungă ce-o făcuse. Intră în han, comandă masa cea mai copioasă ce se putea pregăti în scurt timp şi luă loc în sala de mîncare.

Terminase pe jumătate masa cînd, un sunet prea binecunoscut, apropiindu-se din josul străzii, îl făcu să tresară şi să înceapă a tremura din tot trupul. Clacsonul se apropia din ce în ce, apoi maşina se auzi intrînd în curtea hanului şi oprind. Broscoiul trebui să se ţină de piciorul mesei, ca să-şi stăpînească emoţia copleşitoare. Acum cei din automobil intrară în camera unde şedea Broscoiul. Erau flămînzi, vorbăreţi şi veseli şi nu mai conteneau să vorbească despre calităţile maşinii care-i adusese pînă aci. Broscoiul ascultă cîtva timp cu atenţia încordată, apoi nu mai putu să rabde. Se strecură binişor din odaie, plăti

... la tejghea şi, îndată ce ajunse afară, o coti alene curtea hanului, unde se găsea maşina.

„Nu poate fi nici un rău — îşi zise el — dacă mă la ea!"

Maşina stătea în mijlocul curţii; nimeni nu vedea de ea, căci toţi oamenii de la grajduri şi alţi gură-cască ... la masă. Broscoiul se plimbă încet împrejurul ei, inspectînd-o, făcîndu-i critica şi meditînd adînc.

„Mă întreb — îşi zise dintr-o dată — dacă acest fel de maşină porneşte uşor."

În clipa următoare — nici nu ştia bine cum se făcuse — era cu mîna pe volan. Cînd auzi sunetul binecunoscut, îl cuprinse vechea patimă şi puse cu totul stăpînire pe el, cu trup şi suflet. Ca într-un vis, se văzu, deodată, şezînd în scaunul şoferului; ca în vis, apăsă pe pedale şi coti maşina împrejurul curţii, afară pe poartă; şi, tot ca în vis, orice simţ pentru ce era permis şi ce nu, orice teamă de urmărire de la sine înţelese dispăruseră în acele clipe. Spori viteza şi, pe cînd maşina înghiţea drumul şi sălta de pe şosea în cîmpul deschis, nu mai ştiu decît că era Broscoiul în forma lui cea mai bună, teroarea şi stăpînitorul drumurilor, Stăpînul, în faţa căruia totul trebuia să se supună sau să fie zvîrlit ca un nimic în noaptea veşnică. Zbura şi cînta, iar maşina îi răspundea cu un zumzet sonor; înghiţea kilometri, gonind spre o ţintă necunoscută, împlinindu-şi pornirile, trăindu-şi ceasul, fără să-i pese de ce avea să vină.

* * *

— După părerea mea — observă Preşedintele comisiei de judecători, bine dispus — singura dificultate pe care o prezintă acest caz, de altfel foarte limpede, este

să găsim o pedeapsă îndeajuns de aspră pentru această haimana incorigibilă, acest scandalagiu binecunoscut, pe care îl vedeți ghemuit pe banca acuzaților. Să amintim faptele: S-a dovedit vinovat, fără îndoială posibilă, mai întîi de furtul unui automobil de preț, în al doilea rînd, de o conducere ce constituia un pericol public, iar în al treilea, de lipsă de respect față de poliția rurală. Domnule Grefier, binevoiți a ne spune care este cea mai severă pedeapsă ce o putem da pentru fiecare din aceste nelegiuiri? Bineînțeles, fără nici o circumstanță pentru acuzat, deoarece nu există vreuna.

Grefierul își scărpină vîrful nasului cu penița.

— S-ar putea spune — zise el — că furtul automobilului a fost delictul cel mai mare, și așa este. Dar lipsa de respect față de poliție aduce după sine pedepsirea cea mai severă, după cum se și cuvine. Să presupunem că ați da 12 luni pentru furt — ceea ce este moderat — 3 ani pentru conducerea amintită — ceea ce e blînd — 15 ani pentru injuriile aduse autorităților — injurii destul de grele, judecînd după cîteam auzit din gura martorilor, chiar dacă ar fi să credem numai a zecea parte din ceea ce s-a spus — și în ce mă privește, nu cred niciodată mai mult — ei bine, aceste cifre, adunate laolaltă, fac vreo nouăsprezece ani...

— Perfect — zise Președintele.

— ...Așa încît, aș zice să puneți cifra rotundă de douăzeci de ani, ca să mergem la sigur — încheie Grefierul.

— Bună idee! zise Președintele, încuviințînd. Acuzat! Fă o sforțare și încearcă să te ridici în picioare și să stai drept. De data asta capeți douăzeci de ani.

Bagă de seamă, dacă mai apari înaintea noastră, sub orice învinuire, va trebui să te pedepsim foarte serios.

Apoi slujitorii legii se năpustiră brutal asupra nenorocitului Broscoi. Îl încărcară cu lanţuri şi-l scoaseră tîrîş din tribunal, în timp ce el plîngea, se ruga şi protesta. Cînd traversară piaţa publică, mulţimea dornică de distracţie — totdeauna severă cu răufăcătorii condamnaţi, pe cît e plină de simpatie şi gata de ajutor faţă de cei puşi sub urmărire — tăbărî pe el cu huiduieli, cu ouă clocite şi vorbe de ocară. Trecură pe lîngă copii de şcoală ce zbierau, cu feţele lor nevinovate luminate de plăcerea de a vedea cogeamite domn, într-o situaţie dificilă.

Trecură peste un pod mobil ce răsuna a gol, pe sub o poartă cu gratii ascuţite, sub bolta întunecată a fortăreţei bătrîne şi posomorîte ale cărei turnuri străvechi se înălţau sus, deasupra capetelor lor; pe lîngă camera de gardă, plină de soldăţime în repaos, care rînjea la el; pe lîngă santinele, care, la trecerea lor, tuşeau batjocoritor şi nesuferit — mai mult nu poate îndrăzni ca să-şi arate dispreţul şi reprobarea faţă de crimă o santinelă aflată în post. Suiră trepte ce şerpuiau, uzate de vremuri, trecură pe lîngă paznici în căşti şi armuri de oţel, care aruncau priviri săgetătoare pe sub viziere; străbătură curţile interioare ale închisorii, unde duläi uriaşi se smuceau din lanţ şi se luptau să se repeadă la el. Trecură pe lîngă temnicieri uitaţi de vremuri, cu halebardele rezemate de perete, moţăind deasupra străchinii cu mîncare şi a ulciorului cu bere. Înainte şi tot înainte, pe lîngă camerele de tortură, pe lîngă portiţa ce ducea la eşafodul închisorii, pînă cînd, în cele din urmă, ajunseră la poarta temniţei celei mai întunecate, ascunsă în cel mai dosnic fund al închisorii.

Aci se opri în cele din urmă, în faţa unui temnicier bătrîn, care şedea pe trepte, jucîndu-se cu un mănunchi mare de chei.

— Ei, drace! zise sergentul de poliţie, scoţîndu-şi casca şi ştergîndu-şi fruntea. Scoală, pierde-vară bătrîn, şi ia în primire pe Broscoiul ăsta urîcios, răufăcător fără de pereche. Să ştii că e prefăcut şi plin de şiretlicuri. Nu-l lăsa din ochi şi păzeşte-l cu toată iscusinţa. Ai grijă, barbă sură, că, de se întîmplă ceva, răspunzi cu capul tău bătrîn pentru el şi vă ia dracu' pe amîndoi!

Temnicierul dădu din cap, posomorît, şi puse o mînă uscată pe umărul nenorocitului Broscoi. Cheia ruginită scîrţîi în broasca uşii şi poarta cea mare se închise cu zgomot îndărătul lor. Broscoiul era acum un biet prizonier în turnul cel mai îndepărtat al temniţei celei mai straşnic păzite din fortăreaţa cea mai puternică de pe tot cuprinsul voioasei Anglii.

VII. CÎNTĂREȚUL DIN NAI LA PORȚILE DIMINEȚII

SFREDELUȘUL SĂLCIILOR își ciripea cîntecul subțirel, ascuns în marginea întunecată a malului apei. Deși era trecut de zece noaptea, cerul încă mai păstra cîteva fîșii întîrziate din lumina zilei ce se dusese. Dogoarea după-amiezei înăbușitoare se destrăma și se îndepărta la atingerea degetelor răcoroase ale nopții scurte de mijloc de vară. Sobolul sta culcat pe mal, gîfîind încă de osteneala zilei grele, fără de nori din zori și pînă-n asfințit tîrziu. Aștepta întoarcerea prietenului său. Fusese pe apă cu cîțiva tovarăși, lăsînd pe Șoarece liber pentru o întîlnire mai lungă cu Lutrul. Cînd se înapoiase, găsise casa întunecată și goală și

nici urmă de Șoarece. Fără îndoială că rămăsese tîrziu în tovărășia vechiului său camarad. Era încă prea cald ca să se poată sta în casă, așa că Sobolul se întinse pe niște frunze mari, răcoroase. Se gîndea la ziua ce trecuse și la întîmplările ei, care fuseseră toate foarte plăcute.

Pasul ușurel al Șoarecelui se auzi apropiindu-se pe iarba arsă de soare.

— A, ce răcoare binecuvîntată! zise el și se așeză, privind îngîndurat rîul, tăcut și preocupat.

— Ai rămas la cină, desigur? întrebă Sobolul.

— N-am avut încotro — zise Șoarecele. Nici n-au vrut să audă cînd am pomenit de plecare mai înainte. Știi cît sînt de drăguți totdeauna. Și-au dat osteneala să mă simt cît se poate de bine, pînă în ultima clipă. Dar m-am simțit ca un nemernic tot timpul, căci vedeam limpede că erau foarte nenorociți, deși căutau să nu bage de seamă. Sobolule, mi-e teamă că au necazuri. Micul Portly lipsește iar de acasă; tu știi cît ține taică-său la el, deși nu prea vorbește despre asta.

— Cine, puștiul ăla? zise Sobolul nepăsător. Ei și? Mă mir că-i mai poartă de grijă! Mereu o ia razna și se rătăcește, și iar te pomenești cu el; îi plac aventurile. Las' că nu i se întîmplă nimic. Toată lumea de p-aci îl cunoaște și-l iubește, ca și pe tata Lutru. Poți fi sigur că unul sau altul dintre animale are să dea peste el și are să-l aducă acasă sănătos și teafăr. Ce, noi nu l-am găsit de atîtea ori, la nu știu cîți kilometri depărtare de casă! Și era foarte liniștit și voios!

— Da, dar de data asta e ceva mai serios — zise Șoarecele, cu gravitate. Acum lipsește de cîteva zile și Lutrii au scotocit prin tot locul, prin dealuri și

văi, fără să găsească cea mai mică urmă. Au întrebat pe fiece animal, la kilometri împrejur, și nimeni nu știe nimic despre el. Se vede cît de colo că Lutrul e mult mai îngrijat decît vrea să mărturisească. Atîta am putut să mă deslușesc, că micul Portly n-a prea învățat încă bine să înoate. Mi-am dat seama că taică-său se gîndește la stăvilar, în anotimpul ăsta, și locul acela totdeauna îl atrăgea pe micuț. Și apoi sînt pe-acolo, de, capcane și tot felul de năzbîtii, știi doar. Lutrul nu e dintre acei ce se îngrijorează fără de pricină pentru vreunul din copiii săi. Ori, acum e-ngrijorat. Cînd am plecat, a ieșit cu mine; spunea că simte nevoie de aer și că vrea să-și dezmorțească picioarele. Dar mi-am dat seama că nu era asta, așa că l-am tras de limbă și în cele din urmă am putut afla ce-ți spusei. Se ducea să petreacă noaptea stînd de veghe lîngă vad. Ții minte locul unde era altădată vadul vechi, pe timpul cînd încă nu se clădise podul?

— Îl știu foarte bine — zise Sobolul. Dar de ce-ar sta Lutrul de veghe tocmai acolo?

— Fiindcă se pare că acolo i-a dat lui Portly prima lecție de înot — urmă Șoarecele. De pe limba aceea de nisip de lîngă mal. Și tot acolo l-a învățat să pescuiască. Acolo a prins Portly primul pește, de care era mîndru nevoie mare. Copilul iubea locul acela. Lutrul crede că, dacă ar trece înapoi de pe unde este — dacă mai este pe undeva, mititelul de el — s-ar putea să se îndrepte spre locul care-i plăcea atîta; sau, dacă ar da peste el, și l-ar aminti și poate s-ar opri acolo să se joace. Așa că Lutrul se duce în fiece noapte acolo și stă de veghe — la întîmplare, înțelegi, doar așa, la întîmplare!

Rămaseră tăcuți cîtva timp, gîndindu-se amîndoi la același lucru: bietul animal, singur și cu inima mîhnită, ghemuit lîngă vad, veghind și așteptînd toată noaptea, la întîmplare.

— Da, da — zise apoi Șoarecele — cred că ar trebui să intrăm în casă. Dar nu se urni din loc.

— Șoarece — zise Sobolul — nici nu mă pot gîndi să intru în casă să mă culc și să nu fac nimic, deși se pare că nu e nimic de făcut. Să scoatem barca și să vîslim pe apă-n sus. Cam peste vreun ceas are să iasă luna și atunci vom căuta și noi, cu toată luarea-aminte. Oricum, va fi mai bine decît să mergem la culcare și să nu facem nimic.

— Chiar așa mă gîndeam și eu — zise Șoarecele. E și păcat să te bagi în pat pe-o astfel de noapte; nu mai e mult pînă-n zori; s-ar putea întîmpla să avem norocul, în timp ce ne plimbăm, să dibuim vreo veste despre el, de la cei ce se scoală devreme.

Scoaseră barca și Șoarecele luă lopețile. Vîsli cu băgare de seamă. Departe, prin mijlocul apei, se vedea o dîră luminoasă care reflecta slab cerul; dar unde cădeau pe apă umbre, de pe mal, din tufișuri, din pomi, păreau compacte ca și malurile, astfel încît Sobolul trebuia să cîrmească cu chibzuință. Deși întunecoasă și singuratică, noaptea era plină de zgomote mici, de cîntece, șoapte și foșnete. Ele trădau pe micii locuitori zoriți care nu dormeau și-și vedeau de treburile și de jocurile lor, de-a lungul nopții, pînă ce razele soarelui îi trimiteau în sfîrșit la odihna binemeritată. Chiar și zgomotele apei erau mai tari decît ziua, susurul și clipocitul ei mai neașteptat și mai aproape. Adesea tresăreau, părîndu-li-se că aud deodată chemarea lămurită a unui glas apropiat.

Linia orizontului se desena limpede pe cer. Într-un anumit punct se profila, mai întunecată, pe o transparență fosforescentă și argintie, care se înălța și creștea, creștea mereu. În cele din urmă, peste marginea pămîntului în așteptare, luna se ridica în măreție lentă, pînă se înălță clară deasupra orizontului și pluti înainte, descătușată. Atunci începură să vadă din nou suprafețe: cîmpuri întinse, grădini liniștite, și apa însăși de la un mal la celălalt. Totul se desfășura lin, limpezit de mister și spaimă, strălucind ca-n lumina zilei, dar atît de deosebit! Locurile cunoscute îi întîmpinau din nou, în alte veșminte, ca și cum s-ar fi ascuns ca să-și îmbrace podoabe noi, curate, și s-ar fi înapoiat tăcute, surîzînd și așteptînd, sfioase, să vadă de vor fi recunoscute în ele.

Cei doi prieteni legară barca de o salcie, descinseră în această împărăție pașnică, de argint, și explorară cu răbdare *tufișurile, copacii găunoși, meandrele* și micile lor canale, șanțurile și dîrele lăsate de apele secate. Îmbarcîndu-se iarăși și trecînd de partea cealaltă, urmară în felul acesta cursul apei, tot cercetînd mereu, în timp ce luna, senină și calmă într-un cer fără nori, făcea tot ce putea — deși atît de departe — spre a-i ajuta în căutarea lor, pînă cînd îi veni ceasul și coborî, șovăielnic, spre pămînt, părăsindu-i, iar taina cuprinse din nou pămîntul și apa.

Apoi, încetul cu încetul, începu să se petreacă o schimbare. Orizontul se limpezi, cîmpul și copacii începură să se zărească mai deslușit, dar parcă aveau altă înfățișare, începeau să se desprindă din taina ce-i învăluise. O pasăre fluieră deodată și tăcu. De undeva porni o adiere ușoară și făcu să foșnească papura și trestiile. Șoarecele, care ședea în partea dinapoi a bărcii, în timp ce Sobolul vîslea, se sculă brusc și

ciuli urechile, cu luare-aminte pătimașă. Sobolul, care, cu lovituri ușoare de lopată, doar ținea barca plutind, în timp ce scruta cu grijă malurile, îl privi curios.

— S-a dus! suspină Șoarecele, căzînd înapoi, în jețul său. Atît de frumos, și de straniu, și de nou! Decît să se sfîrșească atît de repede, aproape c-aș dori să nu-l fi auzit niciodată. Căci a deșteptat în mine un dor care mă doare, și-mi pare că nimic altceva n-aș mai face decît să ascult mereu. Nu! Iată că se aude iar! strigă înviorat din nou.

Fermecat, tăcu îndelung, cuprins de vrajă.

— Acum se-ndepărtează, începe să-mi scape — zise într-un tîrziu. O, Sobolule! Ce frumusețe! Murmurul vesel, bucuria, chemarea subțire, limpede, fericită, a acelui fluier îndepărtat! Niciodată n-am visat o astfel de muzică! Chemarea ce cuprinde e parcă mai puternică însă, decît e melodia de dulce! Vîslește înainte, Soborule, vîslește! Cîntecul și chemarea trebuie să fie pentru noi.

Sobolul, minunîndu-se foarte, se supuse:

— Nu aud nimic — zise el — decît vîntul șuierînd prin papură, trestii și sălcii.

Șoarecele nu răspunse nimic; poate nici nu auzise. Furat de vrajă, dus departe, tremurînd din tot trupul, toate simțurile îi erau stăpînite de acel ceva, nou, care-i prinsese sufletul plăpînd, îi dădea avînt și-l legăna, ca pe un copil neputincios dar fericit, cuprins de îmbrățișarea unui braț puternic.

În tăcere, Sobolul vîsli statornic și în curînd ajunseră la un punct unde rîul se împărțea, un braț lung desprinzîndu-se într-o parte. Printr-o mișcare ușoară a capului, Șoarecele, care de mult lăsase cîrma, îndreptă pe vîslitor spre acel braț de apă. Lumina, la început sfioasă, creștea mereu, se revărsa, și acum

puteau vedea culoarea florilor ce împestriţau marginea apei.

— E mai limpede, mai aproape! exclamă Şoarecele bucuros. Acum desigur că auzi şi tu! Ah, în sfîrşit văd că auzi!

Cu răsuflarea tăiată, ţeapăn, Sobolul se opri din vîslit, cînd şuvoiul cîntecului de nai se revărsă asupră-i, ca un val, îl prinse şi-l stăpîni cu totul. Văzu lacrimi pe obrazul tovarăşului său, plecă uşor capul şi înţelese. Cîtăva vreme rămaseră astfel, cu capetele plecate, mîngîiaţi de ierburile lungi şi purpurii ce mărgineau malul. Apoi, chemarea poruncitoare ce mergea mînă în mînă cu melodia pătrunzător de dulce îl făcu pe Sobol să apuce iar vîslele în neştire. Lumina creştea mereu, dar nici o pasăre nu cînta, cum le e obiceiul la apropierea dimineţii. Afară de muzica diafană, totul era cufundat într-o linişte nefirească, mîngîietoare.

Pe cînd lunecau înainte, iarba îmbelşugată din lunca ce se întindea de fiece parte părea în dimineaţa aceasta de o prospeţime şi de o verdeaţă neîntrecute. Niciodată nu văzuseră trandafirii măceşului atît de vii, florile sub sălcii atît de multe, trifoiul din luncă atît de înmiresmat şi pătrunzător. Apoi, murmurul stăvilarului ce se apropia începu a stăpîni văzduhul şi simţiră că se apropiau de sfîrşitul expediţiei lor, oricare avea să fie.

Un semicerc larg de spumă, lumini sclipitoare şi valuri verzi — stăvilarul cel mare unea canalul din mal în mal, tulbura toată suprafaţa calmă cu vîrtejuri şi dîre de spumă şi înăbuşea orice alt sunet cu şoapta lui solemnă şi alinătoare. Cam în mijlocul apei, în îmbrăţişarea scînteietoare a stăvilarului, era ancorată o mică insulă, împrejmuită des cu sălcii, cu

mesteceni argintii și cu anini. Tăcută, sfioasă, dar plină de înțeles, își ascundea parcă taina îndărătul unul văl.

Încet, dar fără nici un fel de îndoială sau ezitare, ci cu un fel de așteptare solemnă, cele două animale trecură prin apa sfîșiată și tumultuoasă și-și ancorară barca de marginea înflorită a insulei. Descinseră în tăcere și-și croiră drum prin flori, prin buruieni îmbălsămate și prin tufișuri, pînă se aflară pe o poieniță de un verde minunat, împrejmuită cu arborii roditori ai naturii: merișori, cireși sălbatici și porumbari.

— Ăsta e locul visului meu, locul despre care mi-a cîntat naiul — șopti Șoarecele, vrăjit. Aici, în acest loc, aici, ori nicăieri, îl vom găsi pe El[1]!

Atunci, deodată, Sobolul simți cum îl cuprinde o sfială mare, o sfială ce-i muia trupul, îl silea să-și plece capul și-l încremenea locului. Nu era groază sau spaimă — se simțea minunat de liniștit și fericit — ci era o sfială ce se abătuse asupra lui și-l stăpînea. Cu toate că nu vedea nimic, știu că nu putea să însemne altceva decît vreo prezență augustă, foarte, foarte aproape. Se întoarse, cu greu, să privească spre prietenul său și-l văzu alături, ghemuit, copleșit, tremurînd din tot trupul. O tăcere desăvîrșită continua să domnească în ramurile pline de păsăret din juru-le; iar lumina tot creștea și creștea.

Poate n-ar fi îndrăznit niciodată să-și ridice ochii, de n-ar fi fost chemarea încă prezentă și atotputernică — deși cîntecul tăcuse acum. Nu se putea împotrivi, chiar de l-ar fi așteptat pieirea după ce avea să privească cu ochi muritori la lucruri pe drept as-

[1] Este vorba despre zeul Pan, întruchipare mitologică a naturii (n. t.)

cunse. Tremurînd se supuse și înălță capul, umil; atunci, în lumina plină a zorilor ce se revărsau — în timp ce toată firea, împodobită cu belșug de culoare neînchipuit, părea să-și țină răsuflarea — privi în ochii prietenului, Ajutătorului însuși. Văzu coarnele răsucite înapoi, lucind în lumina crescîndă a dimineții, văzu nasul semeț, coroiat între ochii blînzi, ce-și coborau șăgalnic privirea spre dînșii, în timp ce un zîmbet ușor plutea în colțurile gurii bărboase; văzu mușchii vibrînd sub pielea brațului ce odihnea de-a curmezișul pieptului lat, mîna lungă și unduioasă care mai ținea încă țevile naiului de trestie, abia desprins de pe buzele întredeschise; văzu curbele splendide ale mădularelor păroase așternute pe iarbă, în tihnă maiestuoasă. La urmă de tot văzu, cuibărită chiar la picioarele lui, dormind adînc, în pace și mulțumire deplină, făptura mică, rotundă, durdulie, copilăroasă, a puiului de Lutru. Toate astea le văzu timp de o clipă, proiectate viu pe cerul dimineții. Încetase să mai respire și privea cu toată făptura; privind, tot mai trăia și, trăind, se minuna.

— Soarele! găsi el răsuflarea să șoptească înfiorat. Ți-e teamă?

— Teamă? De El? O, niciodată, niciodată! Și totuși, totuși... Da, Sobolule, mi-e teamă!

Și cele două animale, ghemuindu-se la pămînt, plecară capetele, în adorație.

Deodată, în toată splendoarea, se ridică deasupra liniei orizontului discul mare, de aur, al soarelui, privindu-i în față; și primele raze, săgetînd peste cîmpiile întinse din jurul apei, loviră pe animale drept în ochi și le orbiră. Cînd putură din nou vedea, arătarea pierise și văzduhul era nou de cîntecul păsărilor, care slăveau ivirea dimineții.

Priveau în gol, cu o tristeţe crescîndă, pe măsură ce-şi dădeau seama, cu încetul, de tot ce le fusese dat să vadă şi de tot ce pierduseră. O adiere de vînt, jucăuşă, se ridică atunci de pe oglinda apei, scutură frunzişul tremurător al plopilor, zgudui trandafirii înrouraţi şi le suflă uşurel şi mîngîietor pe obraji. Cu atingerea ei blîndă veni uitarea. Căci acesta e darul din urmă şi cel mai bun, pe care blîndul semizeu are grijă să-l reverse asupra celor cărora li s-a arătat, ajutîndu-le: darul uitării. Ca amintirea copleşitoare să nu stăruie, să nu crească şi să nu umbrească dragostea

de viață și plăcerea — iar marea amintire, urmărindu-i, să nu strice viețile de mai tîrziu ale micilor animale ajutate să iasă din greutăți — ca să poată fi fericite și cu inima ușoară, ca mai înainte.

Sobolul își frecă ochii și privi către Șoarece, care se uita împrejuru-i, zăpăcit.

— Iată-mă, n-am auzit ce-ai spus. Ce-ai spus, Șoarece? întrebă el.

— Cred că am spus doar atît — zise Șoarecele, încet — că ăsta e locul pe care-l căutam, și că aici sau nicăieri îl vom găsi. Ia te uită! Chiar el e, strengarul mititel! Și, cu un strigăt de bucurie, alergă spre Portly, care dormea.

Sobolul însă rămase o clipă pe gînduri, tăcut. Ca unul ce se deșteaptă brusc dintr-un vis frumos, se străduiește să și-l amintească și nu reține decît o simțire nelămurită a frumuseții visului, a frumuseții neasemuite! Pînă cînd și aceasta la rîndul ei pălește, iar visătorul acceptă, cu amărăciune, deșteptarea aspră și rece și toate neajunsurile ei. Astfel Sobolul, după ce se luptă scurtă vreme să-și culeagă amintirile, dădu din cap cu tristețe și-l urmă pe Șoarece.

Portly se deșteptă, scoase un țipăt de bucurie și se gudură de plăcere cînd dădu cu ochii de prietenii tatălui său, care atît de des se jucaseră cu el. Dar, după o clipă, fața lui își pierdu înfățișarea bucuroasă; el începu să adulmece de jur împrejur, cu scîncete jalnice. Ca un copil ce-a adormit în brațele doicii și, deșteptîndu-se, se vede singur, părăsit într-un loc străin, și caută prin toate colțurile și ascunzișurile, aleargă din odaie în odaie cu deznădejdea mută crescîndu-i în suflet, tot așa Portly cerceta insula, căuta și tot căuta, îndărătnic și neobosit. Pînă cînd, în cele

din urmă, veni clipa cea neagră, cînd trebui să se hotărască a renunța și se așeză jos, plîngînd amar.

Sobolul dădu fuga să-l mîngîie pe micuț; dar Șoarecele, șovăind, privea lung și neîncrezător la niște urme adînc întipărite în iarbă.

— Un animal mare a fost pe aici — murmură el încet și dus pe gînduri.

Și stătu și se gîndi, se tot gîndi, cu sufletul ciudat de tulburat.

— Haide, Șoarece! chemă Sobolul. Gîndește-te la bietul Lutru, care așteaptă sus, la vad!

Portly se consolase repede la promisiunea plăcerii ce-l aștepta: o excursie pe apă, într-o barcă adevărată, în barca domnului Șoarece. Cele două animale îl duseră la mal, îl așezară în siguranță între ei doi, în fundul bărcii, și porniră vîslind pe canal în jos. Soarele era acum sus, pe cer, și lucea fierbinte asupră-le, păsările cîntau voioase și fără de grijă și florile zîmbeau și le făceau semne de pe ambele maluri, dar parcă aveau mai puțină bogăție și strălucire în culori — așa găseau animalele — decît își aminteau nelămurit că văzuseră de curînd pe undeva — se mirau unde.

Ajunși din nou la apa mare, îndreptară capul bărcii în susul ei, spre locul unde știau că stă de veghe, singuratic, prietenul lor. Cînd ajunseră aproape de vadul binecunoscut, Sobolul trase barca la mal. Îl ridicară pe micul Portly din barcă și-l așezară pe potecă, îi spuseră să meargă înainte și, bătîndu-l prietenos pe umăr, își luară rămas bun de la el. Apoi ieșiră în larg. Nu-și luau ochii de la micul animal. Văzură cum urcă poteca, cu mers legănat, mulțumit și țanțoș, cum ridică brusc botul și începe deodată să alerge stîngaci, iuțind mereu pasul, cu scîncete ascuțite, gudurîndu-se și dînd semne de recunoaștere. Pri-

vind în susul apei, putură vedea pe Lutru încordat și rigid, din umbra unde stătuse pînă atunci ghemuit în răbdare mută. Auziră lătratul lui uimit și bucuros, pe cînd zvîcnea printre trestii, spre potecă. Apoi Sobolul, cu o lovitură puternică de lopată, întoarse barca și o lăsă în voia curentului puternic, să-i ducă iar în jos, încotro va voi, căci misiunea lor era acum terminată cu bine.

— Mă simt ciudat de obosit, Șoarece — zise Sobolul, plecîndu-se greoi peste lopeți, în timp ce barca își lua direcția. Ai să spui, poate, că am vegheat toată noaptea; dar asta nu-i nimic. Facem la fel jumătate din nopțile săptămînii, pe timpul ăsta al anului. Nu; mă simt ca și cum aș fi trecut prin ceva cu totul neobișnuit, aproape înspăimîntător, care abia s-a sfîrșit; și totuși nu s-a întîmplat nimic deosebit.

— Sau ceva foarte surprinzător, minunat și plin de frumusețe — murmură Șoarecele, rezemîndu-se înapoi și închizînd ochii. Și eu simt ca tine, Sobolule; sînt mort de oboseală, deși nu e oboseală trupească. Noroc că plutim în sensul apei, ne duce ea acasă. Ce bine e să simți iar soarele, cum îți pătrunde în oase! Și să asculți vîntul cîntînd prin trestii!

— E ca o muzică, o muzică îndepărtată — zise Sobolul, dînd din cap, somnoros.

— Așa mă gîndeam și eu — murmură Șoarecele, visător și sfîrșit de oboseală. Muzică de joc, din cea cu triluri ce curg și se înșiră fără încetare, dar are și cuvinte în ea, cuvinte și iar triluri... Uneori le pot prinde, apoi iar e muzică de dans, și iar nu-i decît șoapta subțire și blîndă a stufișului.

— Tu auzi mai bine decît mine — zise Sobolul trist. Eu nu pot să prind cuvintele.

— Să încerc să ți le redau — zise Șoarecele blînd, cu ochii încă închiși. Acum iar se preface în cuvinte... se aude slab dar limpede: *„Ca sfiala să nu stăruie,/ Veselia să vi-o năruie, / Veți vedea puterea mea, atunci cînd vă voi ajuta, / Dar apoi veți uita!"* Acum stufișul reia refrenul *„veți uita, veți uita"*, suspină și ultimile cuvinte se sting în foșnet și șoaptă. Apoi glasul revine:

„Mădulare de sînge și răni le păzesc / Și sar capcana ce o găsesc. / Pe cînd lărgesc lațul / Poate-mi zăriți o clipă brațul / Căci, sigur, apoi veți uita!" Vîslește mai aproape, Sobolule, mai aproape de stufăriș! E greu de prins cuvintele, sînt din ce în ce mai slabe.

„Ajut și vindec, ospătez / Pui singurei în codrul umed, / Rătăcitorii îi găsesc, de răni și boli îi îngrijesc, / Apoi le poruncesc să uite!" Mai aproape Sobolule, mai aproape! Nu e-n zadar; cîntecul s-a făcut una cu foșnetul stufișului.

— Dar ce înseamnă aceste cuvinte? întrebă, mirîndu-se, Sobolul.

— Asta nu știu — zise Șoarecele, simplu. Ți le-am redat așa cum le-am auzit. Ah! iată că se întorc iar, și de data aceasta plin și limpede. De data aceasta, în sfîrșit, e adevărat, nu te poți îndoi, cîntecul e simplu, pătimaș, minunat!

— Atunci spune-mi-l — zise Sobolul, după ce așteptase răbdător cîteva minute, pe jumătate adormit de soarele fierbinte.

Dar nici un răspuns nu veni. Privi și înțelese tăcerea. Cu un zîmbet de mare fericire întipărit pe chipu-i, ce tot mai părea cufundat în ascultare, Șoarecele, obosit, dormea adînc.

VIII. AVENTURILE BROSCOIULUI

CÎND BROSCOIUL SE VĂZU ÎNCHIS între zidurile unei temniţe umede şi reci şi-şi dădu seama că tot întunericul duşmănos al unei fortăreţe medievale îl despărţea de lumea dinafară, plină de soare şi de şosele bine asfaltate, unde, pînă mai ieri, fusese atît de fericit (de parcă toate şoselele din Anglia ale lui ar fi fost), se aruncă pe podea, cît era de lung, vărsă lacrimi amare şi se lăsă pradă unei negre disperări. „Acum totul s-a sfîrşit — zicea el — în orice caz s-a sfîrşit epoca de glorie a Broscoiului, ceea ce-i totuna; s-a dus Broscoiul cel frumos şi iubit de toată lumea, Broscoiul bogat şi ospitalier, Broscoiul liber şi fără

de grijă, voios și prietenos! Cum pot spera să fiu iar liber — zicea el — eu, care, pe drept, am fost închis, după ce am furat o mașină atît de frumoasă, într-un mod atît de îndrăzneț și am fost atît de obraznic și nemaipomenit de necuviincios cu atîția polițiști grași și roșii la față! (Aici sughițurile de plîns îl înecau.) Animal nerod ce-am fost — zicea el — acum trebuie să zac în temnița asta, pînă ce lumea, altădată mîndră să mă cunoască, va fi uitat pînă și numele Broscoiului! O, cît era de înțelept Bursucul! — zicea el — O, cît era de priceput și de deștept Șoarecele și cît de rezonabil era Sobolul! Ce judecată sănătoasă au ei, ce bine cunosc oamenii și lucrurile! Broscoi nefericit și singur!" Cu astfel de vaiete își petrecu el zilele și nopțile timp de cîteva săptămîni, respingînd mese și gustări, deși ursuzul temnicer bătrîn — care știa că buzunarele Broscoiului erau bine căptușite — dădea adesea a înțelege că — la un anumit preț — s-ar putea aranja să i se trimită dinafară felurite lucruri care să-i îndulcească viața, și chiar oarecari trufandale.

Dar iată că temnicerul avea o fiică, o fetișcană plăcută la vedere și bună la inimă, care-l ajuta pe taică-său în însărcinările mai ușoare ale meseriei sale. Ei îi plăceau grozav animalele. În afară de un canar, a cărui colivie atîrna în timpul zilei de un cui în peretele masiv al turnului (spre marea plictiseală a deținuților care voiau să tragă un somnuleț după masă), iar noaptea sta învelit cu o pătură pe masa odăii celei mai bune — mai ținea cîțiva șoareci tărcați și o veveriță sprintenă și neastîmpărată.

Această fată cu inimă bună, înduioșîndu-se de nefericirea Broscoiului, zise, într-o zi, către tatăl ei:

— Tată! Nu mai pot îndura să văd bietul animal atît de nefericit și slăbind într-una! Lasă-mă pe mine

să-l îngrijesc! Știi cît îmi plac animalele. Am să-l învăț să-mi mănînce din mînă, să stea în două labe și cîte și mai cîte.

Tată-său îi răspunse că n-avea decît să facă ce voia cu dînsul. Era sătul de Broscoi, de arțagul lui, de aerele ce-și da și de zgîrcenia lui. Așa, încît, în ziua aceea ea se duse să-și îndeplinească pornirile milostive și bătu la ușa celulei Broscoiului.

— Haide, Broscoiule, înveselește-te — zise ea, mîngîios, cînd intră — ridică-te, șterge-ți ochii și fii un animal cuminte. Te rog încearcă și mănîncă nițel. Vezi că ți-am adus aici din mîncarea mea; e caldă, acum am scos-o din cuptor!

Era varză cu carne, între două farfurii și mireasma ei umplu celula îngustă. Mirosul pătrunzător al verzei ajunse la nasul Broscoiului, care zăcea întins pe jos, deznădăjduit, și îi dădu pentru o clipă gîndul că poate viața nu era chiar așa inutilă și disperată cum își închipuia el. Dar continuă să se vaite și să dea din picioare și nu se lăsă mîngîiat. Așadar, fata cea deșteaptă plecă, deocamdată; dar, de bună seamă, rămase în urma ei o porție bună de miros de varză caldă, iar Broscoiul, printre sughițuri, adulmeca și se gîndea. Începură treptat să-i vie gînduri noi și interesante: despre cavalerism, despre poezie, despre fapte mari ce mai așteptau să fie făcute; despre poieni largi și vite ce pășteau în ele, mîngîiate de soare și vînt; despre grădini de zarzavat, mărginite cu straturi drepte de mirodenii, despre gura-leului, strălucind în soare, cu albine roind împrejuru-i. Își aminti de zgomotul plăcut ce-l făceau farfuriile, cînd se punea masa la Broscoești, și de scîrțîitul picioarelor de scaune pe podea, cînd fiecare se trăgea mai aproape de masă. Aerul celulei înguste luă o nuanță mai trandafirie. Broscoiul

începu să se gîndească la prietenii lui şi cum desigur ei aveau putinţa să facă ceva pentru dînsul, la avocaţi, care desigur că ar fi fost foarte interesaţi de cazul lui şi fericiţi să se ocupe de el. (Ce dobitoc fusese să nu stea de vorbă cu cîţiva dintre ei!) În cele din urmă, se gîndi la marea lui deşteptăciune şi la nemărginitele lui mijloace. Ce nu putea el, dacă îşi ostenea mintea lui bogată! Tratamentul avusese efect.

Cînd se întoarse fata, cîteva ceasuri mai tîrziu, aducea o tavă, pe care erau aşezate o ceaşcă aburindă cu ceai parfumat, şi o farfurie plină cu pîine prăjită fierbinte, unsă cu unt. Era tăiată gros, bine rumenită pe amîndouă părţile şi untul picura printre găuri în picături mari aurii ca mierea dintr-un fagure. Mirosul acestei pîini prăjite unsă cu unt îi vorbea Broscoiului; îi vorbea cu glas desluşit: de bucătării calde, de mici dejunuri luate în dimineţi friguroase, cu soare strălucitor; de flacăra liniştită a focului din cămin, în seri de iarnă, cînd hoinăreala era sfîrşită şi-ţi rezemai de grilajul căminului picioarele încălţate în papuci călduroşi. Îi vorbea de torsul pisicilor mulţumite, de ciripitul subţire al canarilor somnoroşi. Broscoiul se ridică puţin, în cele din urmă îşi şterse ochii, sorbi ceaiul şi mestecă pîinea. În curînd începu să vorbească nesilit despre el însuşi, despre casa în care trăia, ce făcea el acolo, ce persoană importantă era şi ce bine gîndeau despre el prietenii lui.

Fata temnicerului vedea că vorba îi face tot atît de bine cît şi ceaiul — aşa şi era — şi îl încurajă să vorbească.

— Povesteşte-mi despre Broscoeşti — spuse ea. Are nume frumos.

— Broscoeştii — zise Broscoiul mîndru — este un loc ales de mine; are tot ce pofteşti; e cea mai potrivită

reşedinţă pentru un boier; e unică în felul ei. Datează în parte din veacul al XIV-lea, dar e înzestrată cu tot confortul modern. Instalaţiile sanitare cele mai perfecţionate. La cinci minute de biserică, de poştă şi de terenurile de golf. Potrivită pentru...

— Drăguţul de el! întrerupse fata, rîzînd. Doar nu vreau s-o închiriez. Lasă poveştile, spune-mi ceva ca lumea. Dar întîi aşteaptă să-ţi mai aduc nişte ceai cu pîine prăjită.

Dete fuga şi se întoarse curînd cu altă tavă plină. Broscoiul, muşcînd cu lăcomie din pîinea prăjită şi cu dispoziţia redusă la nivelul obişnuit, îi povesti despre hangarul cu bărci, despre havuzul cu peşti şi despre vechea grădină de zarzavat, împrejmuită de ziduri; despre cotețele cu purceluşi şi despre grajduri, despre căsuţa spălătoriei, despre rafturile cu porţelanuri şi despre dulapurile pline cu pînzeturi (partea aceasta îi plăcu fetei deosebit de mult). Îi povesti despre sala cea mare, unde se ţineau ospeţele, şi ce bine se petrecea cînd celelalte animale se strîngeau în jurul mesei, iar Broscoiul era în vervă, cînta cîntece, spunea snoave şi amuza pe toată lumea. Apoi ea ceru să-i povestească despre celelalte animale, prietenii lui; o interesa mult tot ceea ce îi putea spune despre ei şi despre viaţa lor şi cum îşi petreceau timpul. Bineînţeles că ea nu spuse că îi plăceau animalele ca jucării, căci era destul de înţeleaptă ca să-şi dea seama că asta l-ar fi jignit grozav pe Broscoi. Cînd îi spuse noapte bună — după ce-i umpluse cana cu apă şi-i scuturase salteaua de paie — Broscoiul semăna iar foarte mult cu animalul pofticios şi mulţumit de sine ce fusese odinioară. Cîntă un cîntec, două, din acelea ce obişnuia să le cînte cînd dădea ospeţe, apoi se ghemui în

pat şi dormi minunat toată noaptea, cu visele cele mai plăcute.

Mai avură multe convorbiri interesante după aceasta, pe cînd zilele plicticoase se scurgeau. Fetei temniceriului îi părea tot mai rău de Broscoi; găsea că era mai mare ruşinea ca un biet animal mic să zacă în închisoare pentru ceea ce i se părea ei un păcat neînsemnat. Bineînţeles că Broscoiul, încrezut cum era, îşi închipuia că-i purta atîta interes fiindcă îl plăcea — şi aproape regreta că nu era de neam aşa bun ca el,

căci altfel ar fi fost o fetişcană drăguţă — şi apoi îl admira atît de mult!

Într-o dimineaţă, fata veni foarte gînditoare. Nu răspundea decît ici-colo şi Broscoiului i se păru că nu dădea atenţia cuvenită vorbelor lui pline de duh şi istorisirilor lui strălucite.

— Broscoiule — zise ea deodată — ascultă, te rog! Am o mătuşă care e spălătoreasă.

— Lasă, lasă — răspunse Broscoiul, cu drăgălăşenie şi amabilitate — nu-i nimica, nu te mai gîndi la asta. Eu am mai multe mătuşi cărora le-ar şedea bine să fie spălătorese.

— Te rog, taci o clipă, Broscoiule, zise fata. Vorbeşti prea mult, ăsta e cusurul tău de căpetenie. Eu încerc să mă gîndesc şi tu mă ţăcăni la cap. După cum am spus, am o mătuşă spălătoreasă; spală pentru toţi deţinuţii din fortăreaţa asta — vezi bine că ţinem să păstrăm pentru familia noastră orice treabă care se plăteşte. Vine să ia rufele luni de dimineaţă şi le aduce vineri seara. Astăzi este joi. Acu, iacă ce-mi dădu prin gînd: tu eşti foarte bogat — cel puţin aşa îmi tot spui — iar ea foarte săracă. Ţie nu ţi-ar păsa de vreo cîteva miişoare şi pentru ea ar fi mare lucru. Vezi, dacă ştim cum s-o luăm, s-o mituim, cum spuneţi, mi se pare, voi, animalele, ai putea să te aranjezi cu ea, să-ţi dea rochia şi boneta ei, şi celelalte, şi o ştergi din fortăreaţă, fiind luat drept spălătoreasa locului. Semănaţi în multe privinţe, mai ales ca siluetă.

— Nu cred — se repezi Broscoiul, ofensat. Am o siluetă foarte elegantă pentru specia mea.

— Şi mătuşă-mea de asemenea, răspunse fata, pentru specia ei. Dar fă ce vrei. Animal nesuferit, trufaş, nerecunoscător ce eşti, nu vezi că-mi pare rău de tine şi vreau să te ajut?

— Da, da, așa e; îți mulțumesc foarte mult — se grăbi să spună Broscoiul. Dar gîndește-te puțin! Doar n-ai vrea ca domnul Broscoi, boierul de la Broscoești, să circule prin ținut deghizat în spălătoreasă!

— Atunci stai aici și fii Broscoi — răspunse fata, plină de duh. Se vede că ai de gînd să pleci de aici în trăsură cu patru cai!

Cinstitul Broscoi era totdeauna gata să recunoască, atunci cînd n-avusese dreptate.

— Ești o fată bună și deșteaptă — spuse el — iar eu sînt, într-adevăr, un broscoi trufaș și prost. Recomandă-mă respectabilei tale mătuși, dacă vrei să fii atît de bună, și nu mă îndoiesc că această stimabilă doamnă și cu mine vom ști să aranjăm chestiunea în condiții satisfăcătoare pentru amîndouă părțile.

În seara următoare, fata o introduse pe mătușă-sa în celula Broscoiului, cu rufele lui din acea săptămînă legate într-un prosop. Bătrînica fusese mai dinainte pregătită pentru această întrevedere și, cînd văzu niște monezi de aur, pe care Broscoiul prevăzător le așezase pe masă, la vedere, chestiunea era ca și aranjată; nu mai rămase mult de discutat. În schimbul acestei plăți pe loc, Broscoiul primi o rochie de stambă înflorată, un șorț, o broboadă și o bonetă neagră, lustruită de vreme. Singura condiție a bătrînei fu să i se vîre un căluș în gură, să fie legată și zvîrlită într-un colț. Prin aceste manevre, nu prea convingătoare... explică ea — și cu ajutorul amănuntelor cu peripeții romantice ce avea să le născocească ea însăși, spera să-și păstreze slujba, deși lucrurile păreau cam suspecte.

Broscoiul era încîntat de această idee. Putea astfel să părăsească închisorea cu oarecare stil, rămînîndu-i neatinsă reputația lui de animal curajos pînă la disperare și primejdios foarte. Ajută, deci, cu tragere de inimă

fetei temnicerului s-o facă pe mătușă-sa a părea victima unor împrejurări de care nu putea fi făcută răspunzătoare.

— Acum e rîndul tău, Broscoiule — zise fata. Scoate-ți haina și vesta; ești destul de gras și așa.

Prăpădindu-se de rîs, îl îndesă în rochia de stambă înflorată, îi aranjă broboada, în felul cum și-o leagă spălătoresele, si-i legă sub bărbie boneta neagră decolorată.

— Ești leit mătușă-mea — chicoti ea — dar sînt sigură că n-ai arătat în viața ta nici pe departe atît de respectabil. Ei, acu' adio, Broscoiule și noroc! Coboară drept înainte pe drumul pe care-ai venit. Dacă cineva îți spune cîte una, cum vor face probabil — așa sînt bărbații — bineînțeles că le poți răspunde nițel, dar nu uita că ești o femeie văduvă, singură pe lume și că trebuie să-ți păstrezi reputația.

Cu inima tremurîndă, dar cu pasul cît putu de hotărît, Broscoiul porni cu șovăială într-o aventură care părea foarte necugetată și plină de riscuri; dar în curînd fu plăcut surprins, cînd văzu cît de ușor mergeau lucrurile. Fu chiar umilit puțin la gîndul că popularitatea lui, cît și sexul căruia se părea că i-o datorează erau de fapt ale altuia. Silueta scurtă și groasă a spălătoresei, în binecunoscuta ei rochie de stambă înflorată, părea un pașaport pentru orice ușă zăvorîtă și pentru orice poartă înfricoșătoare. Chiar cînd șovăia, neștiind încotro s-o apuce, îi ajuta să se hotărască paznicul porții următoare. Zorit să plece la masă, îl poftea să se grăbească și să nu-l ție s-aștepte toată noaptea. Tachinările și glumele ce avu să le îndure — și cărora, bineînțeles, trebuia să le găsească pe loc un răspuns bine ticluit — fură, într-adevăr, primejdia de căpetenie. Broscoiul era un animal foarte conștient de demnitatea lui și

găsea acele glume în cea mai mare parte greoaie şi total lipsite de duh. Totuşi, se stăpîni — cu mare greutate — îşi potrivi răspunsurile pe măsura tovarăşilor săi şi a personajului ce înfăţişa şi căută, pe cît cu putinţă, să nu depăşească hotarele bunei-cuviinţe.

I se păru o veşnicie pînă trecu ultima curte interioară, refuzînd invitaţiile stăruitoare ce veneau din cea din urmă cameră de gardă şi ferindu-se de braţele larg deschise ale ultimului gardian, care se ruga, cu patimă prefăcută, să-i dea o îmbrăţişare de adio. Dar în cele din urmă văzu poarta cea mare a închisorii închizîndu-se în urma lui, simţi aerul proaspăt al lumii de afară adiindu-i pe frunte şi ştiu că era liber!

Ameţit de reuşita, destul de uşoară, a îndrăznеţei sale încercări, păşea repede spre luminile oraşului, fără să ştie cîtuşi de puţin ce avea să facă mai întîi, convins de un singur lucru: că trebuia să se depărteze, cît de repede posibil, de o vecinătate în care persoana ce era silit să reprezinte era atît de binecunoscută şi o figură atît de populară.

Pe cînd mergea înainte, meditînd, atenţia îi fu atrasă de nişte lumini roşii şi verzi, ce străluceau puţin mai departe, într-un colţ al oraşului. Urechea îi fu atinsă de un zgomot pufăit şi sforăit de locomotive şi de lovituri de ciocan în nişte linii pe care se mutau vagoane de marfă. „Aha — gîndi el — ce mai noroc! În clipa asta, o staţie de cale ferată e ceea ce îmi trebuie cel mai mult pe lume şi, ce e şi mai bine, e că n-am nevoie să trec prin oraş ca să ajung acolo şi n-am să mai fiu silit să susţin rolul ăsta umilitor, prin riposte care, deşi foarte potrivite, nu prea mă întăresc în respectul faţă de mine însumi."

Merse aşadar spre gară, cercetă orarul trenurilor şi află că un tren cu direcţia cam spre locul casei sale

trebuia să pornească peste o jumătate de ceas. „Iar am noroc!" își zise Broscoiul, a cărui bună dispoziție creștea acum repede, și se îndreptă spre casa de bilete.

Dădu numele stației pe care o știa cea mai apropiată de satul care se mîndrea cu Broscoeștii și, automat, vîrî degetele — în căutarea banilor trebuincioși — acolo unde trebuia să fie buzunarul vestei. Dar aci dădu de rochia de stambă, care-l ajutase atît de mărinimos pînă acum și pe care el, ingratul, o uitase cu desăvîrșire; ea îi zădărnici toate sforțările. Ca într-un vis urît, se luptă să scotocească prin materialul neobișnuit, idiot, care părea că-i ține mîinile, îi moaie tot trupul și-și bate joc de el. În timpul acesta, ceilalți călători, înșirați la rînd, înapoia lui, așteptau nerăbdători, dînd cîte o idee mai mult sau mai puțin bună și comentînd situația, unii cu severitate, alții cu umor. În cele din urmă, într-un fel oarecare — nu știa nici el cum — străbătu piedicile, ajunse ținta, puse mîna pe locul dintotdeauna al buzunarelor de vestă, dar nu găsi nici bani, nici buzunar care să-i țină și nici vestă care să țină buzunarul!

Spre groaza lui, își aminti că lăsase atît haina cît și vesta în celulă și, odată cu ele, agendă, bani, chei, ceas, chibrituri, creion — tot ce face viața demnă de a fi trăită, tot ce-l deosebește pe animalul cu multe buzunare, pe stăpînul creațiunii, de produsele inferioare, cu un singur buzunar sau fără buzunare, care țopăie sau umblă de colo pînă colo prin lume, neînarmat pentru luptă.

În mizeria lui sufletească, făcu o ultimă sforțare, disperată, să aranjeze lucrurile și, întorcîndu-se la

maniera lui elegantă de altădată, amestec de mare proprietar și de tip cultivat, zise:

— Ia te uită! Văd că mi-am uitat portofelul acasă. Dă-mi te rog biletul și-am să-ți trimit banii mîine, sînt binecunoscut în regiune.

Casierul se holbă o clipă la el și la boneta lui ieșită de soare, apoi rîse.

— Cred și eu că ești binecunoscută în regiune — răspunse el — dacă ai încercat deseori de-alde astea. Ia dă-te încolo de la geam, madam; încurci pasagerii serioși!

Un domn bătrîn, care în ultimile minute îl tot împinsese din spate cu bastonul, acum îi făcu vînt și — ce era și mai rău — îl numi femeie neroadă. Asta îl necăji pe Broscoi mai mult decît tot ce se întîmplase în seara aceea.

Cu planurile zădărnicite și plin de disperare, coborî în neștire peronul unde aștepta trenul, în timp ce lacrimile i se prelingeau de fiece parte a nasului. „Crudă soartă — gîndi el — să fii atît de aproape de tihna și siguranța căminului și să-ți stea în cale niște nenorociți de bani și neîncrederea meschină a unor conțopiști plătiți." Foarte curînd, fuga lui avea să fie descoperită, urmărirea avea să înceapă, aveau să-l prindă, să-l umilească, să-l încarce cu lanțuri, să-l tîrască înapoi la închisoare, la pîine cu apă și culcuș de paie. Paza și pedeapsa aveau să fie dublate. Și vai! ce-o să-l mai ocărască și-o să rîdă de el fata! Ce-i de făcut? Iute de picior nu era, iar figura lui, din nenorocire, era ușor de recunoscut. N-ar putea, oare, să se strecoare sub o bancă de compartiment? Văzuse școlari adoptînd metoda asta, după ce întrebuințaseră în mod mai plăcut banii încredințați de părinți pentru călătorie. Pe cînd chibzuia, se văzu în fața locomotivei, pe care tocmai

o ungea și-o ștergea grijuliu, prin tot locul, mecanicul ei, un om zdravăn, cu o cană de ulei într-o mînă și un smoc de cîlți în cealaltă.

— Ce e, maică? îl întrebă mecanicul. Ce te doare? Nu prea arăți veselă.

— Vai, domnule! răspunse Broscoiul, plîngînd și mai tare. Sînt o sărmană spălătoreasă nenorocită, mi-am pierdut toți banii, și nu pot să-mi scot bilet, și trebuie negreșit să ajung acasă diseară, într-un fel sau altul; nu știu ce să mă fac. Doamne, Doamne!

— A naibii treabă, zău! zise mecanicul, gîndindu-se. Ți-ai pierdut banii și nu poți să ajungi acasă, și te pomenești că te-or aștepta și cîțiva țînci!

— Am o droaie de copilași — suspină Broscoiul. Și-are să le fie foame, au să se joace cu chibriturile și-au să răstoarne lămpile, bieții mititei! Au să se încaiere, și cine știe ce pocinoage au să mai facă. Doamne, Doamne!

— Ei, îți spun eu ce-o să facem — zise mecanicul cel bun. Spui că ești spălătoreasă de meserie. Foarte bine. Și eu sînt conductor de locomotivă, după cum vezi. N-aș putea spune că nu mă murdăresc grozav cu treaba asta. Stric o groază de cămăși, de se prăpădește nevastă-mea tot spălîndu-le. Dacă vrei să-mi speli cîteva cămăși cînd ai s-ajungi acasă și să mi le trimiți, te iau cu mine pe locomotivă. Este contrariu regulamentului căilor ferate, dar prin aceste locuri, mai îndepărtate, nu ne ținem noi chiar așa strict de regulament.

Deși disperat cum era, Broscoiul se simți, deodată, în culmea fericirii, cînd se căță iute în adăpostul locomotivei. Bineînțeles că în viața lui nu spălase o cămașă. De-ar fi încercat, nici n-ar fi știut cum. De altfel, nici nu se gîndea să se apuce de așa ceva. Dar, își zise: „Cînd voi fi ajuns cu bine acasă, la Broscо-

ești, și voi avea iar bani și buzunare în care să-i țin, am să trimit mecanicului bani destui ca să-și plătească o spălătorească cît de bună, așa că, va fi același lucru, poate chiar mai bine".

Șeful stației flutură stegulețul de adio, și trenul porni, ieșind din stație. Curînd viteza spori și Broscoiul putea vedea, acum, de ambele părți, cîmpii adevărate, copaci, tufișuri, vaci, cai, totul zburînd pe lîngă el. Cînd se gîndi că fiece minut îl ducea mai aproape de casă, de prieteni iubitori, de bani ce-i va putea zornăi prin buzunare, de un pat moale în care va putea dormi, de lucruri bune de mîncat, de laudă și admirație la povestirea aventurilor sale și a deșteptăciunii lui nemaipomenite, începu să țopăie de colo pînă colo și să fredoneze frînturi de cîntece, spre marea mirare a mecanicului, care mai întîlnise din cînd în cînd spălătorese, dar niciodată una ca asta.

Făcuseră mulți kilometri — Broscoiul se și gîndea ce avea să mănînce la cină, acasă — cînd observă că mecanicul, cu o expresie mirată pe față, se aplecă peste marginea locomotivei și ascultă cu atenție încordată. Apoi îl văzu urcîndu-se pe maldărul de cărbuni și scrutînd zarea, din vîrful lor. Se întoarse și spuse Broscoiului:

— E foarte ciudat; sîntem ultimul tren cu direcția asta, astă-seară; și, totuși, aș putea să jur că am auzit altul în urma noastră!

Broscoiul se opri pe loc din caraghioslîcurile lui. Deveni grav și deprimat, și o durere surdă îi trecu din partea de jos a șirii spinării pînă în picioare și-l făcu să simtă nevoia de a ședea jos. Încerca, desnădăjduit, să nu se gîndească la tot ce era posibil.

Între timp luna răsărise strălucitoare, și mecanicul, care se înapoiase în mijlocul grămezii de cărbuni, putea

să cuprindă cu vederea toată linia, pe o distanță lungă. Deodată, strigă:

— Acum pot vedea bine! E o locomotivă, pe șinele noastre; vine cu o viteză mare! Parcă ne-ar urmări!

Nefericitul Broscoi, ghemuindu-se în praful de cărbune, încerca din răsputeri să se gîndească ce era de făcut, dar rezultatele erau jalnice.

— Cîștigă repede distanță față de noi! strigă mecanicul. Și locomotiva e plină de oamenii cei mai ciudați! Indivizi îmbrăcați ca santinelele de pe vremuri fac semne cu halebardele; polițiști cu coif fac semne cu măciuca; bărbați îmbrăcați jerpelit, cu pălării rotunde, tari — fără îndoială, detectivi în civil — fac semne cu revolverele și cu bastoanele. Toți fac semne și toți strigă același lucru: „Opriți, opriți, opriți!"

Atunci, Broscoiul căzu în genunchi, printre cărbuni, și, ridicîndu-și mîinile împreunate, în rugăciune fierbinte, strigă:

— Scapă-mă, scapă-mă, dragule, bunule domn mecanic, și mărturisesc totul! Nu sînt spălătoreasa simplă ce par să fiu! Nu mă așteaptă copii nevinovați acasă; n-am nici un fel de copil. Sînt un broscoi — binecunoscutul și popularul domn Broscoi, mare proprietar rural. Chiar acum am scăpat, prin marea mea îndrăzneală și deșteptăciune, dintr-o temniță groaznică, în care mă aruncaseră dușmanii mei. Dacă cei de pe locomotivă reușesc să mă prindă, asta înseamnă iar lanțuri, pîine și apă, paie și mizerie, pentru bietul, nenorocitul Broscoi nevinovat!

Mecanicul privi în jos spre el, foarte sever, și zise:

— Hai, spune adevărul, acu; pentru ce te-au băgat la închisoare?

— Nu era mare lucru — răspunse bietul Broscoi, roşindu-se tare. Doar fiindcă am luat cu împrumut un automobil, în timp ce proprietarii lui erau la dejun. În timpul acela nici nu le trebuia. Nu mă gîndeam să-l fur, zău că nu; dar lumea — mai ales în magistratură — are vederi atît de severe cînd e vorba de fapte necugetate şi foarte îndrăzneţe.

Mecanicul făcu o mutră serioasă foarte şi spuse:

— Mi-e teamă că ai fost într-adevăr un broscoi ticălos şi de drept ar trebui să te predau justiţiei pe care ai jignit-o. Dar, văd bine, că eşti într-o încurcătură şi mare disperare, aşa că n-am să te las singur. Nu prea ţin cu automobilele, mai întîi, iar, pe de altă parte, nu-mi place să primesc ordine de la poliţişti, cînd sînt pe locomotiva mea. Şi, oricît ar părea de ciudat, de cîte ori văd un animal plîngînd, mi se moaie inima. Aşadar, curaj, Broscoiule! Voi face tot ce-mi stă în putere şi, poate că, tot îi mai batem!

Încărcară iar cărbuni, mînuind lopata cu înfrigurare. Cuptorul trosnea, scînteile ţîşneau, locomotiva sălta şi zbura — totuşi urmăritorii cîştigau încetul cu încetul distanţă.

Mecanicul, oftînd, îşi şterse fruntea cu o mînă de cîlţi, şi zise:

— Mi-e teamă că e în zadar, Broscoiule. Vezi, ei n-au încărcătură şi au locomotiva mai bună. Nu ne rămîne decît un lucru de făcut, şi e singura ta scăpare, aşa că ascultă cu luare-aminte ce-ţi spun. Niţel mai sus de aci e un tunel lung, iar de cealaltă parte a lui, linia trece printr-o pădure deasă. Am să dau viteza cea mai mare în timp ce vom trece prin tunel, iar ceilalţi au să încetinească puţin, bineînţeles, de teama unui accident. După ce vom fi trecut, am să dau drumul la aburi şi am să frînez cît voi putea de

tare și, în momentul potrivit, trebuie să sari jos și să te ascunzi în pădure, înainte ca ei să iasă din tunel și să te poată vedea. După aceea, voi merge iar cu viteza maximă, și n-au decît să mă urmărească pe mine, cît poftesc și pînă unde vor. Acum, bagă de seamă și fii gata să sări cînd am să-ți spun!

Mai încărcară cărbuni, trenul intră pușcă în tunel, cu locomotiva năpustindu-se, trosnind și huruind. În cele din urmă zvîcniră afară, la celălalt capăt, în aerul curat și lumina pașnică de lună, și văzură pădurea așternîndu-se întunecată și primitoare, de fiece parte a liniei. Mecanicul dădu drumul la aburi și puse frîna. Broscoiul coborî pe scară și, pe cînd trenul își încetini mersul, aproape la pas de plimbare, auzi pe mecanic strigînd:

— Hai, acu' sări!

Broscoiul sări, se rostogoli la vale, pe un mic dîmb de pămînt, se ridică iar, teafăr, se urcă pînă în pădure și se ascunse.

Cînd scoase nasul din ascunziș, văzu cum trenul lui lua iar viteză și dispărea rapid. Apoi țîșni din tunel și locomotiva urmăritoare, trosnind și fluierînd, iar echipajul ei amestecat amenința cu diferitele lui arme, strigînd:

— Opriți, opriți, opriți!

Cînd nu se mai văzură, Broscoiul rîse din toată inima — pentru prima oară de cînd fusese băgat la închisoare.

Dar încetă curînd să rîdă, cînd își dădu seama că era foarte tîrziu, întuneric și frig, că se afla într-o pădure necunoscută, fără bani, fără speranța de a mînca ceva în seara aceea și încă foarte departe de prieteni și de casă; iar tăcerea de moarte din juru-i, după trosnetele și huruiala trenului, era impresionantă.

Nu îndrăznea să părăsească adăpostul copacilor, așa încît se afundă în pădure cu intenția să lase linia ferată cît mai mult înapoia lui.

După atîtea săptămîni petrecute între ziduri, găsi pădurea stranie, neprietenoasă și înclinată — după cum i se păru — să-și rîdă de el. Mici păsări de noapte, ce ciocăneau într-una, îl făcură să creadă că pădurea era plină de paznicii ce-l căutau și-l împresurau. O cucuvae, zburînd fără de zgomot spre el, îi atinse umărul cu aripa, și-l făcu să tresară îngrozit, convins că era o mînă; apoi dispăru ca o momîie, rîzînd cu sunet gros: ho! ho! ho! Broscoiul găsi gluma de foarte prost gust. Într-un rînd, întîlni un vulpoi; acesta se opri, îl măsură batjocoritor, de sus pînă jos, și zise:

— Alo, spălătoreaso! Jumătate pereche de ciorapi și o față de pernă lipsă săptămîna asta! Ai grijă să nu se mai întîmple! Și se cărăbăni, chicotind. Broscoiul se uită după o piatră, s-o arunce după el, dar nu putu găsi nici una și asta îl supără mai mult ca orice. În cele din urmă, tremurînd de frig, flămînd și sfîrșit de oboseală, căută adăpost într-o scorbură de copac, unde își făcu, din ramuri și frunze uscate, un pat pe cît putu de bun, și dormi tun, pînă dimineața.

IX. HOINARI DE TOT FELUL

ŞOARECELE-DE-APĂ NU-ŞI GĂSEA ODIHNĂ şi nu prea ştia de ce. După toate aparenţele, bogăţia verii era încă în toi. Deşi în ogoare verdele făcus loc auriului, iar boabele de măceş se înroşeau şi pădurile purtau ici-colo pete gălbui, lumina, căldura, culoarea dăinuiau încă nemicşorate şi nici un fior de răcoare nu venise încă să prevestească sfîrşitul anului. Dar din corul obişnuit al livezilor şi tufişurilor rămăsese doar cîte un cîntec de seară, executat ici şi colo de puţinele voci neobosite încă. Gingaşul prihor începea să se audă iar, şi în văzduh plutea ceva a schimbare, a despărţire. Cucul bineînţeles că de mult tăcuse, dar mai lipseau

încă mulți prieteni înaripați, ce făcuseră parte luni întregi din peisajul obișnuit și din mica lor populație. Părea că rîndurile se răresc mereu, pe zi ce trecea. Șoarecele, totdeauna atent la mișcarea zburătoarelor, vedea că zilnic ele se îndreptau spre sud. Chiar noaptea, culcat în pat, i se părea că deosebește, trecînd pe deasupra-i prin întuneric, bătaia și tremurul nerăbdătoarelor aripi ce ascultau de o chemare poruncitoare.

Marele Hotel al Naturii are și el sezonul lui, ca toate celelalte. Oaspeții, unul cîte unul, își fac bagajele, plătesc și-și iau rămas bun; la masa comună se pun din ce în ce mai puține tacîmuri. O serie întreagă de încăperi se închid, covoarele se ridică, chelnerii pleacă. Atunci acei dintre oaspeți care rămîn în pensiune — pînă la redeschiderea din plin, în anul următor — nu se pot împiedica să fie nițel impresionați de toate aceste pregătiri de plecare. Discutarea însuflețită a proiectelor de călătorie, a drumurilor de urmat, a reședințelor noi, scăderea zilnică a cercului de prieteni îi fac să-și piardă liniștea, îi deprimă și-i înclină spre gîlceavă. „De ce această dorință de schimbare? De ce nu stați liniștiți aici, ca și noi, și nu continuați să fiți bine dispuși și tihniți? Nu cunoașteți acest hotel în afară de sezon; nici nu știți ce bine petrecem între noi, cei care rămînem și vedem tot ce se întîmplă în timpul anului." „Foarte adevărat, fără îndoială — răspund totdeauna ceilalți; chiar vă invidiem — poate că într-alt an — dar acum avem angajamente luate, și autobuzul e la ușă, nu mai avem timp!" Și te lasă, cu un zîmbet și o înclinare din cap. Iar noi le ducem dorul și ne e totodată cam ciudă că ne-au părăsit. Șoarecele era un animal care se mulțumea cu ce-avea; se simțea înrădăcinat în ținut. Putea pleca cine voia, el, unul, rămînea; totuși, fără

vrere, era atent la faptele ce se petreceau în văzduh și le simțea înrîurirea.

Era greu să te apuci de vreo treabă serioasă, cu fîțîiala asta în juru-ți. Părăsind malul apei, unde papura sta groasă și înaltă, într-un rîu devenit leneș și firav, porni în plimbare spre sat, trecu vreo două cîmpii de pășune, prăfuite și uscate, și se afundă în ținutul cel mare al grîului galben, unduios, plin de foșnet, de mișcare pașnică și de șoapte subțirele. Aci îi plăcea, adesea, să se plimbe, prin pădurea de fire înalte și drepte, ce-și purtau cerul auriu deasupra capului său — un cer ce necontenit juca, sclipea, șoptea lin sau se lăsa în voia vîntului, trecînd și iar venind în vîrtej, ca un rîs voios.

Și aici, aveau mulți prieteni mărunței, care formau un cerc aparte. Ei duceau o viață plină de peripeții și activitate, dar găseau totdeauna o clipă de răgaz să stea la taifas și să schimbe vești cu un musafir. Astăzi, însă, deși destul de politicoși, șoarecii de cîmp și șoarecii de grîu păreau preocupați. Mulți săpau și construiau zoriți tunele; alții, adunați în mici grupuri cercetau planuri și schițe de apartamente mici, despre care se spune că erau înzestrate cu tot ce-ți poftea inima, bine împărțite și situate aproape de magaziile cu alimente. Unii trăgeau afară cufere prăfuite și coșuri cu haine, alții erau cufundați pînă la coate în lucruri ce le împachetau. Pretutindeni erau împrăștiate grămezi și legături de grîu, ovăz, secară, ghindă de fagi și nuci, care așteptau să fie transportate.

— Iată și Șoricelul nostru! strigară ei, de îndată ce-l văzură. Vino și ne dă o mînă de ajutor, Șoarece; hai, nu sta degeaba!

— Ce v-ați apucat să faceți? zise Șoarecele-de-apă, sever. Știți că nu e încă timpul să vă gîndiți la locuința de iarnă, mai va...!

— Da, da, știm — explică un Șoarece-de-cîmp, cam rușinat — dar e mai bine să te pregătești din timp, nu-i așa? Trebuie neapărat să scoatem toată mobila, bagajul și proviziile, înainte să înceapă mașinile alea nesuferite să țăcăne prin tot cîmpul. Și, apoi, știi cum e, apartamentele bune se iau atît de repede în ziua de azi; dacă întîrzii, trebuie să te mulțumești cu ce se nimerește. Și cîte mai sînt de aranjat, pînă să te poți muta! Desigur că-i cam devreme, dar nu facem decît să ne pregătim.

— Dă-le încolo de pregătiri — zise Șoarecele. E o zi minunată. Hai la vîslit sau hai să dăm o raită pînă-n marginea pădurii și să luăm masa la iarbă verde; hai zău, să facem ceva!

— Da, mulțumesc, dar cred că azi n-am să pot — răspunse grăbit Șoarecele-de-cîmp. Poate că-n altă zi, cînd avem timp mai mult...

Șoarecele-de-apă pufăi disprețuitor, se întoarse să plece, se împiedică de-o cutie de pălării și căzu, bombănind tot felul de cuvinte neplăcute.

— Dacă lumea ar fi mai atentă — zise un Șoarece-de-cîmp, cam înțepat — și s-ar uita pe unde umblă, nu s-ar lovi și n-ar trebui să-și piardă cumpătul. Ține minte deviza asta, Șoarece! Mai bine te-ai așeza undeva, Peste un ceas, două, poate o să avem mai mult timp să stăm cu tine.

— După cum văd eu, nu prea o să aveți timp de-acum pînă la Crăciun — bombăni Șoarecele, părăsind cîmpul.

Se întoarse cam amărît la apa lui, la credincioasa lui apă, care tot curgea înainte, statornic, care niciodată nu făcea bagaje și nu-și muta locul iarna.

În răchita din marginea apei, decoperi șezînd o rîndunică. Mai veni una și se așeză lîngă ea și apoi o a treia; agitîndu-se neîncetat pe creanga lor, păsărelele vorbeau între ele, serios și încet.

— Ce, ați și început? zise Șoarecele, îndreptîndu-se spre ele. De ce atîta grabă? E caraghios.

— Ei, n-am plecat încă, dacă despre asta vorbești — răspunse prima rîndunică. Facem doar planuri și punem toate la cale. Discutăm, înțelegi, ce drum luăm anul acesta, unde ne oprim, și așa mai departe. Asta-i jumătate din plăcere!

— Plăcere? zise Șoarecele. Tocmai asta nu înțeleg. Dacă trebuie neapărat să părăsiți locul acesta plăcut și pe prietenii voștri care au să vă ducă dorul, căsuțele voastre confortabile în care abia v-ați așezat, nu mă îndoiesc că, atunci cînd va suna ceasul, veți pleca vitejește, veți îndura toate neplăcerile, lipsa de confort, schimbările și toate lucrurile noi și veți face ca și cum n-ați fi prea nefericite. Dar, cum vă vine să vorbiți despre asta, sau măcar să vă gîndiți, cît timp nu e neapărată nevoie?!...

— Da, nu înțelegi, vezi bine — zise a doua rîndunică. Mai întîi, ne îmboldește ceva dinăuntru, un dulce neastîmpăr; apoi vin amintirile, una cîte una, ca porumbeii ce revin acasă. Noaptea, ele bat din aripi prin visurile noastre și ziua se rotesc zburînd împreună cu noi. Sîntem setoase să ne întrebăm una pe alta, să ne asemuim impresiile de călătorie, să ne convingem că totul a fost adevărat. Pe rînd se întorc miresmele și sunetele; numele locurilor, de mult uitate, ne revin treptat și ne cheamă.

— N-ați putea să rămîneți doar anul acesta? întrebă Șoarecele trist. O să ne dăm cu toții toată osteneala să

vă facem să vă simţiţi bine. Nici n-aveţi idee ce bine petrecem aici, în timpul cînd voi sînteţi departe.

— Am încercat o dată să rămîn — zise a treia rîndunică. Mă legasem într-atîta de un loc, încît, cînd sosi timpul, rămăsei înapoi şi lăsai pe celelalte să plece fără mine. Timp de cîteva săptămîni merse totul destul de bine, dar după aceea! Ah, lungimea obositoare a nopţilor! Zilele fără soare, în care tremuram! Aerul atît de umed şi rece, şi nici o insectă la kilometri împrejur! Nu, degeaba încercam; curajul meu se frînse şi, într-o noapte rece şi furtunoasă, întinsei aripile şi-mi luai zborul. Zburam tot peste uscat, din pricina vîntului puternic de răsărit. Ningea tare pe cînd străbăteam trecătorile munţilor înalţi şi trebuii să lupt aprig pînă să răzbesc, dar niciodată n-am să uit senzaţia de fericire ce am avut-o cînd simţii iar soare fierbinte pe spate — în timp ce coboram, grăbită, spre lacurile ce se aşterneau albastre şi liniştite, jos — n-am să uit gustul primei insecte grase ce o găsii! Trecutul mi se părea un vis urît; viitorul fu un şir de zile fericite, de vacanţă, pe cînd mă îndreptam spre miazăzi, săptămînă după săptămînă, tihnită, zburînd în voie, alene, rămînînd pretutindeni, cît puteam mai mult, dar mereu atentă la chemare. Nu, nu, acum sînt păţită; de atunci nu mi-a mai trecut prin gînd să fiu neascultătoare.

— Ah, da, chemarea Sudului! ciripiră celelalte două, visătoare. Cîntecele, coloritul, strălucirea văzduhului! Ah, îţi aminteşti... — şi, uitînd de Şoarece, lunecară iarăşi spre amintiri pasionante, în timp ce el asculta fascinat şi cu inima înfierbîntată.

Şi, într-însul, începuse să vibreze pînă la urmă acea coardă ce dormise nebănuită pînă acum. Dacă numai vorbele acestor păsări legate de sud — îşi zicea el —

numai umbra amintirilor lor avea puterea să deştepte această simţire nouă şi sălbatică de-l înfiora pînă în creştet, ce-ar face din el o clipă de viaţă adevărată acolo, o atingere pătimaşă a adevăratului soare de miazăzi, o adiere a însăşi miresmei sale? Cu ochii închişi, se lăsă o clipă în voia visului — şi, cînd îi deschise şi privi împrejuru-i, rîul i se păru de oţel rece, cîmpurile verzi îi părură cenuşii şi fără de lumină. Apoi, inima lui credincioasă se învinui de slăbiciune şi trădare.

— Atunci de ce vă mai înapoiaţi? întrebă el pe rîndunici, cu invidie. Ce găsiţi să vă atragă în acest locşor mohorît?

— Crezi — răspunse prima rîndunea — că nu simţim şi chemarea cealaltă, la timpul ei? Ne cheamă iarba plină de suc din poiană, livezile umede, ochiurile de apă încălzite, în care mişună insectele, vitele ce pasc prin păşuni, strînsul fînului, ne cheamă acareturile gospodăreşti, adunate în jurul casei cu cele mai frumoase streşini.

— Crezi — întrebă a doua rîndunea — că tu eşti singurul căruia i se strînge inima de dor după cîntecul cucului?

— Are să vină timpul — zise a treia — cînd vom fi iar bolnave de dor după nuferii liniştiţi ce se leagănă la suprafaţa apelor de pe-aci. Dar astăzi toate acestea ne par lipsite de viaţă şi culoare. Acuma sîngele nostru zvîcneşte în alt ritm.

Începură iar să ciripească între ele şi, de data aceasta, vorbiră despre lacuri violete, nisipuri gălbui şi ziduri locuite de şopîrle.

Cu neastîmpăr în suflet, Şoarecele o porni iar din loc, se căţără pe panta ce începea să urce lin, din malul de miazănoapte al apei şi, acolo, se culcă şi privi spre cercul cel mare de dealuri sterpe care-i ascundeau

vederea, mai departe, spre miazăzi. Acesta fusese pînă acum orizontul lui simplu, munții lui din lună, hotarul îndărătul căruia nu mai era nimic vrednic de rîvnit, de văzut sau de cunoscut. Astăzi cînd ochii îi stăruiau spre miazăzi, cu un dor, de curînd născut, fremătîndu-i în inimă, cerul limpede de deasupra liniei lungi și joase a acelor dealuri părea plin de făgăduinți. Astăzi nevăzutul era totul, necunoscutul era singurul fapt real în viață. Dincoace de aceste dealuri era acum golul adevărat, de cealaltă parte se așternea priveliștea bogată și viu colorată, pe care ochiul lui lăuntric o vedea atît de limpede. Ce mări se așterneau dincolo, săltînd în creste de valuri verzi! Ce coaste scăldate în soare, de-a lungul cărora vile albe străluceau pe fondul pădurilor de măslin! Ce porturi liniștite, pline de corăbii îndrăznețe, gata să pornească spre insule purpurii, cu vinuri și arome — insule așezate în ape molatice!

Se ridică și porni iar spre rîu; apoi se răzgîndi și se îndreptă spre partea cîmpului prăfuit. Acolo, ascuns în tufișurile dese și răcoroase și-n mărăcinii încîlciți din marginea cîmpului, se putea gîndi la drumul pavat și la lumea minunată spre care ducea, la toți hoinarii care vor fi umblat pe el, și la fericirile și aventurile ce se duseseră să le caute ei sau le găsiseră fără a le căuta, acolo, afară, departe, dincolo!

Auzi zgomot de pași și zări apropiindu-se silueta cuiva care venea pășind cam obosit. Văzu că era un Șoarece, foarte prăfuit. Călătorul, cînd ajunse la el, salută cu un gest de politețe care avea ceva străin — șovăi o clipă, cu un zîmbet plăcut, se abătu de pe potecă și se așeză lîngă el pe iarba răcoroasă. Părea obosit și Șoarecele îl lăsă să se odihnească, fără a-i pune întrebări. Înțelegînd cîte ceva din gîndurile celuilalt, știa cît prețuiesc animalele o tovărășie tăcută, la

răstimpuri, cînd mușchii slăbiți se moaie și mintea obosită stă în loc.

Hoinarul era slab, cu trăsături ascuțite și hotărîte și cam îndoit din umeri. Avea labele subțiri și lungi, multe crețuri pe la colțurile ochilor, și purta niște cerculețe de aur în urechile curățate și bine făcute. Tricoul lui împletit fusese odată albastru, pantalonii peticiți aveau și ei fondul albastru, și puținele lui lucrușoare le purta legate într-o basma albastră.

După ce se odihni cîtva timp, străinul oftă, adulmecă aerul și privi în juru-i.

— Ăsta era trifoi, suflul ăsta cald ce-l aduce vîntul, — zise el — și, în spatele nostru, se aud vaci păscînd și pufăind ușor, după fiecare gură de iarbă ce-o smulg. De departe se aude zgomot de cosași și acolo, deasupra pădurii, se înalță dunga albăstruie de fum de colibă. Rîul curge pe undeva pe aproape, căci aud strigătul unei găinușe de baltă și, după înfățișarea ta, văd că ești marinar de apă dulce. Parcă ar dormi totul și-ar merge totuși mereu înainte. Plăcută viață duci, prietene; fără îndoială cea mai bună din lume, dacă ești destul de puternic s-o duci!

— Da, asta mi-e viața, singura viață bună de trăit — răspunse Șoarecele-de-apă, cufundat în visuri și fără convingerea deplină ce-l însuflețea altădată.

— Chiar așa n-aș zice — răspunse străinul pe ocolite; dar, fără îndoială că e cea mai bună. Am încercat-o și eu, așa că știu. Și, fiindcă am încercat-o chiar acum — timp de șase luni — și știu că e cea mai bună, iată-mă cu picioarele roase și flămînd, depărtîndu-mă de ea, hoinar spre sud, după chemarea de altădată, înapoi la viața veche, viața care-i a mea și nu vrea să mă lase s-o părăsesc.

„Așadar, și ăsta e unul dintre ei", gîndi Șoarecele.

— Și, de unde vii acum? întrebă.

Nu prea îndrăznea să întrebe încotro pornise; răspunsul îl știa prea bine.

— Gospodărie mică, drăguță — răspunse hoinarul, scurt. Sus în partea ceea — arătă cu capul spre nord. Am terminat cu ea. Aveam tot ce-mi trebuia, tot ce aveam dreptul să cer de la viață și chiar mai mult; și iată-mă aci! Și bucuros că sînt aci, totuși bucuros! Cu atîția kilometri mai departe pe drumul meu, cu atîtea ceasuri mai aproape de dorul inimii mele!

Ochii lui strălucitori fixau orizontul. Părea a se strădui să prindă un sunet care lipsea acestui ținut de ogoare, răsunînd de ritmul voios al pășunilor și al curților gospodărești.

— Nu ești unul dintre noi — zise Șoarecele-de-apă — nici agricultor; nici nu ești din țara asta, după cît pot să judec.

— Ai dreptate — răspunse străinul. Sînt un șoarece călător pe mări, asta sînt, și portul din care mă trag este Constantinopol. De fapt, și acolo sînt străin, într-un fel. Vei fi auzit de Constantinopol, amice? Frumoasă cetate, veche și glorioasă. Vei fi auzit de asemenea despre Sigurd, regele Norvegiei; cum a venit acolo pe apă, cu șaizeci de corăbii, și cum el și oamenii lui treceau pe străzile împodobite în cinstea lor cu purpură de aur. Împăratul și împărăteasa au coborît și au ospătat cu el pe puntea vasului. Cînd se înapoie Sigurd acasă, mulți dintre norvegienii lui rămaseră și intrară în garda împăratului. Strămoșul meu, născut norvegian, rămase și el, cu corăbiile pe care Sigurd le dăduse împăratului. Dintotdeauna am fost navigatori; și, nu e de mirare; în ce mă privește, orașul în care m-am născut nu-i mai mult patria mea, decît oricare dintre porturile plăcute de aici și pînă la rîul Londrei. Pe toate le cunosc și ele mă cunosc.

Lasă-mă pe oricare dintre cheiurile sau coastele lor și mă simt ca acasă.

— Bănuiesc că faci călătorii mari — zise Șoarecele-de-apă, cu interes crescînd. Trec luni și luni fără să dai cu ochii de pămînt, ți se termină proviziile, apa e împărțită în rații, și sufletul ți se înfrățește cu oceanul cel mare; cam așa, nu?

— Nicidecum — răspunse Șoarecele-de-mare, cu sinceritate. O viață cum o descrii tu n-ar fi deloc pe placul meu. Sînt în comerțul de coastă și rareori pierd pămîntul din ochi. Zilele plăcute ce le petrec pe uscat mă atrag tot atît de mult cît și călătoriile pe mare. Ah, porturile mărilor din sud! Parfumul lor!

— De, poate c-ai ales partea mai bună — zise Șoarecele-de-apă, cam cu îndoială. Povestește-mi dară ceva despre călătoriile tale de coastă și, dacă vrei, spune-mi cam ce amintiri poate nădăjdui un animal deștept să aducă cu sine, să-și încălzească bătrînețele, la gura sobei? Căci, trebuie să-ți mărturisesc, sînt zile cînd viața mea îmi pare cam îngustă și mărginită.

— Ultima mea călătorie pe apă, — începu Șoarecele-de-mare — care mai tîrziu m-a adus în acest ținut, era la început în legătură cu mari nădejdi pentru ferma mea de acasă. Ea îți va sluji de pildă pentru oricare dintre călătoriile mele și are să-ți arate pe scurt viața mea aventuroasă. Ca de obicei, a început cu necazuri familiare. Cînd s-a anunțat furtuna casnică, m-am îmbarcat pe un vas mic de comerț, ce pornise din Constantinopol, prin mări clasice, a căror undă freamătă de amintiri nemuritoare, spre Insulele grecești și spre Orient. Ce zile de aur, ce nopți îmbălsămate! Aci intram în porturi, aci ne luam rămas bun — prieteni vechi în tot locul — dormeam în vreun templu răcoros, sau în vreo fîntînă fărîmată, în arșița zilei;

după asfințit, petreceam și cîntam, sub stelele mari ce sclipeau într-un cer de catifea! De-aci ne întoarserăm și navigarăm în sus, pe lîngă coasta Adriaticei, cu malurile scăldate într-o lumină de chihlimbar, trandafiri și smaralde. Ancoram în limanuri largi, închise între limbi de pămînt, colindarăm prin cetăți vechi și glorioase; pînă în cele din urmă, într-o dimineață, pe cînd soarele răsărea falnic îndărătul nostru, intrarăm în Veneția, pe o dîră de aur. O, Veneția, un oraș minunat, în care un șoarece poate să se plimbe la largul lui cu multă plăcere! Sau, cînd e obosit de plimbare, poate ședea noaptea pe marginea Canalului Grande, petrecînd cu prieteni. Aerul e plin de muzică și cerul plin de stele, luminile scînteiază și lucesc pe prorele de oțel strălucitor ale gondolelor ce se leagănă pe ape — atît de dese, încît ai putea să treci canalul pe ele, de la un mal la celălalt! Și, apoi, mîncarea — îți plac stridiile și racii?... Mai bine să nu ne mai gîndim la asta.

Tăcu cîtăva vreme; iar Șoarecele-de-apă, mut și el și subjugat, plutea pe canalele de vis și asculta umbra unui cîntec, răsunînd pătrunzător printre ziduri nebuloase, sure, stropite de valuri.

— Tot spre miazăzi navigarăm în cele din urmă — continuă Șoarecele-de-mare — ținurăm coasta italiană în jos, pînă cînd în fine ajunserăm la Palermo. Acolo am întrerupt călătoria, pentru o lungă și minunată vacanță pe uscat. Niciodată nu stau prea mult pe același vapor; ți se strîmtează orizontul și te alegi cu prejudecăți. În afară de asta, Sicilia este una din țările mele favorite, cunosc acolo pe toată lumea și-mi place felul lor de viață. Petrecui multe săptămîni plăcute în insulă, șezînd la prieteni în partea de sus a țării. Cînd simții că mă cuprinde iar neastîmpărul, profitai de o

corabie ce făcea negoț cu Sardinia și Corsica; fui bucuros să simt iar, pe obraji, briza proaspătă și spuma mării.

— Dar nu e căldură și zăpușeală mare, jos, în... cală, parcă așa îi spuneți? întrebă Șoarecele-de-apă.

Marinarul îi aruncă o privire și parcă-i făcu cu ochiul.

— Mă pricep eu — zise el cu simplitate. Cabina căpitanului îmi convine de minune.

— E o viață grea, făcînd toate socotelile — murmură Șoarecele, cufundat în gînduri.

Este, pentru echipaj — răspunse marinarul, serios, și parcă iar făcu cu ochiul.

— Din Corsica încolo — urmă el — mă folosii de un vapor care ducea vin înlăuntru țării. Am ajuns la Alassio seara, am ancorat, am tras afară butoaiele noastre cu vin și le-am aruncat peste bord, legate unul de altul, într-un șir lung. Apoi, mateloții se urcară în bărci și vîsliră spre mal, cîntînd și trăgînd după ei lungul șir de butoaie, ce se bălăbăneau ca un șir uriaș de porci de mare. Pe nisipul plăjii îi așteptau cai, care tîrîră butoaiele în sus, prin strada în pantă a orășelului. Ce mai zor, ce mai hărmălaie — pe brînci suiau povîrnișul! Cînd ultimul butoi fu la locul lui, ne-am dus să ne răcorim și să ne odihnim și-am rămas pînă tîrziu, noaptea, să bem cu prietenii noștri. În dimineața următoare plecai spre pădurile de măslini, ca să mai schimb și să mă odihnesc. Căci, deocamdată, mă săturasem de insule, iar porturi și vapoare văzusem cu duiumul; așadar dusei o viață tihnită printre țărani. Stam tolănit și-i priveam cum lucrează sau mă suiam pe dealuri, privind la Mediterana albastră, care se întindea departe, jos, sub mine. Și așa, încetul cu încetul, cu întreruperi comode, cînd pe jos, cînd

pe mare, am ajuns la Marsilia, unde mă întîlnii iar cu vechi tovarăși de călătorie; vizitai vapoare mari ce călătoreau pe ocean și o dusei iarăși numai în petreceri. Ce să-ți mai vorbesc de stridii! Cîteodată visez stridiile din Marsilia și mă trezesc plîngînd!

— Asta îmi amintește — zise politicos Șoarecele-de apă — că parcă ai spus adineauri în treacăt că ești flămînd; iartă-mă, ar fi trebuit să te poftesc mai înainte. Firește că ai să stai să iei masa de prînz cu mine! Gaura mea e p-aci, p-aproape. E trecut de amiază; ești binevenit la ce se va găsi.

— Asta zic și eu purtare amabilă și frățească — zise Șoarecele-de-mare. Într-adevăr, cînd m-am așezat aci eram flămînd, și, de cînd m-a pus dracul să vorbesc de stridii, mi s-a ațițat foamea din cale-afară. Dar, n-ai putea să aduci mîncarea aci? Nu prea îmi place să mă vîr în casă; nu fac asta decît cînd trebuie neapărat. Și-apoi, cît mîncăm, aș putea să-ți mai povestesc despre călătoriile mele pe mare și despre viața plăcută pe care o duc — pentru mine, cel puțin, e foarte plăcută și, judecînd după atenția pe care o arăți, aș crede că te atrage și pe tine. Dacă mergem înăuntru, pariez o sută la unu' că adorm îndată.

— Bună idee, într-adevăr — zise Șoarecele-de-apă și porni repede spre casă.

Acolo scoase coșul de provizii și împachetă un prînz simplu, în care, amintindu-și de obîrșia străinului, ținu seama de preferințele lui și avu grijă să includă un cot de franzelă lungă franțuzească, un cîrnat cu miros ademenitor de usturoi, niște brînză ce-o găsi la îndemînă și o ploscă cu gîtul lung, învelită în paie, care conținea soare băgat la sticlă, turnat și pus la păstrare prin îndepărtate coline sudice. Astfel încărcat, se întoarse în grabă și roși de plăcere la laudele

încercatului marinar — privitor la gustul și judecata sa — cînd despachetară împreună coșul și-i așezară conținutul pe iarbă, în marginea drumului.

De îndată ce-și astîmpără întrucîtva foamea, Șoarecele-de-mare continuă povestea ultimei sale călătorii, purtîndu-l pe ascultătorul lui fermecat din port în port, prin Spania, debarcîndu-l la Lisabona, Porto și Bordeaux, făcîndu-i cunoștință cu porturile plăcute ale Cornwallului și Devonului; și tot așa pe Canalul Mînecii în sus, pînă la cel din urmă chei, unde, ancorat după vînturi multă vreme potrivnice, mînat de furtuni și bătut de vreme rea, îl ajunseră primele semne misterioase și primul răsunet ale unei noi primăveri. Aținat de ele, zorise să ajungă, pe jos, înăuntrul țării, flămînd de traiul într-o gospodărie liniștită, cît mai departe de frămîntarea istovitoare a oricărei mări.

Vrăjit și tremurînd de curiozitate, Șoarecele-de-apă îl urma pe aventurier leghe cu leghe, prin sînuri de mare bătute de furtuni, prin limanuri aglomerate cu vapoare, trecînd în goana mare peste stăvilare de porturi, plutind în susul rîurilor șerpuind ce ascundeau orășelele lor harnice îndărătul vreunui cot neașteptat. Îl lăsă în cele din urmă, cu un suspin plin de părere de rău, la gospodăria plicticoasă de pe uscat, despre care nu dorea să afle nimic.

Între timp masa se sfîrșise, și marinarul, împrospătat și cu puteri noi, cu glasul mai răsunător, cu ochiul scînteind de o strălucire ce părea aprinsă la lumina vreunui far îndepărtat al mărilor, își umplea paharul cu licoarea roșie și aprinsă a podgoriilor din sud și, plecîndu-se spre Șoarecele-de-apă, îi vorbea, fascinîndu-l cu privirea, stăpînindu-l trup și suflet. Ochii aceia aveau verdele cenușiu, străbătut de dîre alburii de spumă, al mărilor săltărețe din nord. În pahar stră-

lucea un rubin fierbinte, ce părea însăşi inima sudului, bătînd pentru cel care avea curajul să răspundă la zvîcnirile ei. Luminile gemene, cenuşiul jucăuş şi roşul aprins îl stăpîneau pe Şoarecele-de-apă şi-l ţineau legat, vrăjit, fără de putere. Lumea liniştită din afara razei lor se îndepărta cu totul şi înceta să mai existe. Şi povestea, povestea minunată continua să curgă. Aci erau numai cuvinte, aci se schimba în cîntec. Îndemnul ritmic al marinarilor ridicînd ancora grea, de pe care picurau stropi, vîjîitul sonor al pînzelor cînd trăgea de ele, vîntul de nord-est, balada pescarului ce-şi strîngea plasele desfăcute în asfinţit, pe un fond de cer de culoarea casei, acorduri de ghitară şi de mandolină venind din gondole sau caiace. Nu se schimba oare pe alocuri în plînsul vîntului, întîi jalnic, apoi reîncepînd strident şi mînios, ridicîndu-se pînă la un şuierat sfîşietor, coborînd la un picur muzical al aerului, pe lunecuşul velei înfoiate? Toate aceste zgomote părea că le aude ascultătorul vrăjit şi, laolaltă cu ele, vaietul flămînd al pescăruşilor, tunetul surd al valurilor ce se spărgeau şi gemetele pietrişului de pe ţărmuri. Apoi povestirea se prefăcea iar în cuvinte şi Şoarecele urmărea cu inima zvîcnindă aventurile dintr-o duzină de porturi: lupte, evadări, regăsiri, camaraderii, întreprinderi îndrăzneţe. Sau cerceta insula după comori, pescuia în lagune liniştite şi dormita zile întregi pe nisipul cald şi alb. Mergea la pescuit în adîncuri de ape şi vedea strîngîndu-se uriaşe plăşi încărcate doldora cu peşti argintii; trecea prin primejdii neaşteptate, auzea larma valurilor prăpăstioase, în nopţi fără de lună, vedea desprinzîndu-se din ceaţă, deasupra capului său, prorele înalte ale unui vapor mare de pasageri. Luă parte la înapoierea voioasă spre ţară, înconjura promontoriul înalt şi văzu cum se

aprindeau luminile portului; deslușì tulbure grupuri adunate pe chei, auzi strigăte voioase de bun sosit, zgomotul cablului ancorei plesnind apa; apoi urcă trudnic străduța abruptă, spre scînteierea înviorătoare a ferestrelor cu perdeluțe roșii.

În cele din urmă, în visul ce-l visa treaz i se păru că aventurierul se sculase în picioare, dar tot mai vorbea și-l ținea sub vraja ochilor verzi ca marea.

— Și acum — spunea el cu vocea domoală — iau iar drumul și țin direcția sud-vest, timp de multe zile lungi și prăfoase, pînă cînd, în cele din urmă, am să ajung la micul orășel cenușiu de la marginea mării, pe care-l cunosc atît de bine. E cocoțat pe una din coastele abrupte ale portului. Din intrările întunecate ale caselor vezi coborînd trepte de piatră, perdeluțe de smocuri mari de valeriană roză, pînă în cîte un petic de apă albastră, scînteietoare. Bărcuțele ce așteaptă legate cu belciuge de pari, de-a lungul zidului bătrîn de lîngă mare, sînt vopsite în culori vesele, ca și acelea în care mă cățăram în joacă, în copilăria mea. Somonii saltă peste unde cînd vin apele mari, cete de scrumbii se zbenguie și trec ca săgețile pe lîngă cheiuri și țărmuri. Prin ferestre vezi lunecînd zi și noapte vapoarele mari — sus, spre locurile unde au să arunce ancora, sau departe, spre marea largă. Acolo ajung, mai curînd sau mai tîrziu, vapoarele tuturor națiunilor navigatoare; și acolo, la ceasul ei, va ancora și corabia ce-o voi alege-o eu. N-am să mă grăbesc, am să zăbovesc și-am să aștept, pînă cînd în sfîrșit o s-o văd așteptîndu-mă, în mijlocul apei, pe cea potrivită, cufundată adînc în apă sub povara încărcăturii, cu catargul din față îndreptat în jos către port. Am să mă strecor pe punte cu barca sau de-a lungul parîmelor și într-o dimineață o să mă deștept în cîntecul și

tropăitul marinarilor, în zbîrnîitul maşinilor şi în zornăitul lanţului ancorei ridicîndu-se voios. Vom întinde pînzele din faţă, căsuţele albe ale portului au să lunece încet pe lîngă noi, în timp ce corabia îşi va lua direcţia; şi călătoria are să-nceapă. Croindu-şi drum spre promontoriu, corabia are să se îmbrace toată în vele şi, odată ieşită în larg, voi auzi iar plescăitul sonor al valurilor mari şi verzi, cînd vîntul ne îndreaptă spre sud!...

Şi-ai să vii şi tu, frăţioare; căci zilele trec şi nu se mai întorc; şi sudul te aşteaptă. Profită de aventura ce ţi se oferă, ia aminte la chemare acum, pînă nu trece clipa ce nu mai revine. N-ai decît să închizi uşa înapoia ta, să faci un pas voios înainte şi iată-te ieşit din viaţa veche, iată-te păşind într-una nouă. Apoi, cîndva, într-un tîrziu, n-ai decît să te înapoiezi aici acasă, dacă vrei, cînd paharul va fi băut pînă-n fund şi comedia sfîrşită. Atunci ai să poţi şedea lîngă rîul tău liniştit, cu o mulţime de amintiri bune, care să-ţi ţină de urît. Poţi uşor să mă ajungi din urmă pe drum, tu eşti tînăr, iar eu încep să îmbătrînesc şi să merg pe îndelete. Am să zăbovesc şi-am să mă uit înapoi: şi în cele din urmă, desigur că am să te văd venind, voios şi cu inima uşoară, cu tot sudul răsfrînt pe faţă-ţi!

Glasul se stinse şi pieri, cum se stinge în tăcere chemarea firavă a unei gîze; iar Şoarecele-de-apă, înţepenit locului şi cu privirea aţintită în gol, văzu în cele din urmă doar o pată îndepărtată, pe suprafaţa albă a şoselei.

Se ridică automat în picioare şi începu să reîmpacheteze coşul de mîncare, cu grijă şi fără grabă. Şi tot aşa se trezi, fără să ştie cum, înapoiat acasă, unde adună cîteva lucruşoare necesare şi mici comori la care ţinea îndeosebi şi le puse într-o desagă. Făcea toate

astea încet și cu hotărîre, mișcîndu-se prin casă ca un somnambul și parcă tot mai ascultînd, cu buzele întredeschise. Luă desaga la spinare, alese cu grijă un baston gros, pentru drum, și, fără grabă, dar și fără nici un fel de șovăială, păși pragul, tocmai cînd Sobolul se ivea în ușă.

— Dar ce e, unde te duci, Șoricelule? întrebă Sobolul cu mare uimire, apucîndu-l de braț.

— Spre sud, ca toți ceilalți — murmură Șoarecele, cu glas monoton, de vis, fără a se uita măcar la el. Mai întîi spre mare, apoi pe puntea unui vapor și așa pînă la țărmurile ce mă cheamă!

Se îndrepta hotărît înainte, tot fără grabă, dar cu o stăruință încăpățînată în toată înfățișarea sa. Sobolul însă, speriat acum de-a binelea, îi stătu în cale și, privindu-l în ochi, văzu că aceștia erau tulburi, pironiți în gol și bătînd într-un cenușiu cu dîre tremurătoare; nu erau ochii prietenului său, ci ai altui animal! Apucîndu-l cu tărie, îl tîrî înăuntru, îl trînti jos și îl ținu.

Șoarecele se împotrivi cu înverșunare timp de cîteva minute, apoi, deodată, puterea păru să-l părăsească și rămase culcat, liniștit și istovit, cu ochii închiși, tremurînd.

De îndată, Sobolul îl ajută să se ridice și-l așeză într-un scaun, unde șezu, sfîrșit și chircit, cu trupul scuturat de un tremur violent, trecînd din cînd în cînd la un acces isteric de sughițuri de plîns fără lacrimi. Sobolul încuie ușa, aruncă desaga într-un saltar și se așeză în tăcere la masă, lîngă prietenul său, așteptînd să treacă această criză ciudată. Treptat, Șoarecele trecu la o somnolență agitată, întreruptă de tresăriri și șoapte nelămurite, despre lucruri stranii, sălbatice și

străine pentru Sobolul neștiutor, apoi căzu într-un somn adînc.

Foarte îngrijorat, Sobolul îl lăsă cîtva timp și își căută de lucru prin gospodărie. Se întunecase, cînd se întoarse în cameră și-l găsi pe Șoarece unde-l lăsase — pe deplin treaz acum, dar apatic, tăcut și deprimat. Îl privi repede în ochi, îi găsi, spre mulțumirea lui, limpezi, închiși și cafenii ca mai înainte; apoi se așeză și încercă să-l învioreze și să-i ajute să povestească ce i se întîmplase.

Bietul Șoricel făcu tot ce putu, treptat, ca să-l lămurească pe Sobol; dar cum putea îmbrăca în cuvinte reci ceea ce fusese în cea mai mare parte închipuire? Cum să recheme, pentru altul, vocile obsedante ale mării care-i cîntaseră lui, cum să redea vraja sutelor de amintiri ale hoinarului? Chiar pentru el însuși, farmecul era acum destrămat și amăgirea se dusese. Cu greu putea da o explicație pentru ceea ce, cu cîteva ceasuri în urmă, i se păruse de neînlăturat, singurul lucru ce-l avea de făcut. Nu este deci de mirare că nu izbuti să împărtășească Sobolului vreo idee clară despre ceea ce i se întîmplase în acea zi.

Pentru Sobol, atîta doar era limpede: criza trecuse și-l lăsase iarăși teafăr pe prietenul său, deși zdruncinat și cam doborît. Șoricelul părea să fi pierdut orice interes, deocamdată, pentru lucrurile ce alcătuiseră pînă acum viața sa obișnuită, ca și pentru toate plăcerile pe care zilele și îndeletnicirile noului anotimp aveau să i le aducă.

Atunci, cu nepăsare prefăcută, Sobolul schimbă subiectul și, ca din întîmplare, aduse vorba despre recolta ce începuse a se strînge, despre carele încărcate doldora și boii ce trăgeau din răsputeri, despre clăile ce creșteau și despre luna plină ce se înălța deasupra țarinelor

goale, presărate ici-colo cu snopi. Vorbi de merele ce începeau să se roşească prin împrejurimi, despre nucile ce se coceau, despre marmelade şi dulceţuri şi despre distilatul rachiurilor, pînă ce, cu astfel de gradaţii plăcute, ajunse la jumătatea iernii, la bucuriile ei şi la viaţa plăcută de interior, iar aci deveni liric de-a binelea.

Treptat, Şoarecele prinse a şedea drept şi a intra şi el în vorbă. Ochii săi şterşi dobîndiră strălucire şi înfăţişarea apatică de mai înainte începu să dispară.

Sobolul, plin de tact, se strecură afară din odaie şi se înapoie cu un creion şi cu cîteva jumătăţi de coale de hîrtie, pe care le aşează pe masă, la îndemîna prietenului.

— E mult de tot de cînd n-ai mai scris nici o poezie — zise. Ai putea să încerci astă-seară, în loc să, hm, să te gîndeşti atîta la tot felul de lucruri. Cred că ai să te simţi mult mai bine după ce-ai să mîzgăleşti ceva pe hîrtie, de n-ar fi decît rimele.

Şoarecele împinse la o parte hîrtiile cu un gest obosit, dar discretul Sobol găsi prilejul să părăsească odaia, şi, cînd se uită pe furiş, înăuntru, ceva mai tîrziu, Şoarecele era absorbit şi surd la zgomotele lumii dimprejur. Cînd mîzgălea, cînd sugea vîrful creionului. E adevărat că sugea cu mult mai mult decît mîzgălea, dar Sobolul se bucură că vindecarea începuse în cele din urmă.

X. AVENTURILE DOMNULUI BROSCOI CONTINUĂ

INTRAREA PRINCIPALĂ a copacului găunos dădea spre răsărit, așa că Broscoiul fu trezit la o oră foarte timpurie; în parte de lumina strălucitoare a soarelui, ce se revărsa asupră-i, în parte de răceala neobișnuită ce o simțea în degetele de la picioare și care-l făcuse să viseze că era acasă, în pat, în camera lui frumoasă cu fereastra în stil Tudor. Cerșafurile și plapuma se sculaseră, bombănind și protestînd că nu mai puteau îndura frigul și alergaseră jos la focul din bucătărie, să se încălzească. El le urmase, cu picioarele goale, prin nesfîrșite coridoare, pavate cu piatră și reci ca gheața; încercase să le convingă și le

implorase să fie rezonabile. Probabil că s-ar fi trezit încă și mai devreme, de n-ar fi dormit cîteva săptămîni în paie așternute pe lespezi de piatră și de n-ar fi uitat aproape cu totul senzația plăcută a cuverturilor călduroase strînse bine în jurul bărbiei.

Așezîndu-se în culcuș, își frecă mai întîi ochii, apoi degetele picioarelor înghețate; se întrebă o clipă unde se afla, tot căutînd cu privirea zidul de piatră cu care se obișnuise și ferestruica zăbrelită. Apoi, cu o zvîcnire a inimii, își aminti totul — evadarea, fuga, urmărirea; își aminti lucrul cel mai de căpetenie și cel mai bun: că era liber!

Liber! Cuvîntul și gîndul acesta făceau mai mult ca cincizeci de cuverturi. Se încălzi din cap pînă în picioare cînd se gîndi la lumea minunată de afară, care abia-l aștepta să-și facă intrarea triumfală, gata a-l sluji și a-i da bucuroasă tot ce avea ea mai bun, dornică să-l ajute și să-i fie tovarășă de petrecere — așa cum fusese totdeauna, în zilele de demult, pînă să nu se abată ghinionul asupra lui. Se scutură, își pieptănă cu degetele frunzele uscate din păr și, odată toaleta terminată, păși triumfător în soarele plăcut al dimineții. Îi era frig, dar îl însuflețea încrederea, îi era foame, dar inima îi era plină de speranță. Toată teroarea din ajun i-o risipiseră odihna somnului și soarele limpede, înviorător.

Toată lumea era numai și numai a lui, în această dimineață de vară, timpurie. Pădurica înrourată prin care trecu sta singuratică și tăcută. Se simțea stăpîn pe cîmpiile verzi ce urmară copacilor; se așterneau supus sub piciorul lui; putea să le facă ce voia. În această singurătate așternută pretutindeni, pînă și drumul mare, cînd îl ajunse, părea să caute îngrijorat tovărășie, ca un cîine ce-și pierduse stăpînul. Broscoiul

însă căuta pe cineva care să poată vorbi și să-i spună limpede ce drum să apuce. Cînd ai inima ușoară și conștiința curată, cînd ai bani în buzunar, cînd nu cutreieră nimeni ținutul spre a te tîrî înapoi la închisoare, n-ai decît să urmezi drumul încotro te îndeamnă el să mergi, fără a te sinchisi unde ai să ajungi. Broscoiul însă, care era practic, se sinchisea foarte; îi venea să-i dea un picior drumului, văzîndu-l că tace nepăsător, cînd pentru el fiecare minut era important.

Drumului de țară, atît de tăcut, i se alătură în curînd un frățior sfios, sub înfățișarea unui canal, care îl luă de mînă și ținu pas cu el, încrezător, dar cu aceeași atitudine închisă, necomunicativă față de străini. „Mă enervează ăștia! zise Broscoiul către sine. Dar, în tot cazul, un lucru e sigur. Amîndoi trebuie să fi pornit de undeva și trebuie să ajungă undeva. Asta nu trebuie să uiți, Broscoiule dragă!" Merse așadar mai departe, răbdător, pe lîngă marginea apei.

De după un cot al canalului, se ivi un cal singuratic, înaintînd cu pas obosit și cu capul plecat, ca dus pe gînduri și cufundat în griji. Din hamurile de sfoară legate de căpăstrul lui pornea o frînghie lungă; în ritmul pasului său, se muia în apă și din capătul ei picurau mărgeluțe de stropi. Broscoiul lăsă calul să treacă și așteptă să vadă ce-i trimitea destinul.

O barcă încăpătoare lunecă pe lîngă dînsul, cu un clipocit plăcut prin apa liniștită. Prora era aproape rotundă, marginile, vopsite în culori vesele, ajungeau la înălțimea potecii de-a lungul căreia o trăgea calul. Singura pasageră era o femeie mare și groasă, cu o basma colorată în cap, care o apăra de soare; ținea un braț musculos împrejurul cîrmei.

— Frumoasă dimineaţă, madam! zise ea către Broscoi, cînd ajunse lîngă dînsul.

— Frumoasă, madam! răspunse Broscoiul politicos, păşind înainte pe potecă, pe lîngă apă. Frumoasă pentru cine n-are necazuri ca de-alde mine. Fii-mea, e măritată, mi-a trimis carte, urgent, cum că să viu numaidecît. Am plecat degrabă; mai ştiu eu ce-o fi păţit. Mă gîndesc şi eu la ce-i mai rău... Dacă eşti şi dumneata mamă, ai să mă-nţelegi, madam. Mi-am lăsat prăvălia baltă, nici ţipenie să vază de ea — trebuie să ştii că am un negoţ de spălătorie; copilaşii i-am lăsat singuri, fără nici un rost — şi zic că nu

se mai află draci de copii ca ai mei! Și — ceasul rău — îmi pierdui toți banii; și acum mă mai și rătăcii... Cînd mă gîndesc ce-o fi cu biata fii-mea, îmi vine rău și mai multe nu, madam!

— Da' unde stă fata dumitale, madam? întrebă barcagița.

— Stă p-aci, pe lîngă apă — răspunse Broscoiul. Aproape de un conac frumos, care se cheamă Broscoești, și-i p-aici prin împrejurimi. Poate ai auzit dumneata de casa aia?

— Broscoești? Păi și eu tot într-acolo mă duc — răspunse barcagița. Canalul ăsta se împreună cu rîul, la cîțiva kilometri mai jos de aici și nițel mai sus de Broscoești. De-acolo nu mai e decît o aruncătură de băț. Hai, suie-te în barcă, și te duc eu.

Cîrmi barca aproape de mal și Broscoiul, cu multe blagoslovenii și asigurări de plecată recunoștință, păși ușurel pe punte și se așeză jos, foarte mulțumit. „Norocul Broscoiului, iar! gîndi el. Fac ce fac și tot în picioare cad!"

— Va să zică, ai o spălătorie, madam? întrebă politicos barcagița, pe cînd pluteau înainte. Nu te superi de întrebare, da' cred că faci treabă bună cu meseria asta.

— Cel mai bun vad din tot ținutul — zise Broscoiul, dîndu-și aere. Toată nobilimea vine la mine — nu s-ar duce în altă parte, să-i plătească; mă cunoaște atît de bine toată lumea! Vezi că mă și pricep la treaba mea, și singură, singurică mă ocup de toate. Spălatul, călcatul, scrobitul, aranjatul cămășilor fine, de seară, ale boierilor, totul se face sub ochii mei!

— Doar n-ai fi făcînd toate chiar dumneata singură, madam? întrebă barcagița, cu respect.

— Nuu, că am fete! zise Broscoiul degajat. Douăzeci de fete, cam așa ceva, și au de lucru berechet. Dar

ştii dumneata cum sînt fetele, madam! Nişte zăpăcite, nişte haimanale, c-aşa trebuie să le zic!

— Chiar aşa, zău — întări barcagiţa din toată inima. Dar cred că le ţii dumneata în frîu pe puturoasele alea! Şi, zi, îţi place mult spălatul?

— Mă omor după el — zise Broscoiul. Mă prăpădesc după spălat. Niciodată nu-s mai fericită decît cînd mă văd cu mîinile pîn' la coate în albie. Ei, da' e şi jucărie pentru mine! Nici nu mai simt vreo oboseală; ce mai încoace, încolo, curată plăcere, crede-mă, madam!

— Ce noroc pe mine să te-ntîlnesc! zise barcagiţa pe gînduri. Curată baftă pentru amîndouă!

— Ce vrei să spui? întrebă Broscoiul, cu oarecare îngrijorare.

— Ei, iaca, de pildă, eu — răspunse barcagiţa. Şi mie-mi place să spăl, cum îţi place dumitale, atîta că eu — îmi place, nu-mi place — trebuie să-mi fac toată treaba singură, firește, în timp ce conduc barcazul, după cum vezi. Ei, şi cît priveşte pe bărbatu-meu, aşa-i de priceput să tragă chiulul la treabă, să lase barca în grija mea, că nu am nici pic de timp să mai îmi văd şi eu de treburile mele. De drept, el ar trebui să stea acum aici, să cîrmească, ori să vadă de cal; noroc că are calu' minte destulă să-şi vadă singur de treabă. Cînd colo, dumnealui a şters-o cu cîinele, ca să dibuiască vreun iepure pentru masă. Zicea că-mi iese înainte la stăvilarul ălălalt. De, cum o fi norocul — nu prea mă încred eu în dumnealui cînd o porneşte cu cîinele; ăla-i mai zăpăcit ca el. Ei, da' pînă una, alta, ce mă fac cu spălatul?

— Ei, lasă, nu te mai gîndi la spălat — zise Broscoiul, căruia nu-i prea plăcea subiectul. Mai bine gîndeşte-te la iepure. Pun rămăşag c-are să fie o frumuseţe de iepure, gras şi tînăr. Ceapă ai?

— Ba nu mă pot gîndi la nimic decît la rufele mele —spuse barcagiţa — şi mă mir cum poţi vorbi de iepuri, cînd te aşteaptă o plăcere ca asta. O să găseşti într-un colţ al cabanei o grămadă de lucruri de-ale mele. Nu-mi vine să le zic pe nume unei cucoane ca dumneata, dar o să le recunoşti la prima vedere. Trece-le prin albie, în timp ce mergem în sus. Pentru dumneata are să fie o plăcere, cum ziceai, şi mie îmi faci un bine. O să găseşti la îndemînă hîrdău, săpun, cazanul pus la foc, şi-o găleată, să scoţi apă din canal. Iar eu am să fiu bucuroasă să ştiu că te distrezi, în loc să şezi aici degeaba, să te uiţi la mal şi să caşti pînă nu mai poţi.

— Ascultă, lasă-mă pe mine să cîrmesc — zise Broscoiul de data asta speriat de-a binelea — şi atunci poţi să-ţi vezi de spălat, după obiceiul dumitale. Să nu-ţi stric lucrurile; poate nu-ţi place cum le spăl. Eu sînt mai învăţată cu rufăria bărbătească. Aia e specialitatea mea.

— Să te las pe dumneata să cîrmeşti? răspunse barcagiţa, rîzînd. Trebuie să ai niţică experienţă, ca să cîrmeşti un barcaz cum trebuie. Şi afară de asta e plicticos, şi eu vreau să te distrezi. Nu, nu, dumneata te ocupi de spălat, care-ţi place aşa de mult, şi eu îmi văd de cîrmit, la care mă pricep. Te rog, îmi face plăcere să-ţi fac bucuria asta; nu te împotrivi!

Broscoiul nu mai avea încotro. Privi jur împrejur să vadă de nu exista o scăpare, văzu că era prea departe de mal ca să încerce să sară din barcă, şi mohorît, se resemnă să-şi îndure soarta. „N-am încotro — gîndi el disperat — la urma urmei, bănuiesc că, la nevoie, orice imbecil poate să spele!"

Cără din cabină hîrdăul, săpunul şi alte lucruri trebuincioase, alese la întîmplare cîteva rufe, încercă

să-şi amintească ce văzuse cînd privise cîndva prin ferestre de spălătorii şi se apucă de treabă.

Trecu o lungă jumătate de oră şi fiecare minut îl găsi pe Broscoi mai supărat şi mai nenorocit. Tot ce le făcea rufelor părea că nu e ce trebuie. Încercă să le ia cu binişorul şi să le mîngîie, încercă să le bată şi să le pocnească; dar ele se zgîiau la dînsul din hîrdău, continuau să se simtă foarte bine în murdăria lor, şi nici gînd n-aveau să se lepede de ea.

O dată sau de două ori, îngrijorat, trase cu coada ochiului către barcagiţă, dar ea părea că priveşte în larg, absorbită în mînuirea cîrmei. Îl durea spatele de nu mai putea şi băgă de seamă cu mîhnire că labele începeau să i se zbîrcească. Vezi că Broscoiul era foarte mîndru de labele lui. Bombăni înăbuşit cuvinte pe care n-ar trebui să le pronunţe vreodată nici spălătoresele, nici Broscoii; şi pierdu săpunul, pentru a cincizecea oară.

Un hohot de rîs îl făcu să se îndrepte din şale şi să privească împrejur. Barcagiţa, rezemată înapoi, rîdea nestăpînit. Rîse pînă îi dădură lacrimile.

— Te-am supravegheat tot timpul — spuse ea, cînd îşi regăsi suflul. Mi-am închipuit eu de la început că eşti o prefăcută, după aerele care ţi le dădeai. Ce mai spălătoreasă! N-ai spălat nici o zdreanţă, în viaţa ta, îmi dau capul!

Broscoiul, care începuse să fiarbă de cîtva timp, îşi ieşi din pepeni pierzînd orice stăpînire de sine.

— Barcagiţă grasă, femeie de rînd ce eşti! răcni el. Cum îndrăzneşti să vorbeşti aşa cu lumea bună! Spălătoreasă, da, ţi-ar plăcea! Află că sînt un Broscoi, un Broscoi foarte binecunoscut, respectat şi distins! Oi fi eu acuma la ananghie, dar nu permit să-şi bată joc de mine o barcagiţă!

Femeia se apropie de el şi-l cercetă cu atenţie şi băgare de seamă pe sub bonetă.

— Doamne fereşte! strigă ea. N-am mai pomenit una ca asta! Un Broscoi scîrbos, urîcios, nesuferit, să se tîrîie prin barca mea, să-mi spurce drăguţa mea de barcă! Nu! asta nu dau voie!

Dete drumul cîrmei pentru o clipă. Un braţ mare, pistruiat, se întinse şi-l prinse pe Broscoi de-o labă dinainte, pe cînd celălalt îl apucă repede de un picior dinapoi. După aceea, lumea se întoarse repede cu susul în jos, barca păru că se balansează uşor pînă la cer, vîntul îi vîjîi pe lîngă urechi şi Broscoiul se simţi zburînd pe sus, rotindu-se cu repeziciune.

Cînd căzu înapoi, pocnind apa, îi păru cam rece după gustul lui, dar răcoarea ei nu izbuti totuşi să-i aline mîndria jignită, să-i stingă fierbinţeala mîniei. Ieşi la suprafaţă scuturîndu-se şi, după ce-şi şterse lintiţa din ochi, primul lucru pe care-l văzu fu barcagiţa, care se uita la el rîzînd, rezemată de coada barcazului, ce se îndepărta. Tuşind şi înecîndu-se, îşi jură să se răfuiască cu ea.

Porni să înoate spre mal, dar rochia de stambă îi stingherea rău mişcările şi, cînd în cele din urmă ajunse la uscat, îi fu greu să se caţăre fără ajutor pe malul abrupt. Fu nevoit să se odihnească un minut-două, ca să-şi recapete suflul. Apoi, adunîndu-şi pe braţ poalele ude, începu să alerge după barcaz cît îl ţineau picioarele, cu o indignare sălbatică, setos de răzbunare.

Cînd ajunse în dreptul ei, barcagiţa tot mai rîdea.

— Atîrnă-te la uscat, spălătoreaso — îi strigă ea — calcă-ţi faţa şi drege-ţi creţurile, şi-o să arăţi iar ca un broscoi cumsecade!

Broscoiul nici nu se opri să răspundă. O răzbunare zdravănă, iată ce voia, nu vorbe în vînt şi ocări ief-

tine — deși avea el pe buze cîteva cuvinte potrivite, pe care i le-ar fi spus cu plăcere. Văzu în față-i ce-i trebuia. Continuă să alerge repede, ajunse calul, desprinse frînghia cu ajutorul căreia calul trăgea prin apă barcazul, o aruncă, sări sprinten pe spinarea animalului și, împungîndu-l zdravăn cu picioarele în coaste, îl sili să o ia în galop. Luă drumul cîmpului, părăsind cărarea de pe malul apei, mînîndu-și mîndru armăsarul la vale pe o potecă bătătorită. O dată privi înapoi și văzu că barca plutise pînă la celălalt mal al canalului, iar barcagița gesticula furioasă și răcnea:

— Oprește, oprește, oprește!

— Am mai auzit eu cîntecul ăsta — zise Broscoiul rîzînd, în timp ce urma să dea pinteni calului, în galop nebun.

Calul, obișnuit să tragă pe-ndelete barca, nu era în stare de-o sforțare mai îndelungată. Galopul său se schimbă curînd în trap, iar trapul în pas de plimbare domoală. Broscoiul era însă mulțumit și așa, știind că el, oricum, tot înainta, iar barca deloc. Își venise în fire pe de-a-ntregul, acum că fusese ceva care, după dînsul, era foarte inteligent. Îi plăcea să înainteze alene în soare, profitînd de fiece drum mărginaș și de fiece cărăruie și încercînd să uite ce mult era de cînd nu mai mîncase ca lumea. În cele din urmă, văzu că lăsase canalul mult în urmă.

Călătorise cîțiva kilometri, el și calul, și începuse să moțăie în soarele fierbinte, cînd calul se opri, lăsă capul în jos și începu să pască. Broscoiul, trezindu-se, abia se ținu să nu cadă. Privi împrejur și văzu că era pe un izlaz mare, presărat cu tufișuri ghimpoase și cu mure, cît vedeai cu ochii.

Lîngă el era o căruță de țigani, murdară, și alături de ea, un bărbat ședea pe o căldare întoarsă cu fun-

dul în sus, și părea tare absorbit de lulea și în contemplarea golului din fața sa. Un foc de nuiele ardea în apropiere și deasupra focului atîrna un ceaun, din care ieșeau sfîrîieli și clocote, și un abur ușor, care-ți dădea de gîndit. Și miresme calde, sățioase și felurite, care se împleteau și se îmbinau în cele din urmă într-un singur miros, cum nu se putea mai plăcut, delicios, desăvîrșit, un miros ce părea sufletul însuși al naturii, încarnîndu-se și apărînd copiilor ei, mîngîietoare și blîndă, ca o adevărată zeiță mamă. Broscoiul își dete seama că pînă acum nu-i fusese niciodată foame cu adevărat. Ceea ce simțise mai devreme în cursul zilei, nu fusese decît o glumă, un moft. Asta era foame adevărată, fără nici o îndoială; și trebuia găsită imediat o soluție că, de nu, avea să se întîmple un bucluc. Cercetă cu atenție pe țigan, întrebîndu-se dacă era mai lesne să se lupte cu el sau să-l înduplece cu rugăminți și lingușiri. Ședea astfel, tot adulmecînd, și se uita la țigan; iar țiganul ședea, trăgînd din lulea, și se uita la el.

După cîtăva vreme, țiganul scoase luleaua din gură și întrebă așa, ca într-o doară:

— Ce, vrei să vinzi gloaba?

Broscoiul rămase trăsnit. El nu știa că țiganii au o slăbiciune pentru negoțul cu cai și că nu pierd nici un prilej de felul acesta. Nu se gîndise că șatrele de țigani, umblînd mereu din loc în loc, au nevoie de animale de tras. Nici prin gînd nu-i trecuse să schimbe calul pe bani, dar iată că ideea ce i-o dăduse țiganul îi înlesni calea spre cele două lucruri de care avea atîta trebuință: bani gheață și o masă serioasă.

— Ce? răspunse el. Eu să vînd frumusețe de cal tînăr? Aș, nici prin gînd nu-mi trece. Cine să care rufele

clienţilor în fiece săptămînă? Şi afară de asta, ţin prea mult la el, şi el moare după mine.

— Încearcă să ţii la un măgar — dădu cu ideea ţiganul.

— Parcă nici n-ai băga de seamă — urmă Broscoiul — că acest cal frumos al meu e aproape mai înalt ca dumneata. Şi e cal de rasă, în parte, zău aşa; ei da, nu partea ce-o vezi, altă parte. A fost şi premiat, pe vremuri, ei da! asta a fost înainte să-l cunoşti dumneata; dar dacă te pricepi cît de puţin la cai, se cunoaşte şi acum la prima vedere. Nu, nici o clipă nu m-aş putea gîndi să-l vînd. Dar, în tot cazul, cît ai fi dumneata dispus să oferi pentru calul ăsta tînăr şi frumos?

Ţiganul se uită cu de-amănuntul la cal, apoi la Broscoi, cu aceeaşi luare-aminte, şi apoi iar la cal.

— Un sutar de picior — zise scurt şi-şi luă ochii de la cal, urmînd să tragă din lulea şi să privească în lumea largă.

— Un sutar de picior? strigă Broscoiul. Dacă nu te superi, îmi trebuie niţel timp, să fac socoteala, să văd la cît îmi revine exact.

Coborî jos de pe cal, îl lăsă să pască şi se aşeză pe iarbă lîngă ţigan. Începu să numere pe degete şi, în cele din urmă, zise:

— Un sutar de picior? Bine, dar asta fac patru sutari în cap, nici un ban mai mult. Aş, nu, nici nu m-aş putea gîndi să dau pe patru sutari aşa cal frumos şi tînăr.

— Ascultă aci — zise ţiganul — să-ţi spun eu o vorbă. Îţi dau cinci sutari şi să ştii că-i de două ori cît face tot calul. Ăsta-i cuvîntul meu din urmă.

Broscoiul şezu şi cugetă adînc şi îndelungat, căci era flămînd şi fără o para în buzunar şi încă destul de departe de casă; nu ştia cît de departe, dar, în

tot cazul, încă îl mai puteau pîndi dușmanii. Cuiva care se află într-o asemenea situație, cinci sutare pot foarte bine să i se pară o sumă mare de bani. Pe de altă parte, nu prea părea un preț serios pentru un cal. Dar, cînd sta să se gîndească, nu-l costa nimic calul; așa încît tot ce putea lua pe el era cîștig net. În cele din urmă zise hotărît:

— Ascultă aici, țigane! Să-ți spun eu o vorbă — și ăsta-i ultimul meu cuvînt. Îmi dai șase sutare și jumătate, bani gheață, și, în afară de asta, mi-i da, din ceaunul ăsta al dumitale, care scoate niște mirosuri atît de grozave și de îmbietoare, cît am să fiu în stare să mănînc dintr-o dată, la o singură masă, se-nțelege. În schimb, eu îți dau în primire calul meu tînăr și zglobiu, cu toate hamurile și dichisurile astea frumoase de pe el, pe deasupra. Dacă nici asta nu-ți convine, spune și n-am decît să plec. Știu pe cineva p-aici, p-aproape, care de ani și ani vrea să-mi cumpere calul.

Țiganul bombăni o groază și spuse că, dacă mai face cîteva tîrguri ca ăsta, se ruinează. Dar, în cele din urmă, scotoci prin adîncurile buzunarului de la pantalon, pînă dădu de-o pungă murdară de pînză groasă, și-apoi numără în laba Broscoiului șase sutare și jumătate. Se băgă după aceea o clipă în căruță și se înapoie cu o farfurie mare de tinichea și cu cuțit, furculiță și lingură. Aplecă ceaunul și un șiroi strașnic de tocană grasă și fierbinte curse în farfurie. Era, într-adevăr, cea mai frumoasă tocană din lume, preparată din potîrnichi, fazani, pui, iepuri de pădure și iepuri de casă, păunițe și bibilici și alte cîteva lucruri.

Broscoiul luă farfuria în brațe, aproape plîngînd de emoție, și se îndopă, se îndopă, se îndopă și mai ceru,

şi încă, şi încă, iar ţiganul nu se arătă zgîrcit. I se păru Broscoiului că în viaţa lui nu mîncase atît de bine.

După ce băgase în el cîtă tocană încăpu, se sculă şi-şi luă rămas bun de la ţigan, se despărţi de cal cu mare dragoste şi durere, iar ţiganul, care cunoştea bine malul apei, îi spuse încotro s-o apuce. Aşadar, porni iar la drum, în cea mai bună dispoziţie. Era într-adevăr cu totul alt Broscoi decît cel de-acum o oră. Soarele strălucea puternic, hainele i se uscaseră, avea iar bani în buzunar, se apropia de casă, de prieteni, de un adăpost sigur; şi ce era mai grozav ca toate, luase o masă bună, caldă şi hrănitoare. Se simţea mare, puternic, fără de griji şi plin de încredere.

Pe cînd ţopăia înainte, voios, îşi amintea de peripeţiile lui şi cum, de fiece dată cînd lucrurile păreau să meargă cel mai prost, izbutise să se descurce. Mîndria şi îngîmfarea începură să-l umfle din cale-afară. „Oho — îşi zicea păşind cu nasul în vînt — ce Broscoi deştept sînt! Vezi bine că în toată lumea nu se mai află animal isteţ ca mine! Duşmanii mă vîră în închisoare, împresurat cu santinele, supravegheat zi şi noapte de paznici; eu trec printre toţi, numai mulţumită deşteptăciunii şi curajului meu. Mă urmăresc cu locomotive, cu poliţişti, cu revolvere; eu le dau cu tifla şi dispar, rîzînd, în întuneric. Din fericire, o femeie grasă şi rău-tăcioasă mă aruncă într-un canal. Ei şi? Înot la mal, pun mîna pe calul ei, plec în galop, triumfător, şi vînd calul pe un buzunar plin de bani şi un dejun minunat! O! Sînt Broscoiul, vestitul, iubitul, frumosul Broscoi, căruia toate îi reuşesc!" Deveni încetul cu încetul atît de mîndru şi înfumurat, încît, în timp ce mergea, compuse un cîntec spre propria sa laudă. Îl cîntă cît îl

ținea gura, deși nu era nimeni care să-l audă. Era poate cel mai îngîmfat cîntec pe care un animal l-a compus vreodată:

După cum citim prin cărți,
Lumea mai avu eroi!
Dar nici unul cu o faimă
Ca aceea a lui Broscoi!

Știu ei tot ce poți să știi,
Învățații cei de soi,
Dar nu-i unul pe departe
Ager ca domnul Broscoi!

Animalelor din arcă,
Lacrimi le curgeau șiroi,
Cin' zări întîi pămîntul?
Inimosul domn Broscoi!

Toată-armata da onorul,
Trecînd mîndră pe la noi.
Regele-o fi? Prim-ministrul?
Nu. Era domnul Broscoi!

Regina și-ale ei doamne
Ședeau în turnul greoi:
„Cine-i frumosul de colo?
Nu știți? E domnul Broscoi!"

Mai erau încă multe de felul acesta, dar prea de tot înfumurate, ca să poată fi scrise. Cele de mai sus sînt dintre cele mai potolite.

Mergea cîntînd și cînta mergînd și se umfla tot mai mult. Dar, curînd, mîndria lui avea să primească o lovitură serioasă.

După ce străbătuse cîţiva kilometri de drum de ţară, ajunse la drumul cel mare. Cînd intră în el şi măsură cu privirea panglica ce şerpuia albă în sus, văzu apropiindu-se un punct ce se prefăcu într-o pată şi apoi într-un obiect foarte familiar şi auzi, cu încîntare, cele două note prea binecunoscute ale unei sirene de automobil.

— Asta da! zise Broscoiul cu înfrigurare! Iată iar viaţa adevărată, iată iar lumea cea mare, de care atîta vreme am fost lipsit! Am să le fac semn fraţilor mei întru volan şi-am să le îndrug cîteva din cele ce mi-au reuşit atît de bine pînă acum. Desigur că mă vor lua cu ei şi apoi mai stăm de vorbă şi te pomeneşti că am noroc şi îmi fac intrarea la Broscoeşti tolănit în automobil! Să moară de necaz Bursucul!

Păşi cu încredere în şosea, ca să facă semn automobilului, care devenea tot mai vizibil şi micşora viteza pe măsură ce se apropia de drumul de ţară. Dar deodată Broscoiul păli, i se muie inima într-însul, genunchii îi slăbiră şi începură să-i tremure, simţi că i se face rău şi pică jos, copleşit de durere şi spaimă. Nu era de mirare, nefericitul animal! Căci automobilul ce se apropia era chiar cel furat din curtea hanului „La Leul Roşu", în ziua nenorocită cînd începuseră toate necazurile lui. Şi oamenii dinăuntru erau exact aceiaşi pe care-i văzuse dejunînd în sala restaurantului şi pe care-i lăsase fără maşină. Se prăbuşi în drum, pradă disperării, murmurînd către sine însuşi: „S-a terminat! S-a sfîrşit cu mine! Iarăşi lanţuri şi poliţişti! Iar închisoare! Iar pîine uscată cu apă! Vai, ce nerod am fost! Ce nevoie aveam să colind drumurile, cîntînd cîntece înfumurate şi să fac semne oamenilor ziua-n amiaza mare pe şosea, în loc să mă ascund pînă la căderea

nopţii şi să mă furişez liniştit! Vai mie, animal fără noroc".

Groaznicul automobil se apropia tot mai mult, pînă cînd, în cele din urmă, îl auzi oprind chiar lîngă dînsul. Doi domni ieşiră din el şi, înconjurînd boţul nenorocit ce zăcea tremurînd pe şosea, unul din ei zise:

— Doamne! Ce trist! Uite o biată bătrînă, o spălătoreasă, se pare, care a leşinat în drum! I s-o fi făcut rău de căldură, săraca de ea, sau poate n-a mîncat nimic toată ziua. S-o suim în maşină şi s-o ducem în satul cel mai apropiat, unde are desigur prieteni.

Urcară cu grijă pe Broscoi în automobil şi-l proptiră în perne. Apoi îşi urmară drumul.

Cînd îi auzi Broscoiul vorbind atît de binevoitori şi plini de simpatie şi văzu că nu e recunoscut, începu să-i crească curajul. Deschise, prudent, întîi un ochi, apoi pe celălalt.

— Uite! zise unul dintre domni. Îi e mai bine. Îi face bine aerul proaspăt. Cum te simţi acum, cucoană?

— Mulţumesc foarte mult, boierule — zise Broscoiul cu voce slabă — mă simt mult mai bine!

— Bravo — zise domnul. Acu' stai liniştită şi, mai ales, nu încerca să vorbeşti.

— Nu, nu — zise Broscoiul. Mă gîndeam numai că, dac-aş putea şedea în faţă, lîngă şofer, să mă bată aerul rece în obraz, mi-aş reveni îndată.

— Ce femeie rezonabilă! zise domnul. Sigur că se poate.

Aşadar îl mutară cu băgare de seamă pe Broscoi în locul din faţă, de lîngă şofer, apoi porniră din nou la drum. Între timp, Broscoiul îşi revenise aproape cu totul şi era iar cel dinainte. Se ridică din perne, privi împrejuru-i şi încercă să-şi înăbuşe fiorii, dorinţa, pa-

tima veche care se deștepta, îl asalta și era pe cale să pună iar cu totul stăpînire pe dînsul.

„Soarta! își zise. La ce bun să te împotrivești?" și se întoarse către șofer, care ședea lîngă el.

— Te rog, domnule — zise el — ai vrea să fii așa bun și să mă lași să conduc și eu, numai nițel? M-am uitat la dumneata cu atenție; pare așa ușor și interesant; mi-ar plăcea să pot spune cunoștințelor mele că am condus și eu o dată un automobil!

Șoferul rîse atît de tare de această propunere, încît domnul întrebă despre ce e vorba. Cînd auzi, zise, spre încîntarea Broscoiului:

— Bravo, cocoană! Știi că-mi placi! Las-o să încerce și fii atent! N-o să se întîmple nimic. Broscoiul se cățără plin de zel în locul liberat de șofer, puse mîna pe volan, ascultă cu umilință prefăcută învățăturile ce i se dădeau, apoi puse mașina în mișcare, dar foarte grijuliu și încet la început, căci era hotărît să fie prudent.

Domnii dindărătul lui bătură din plame, aplaudîndu-l, și Broscoiul îi auzi spunînd:

— Ce îndemînatică e! Închipuiește-ți, o spălătoreasă să conducă o mașină atît de bine, de prima oară!

Broscoiul spori puțin viteza; apoi mai mult, și din ce în ce mai mult.

Auzi pe domni strigînd:

— Bagă de seamă, spălătoreaso!

Aceasta îl supără și începu să-și piardă capul.

Șoferul încercă să intervină, dar Broscoiul îl împinse cu cotul înapoi în scaunul lui și dete viteză maximă. Aerul ce-l bătea în față, bîzîitul motorului, salturile elastice ale automobilului i se urcară la cap.

— Spălătoreasă, zău? strigă el, fără să-i mai pese de nimic. Oho! Eu sînt Broscoiul, cel care face să dispară automobile, care fărîmă porțile temnițelor,

Broscoiul care scapă totdeauna! Şedeţi liniştiţi şi veţi vedea ce înseamnă să conduci un automobil căci sînteţi în mîna faimosului, isteţului, neînfricatului Broscoi!

Cu un strigăt de groază, toată lumea se ridică şi se năpusti asupra lui.

— Puneţi mîna pe el — strigară cu toţii — puneţi mîna pe Broscoi, urîciosul animal care ne-a furat maşina! Legaţi-l, puneţi-l în lanţuri, tîrîţi-l la cea mai apropiată secţie de poliţie! Jos cu neruşinatul şi periculosul Broscoi!

Dar vai! ar fi trebuit să chibzuiască, să fie mai prudenţi, ar fi trebuit să-şi amintească a opri mai întîi maşina, într-un fel oarecare, înainte de-a face una ca asta.

Din jumătate rotaţie de volan, Broscoiul dete buzna cu maşina, cu un zgomot infernal, drept în tufărişul din marginea drumului. Un salt puternic, o lovitură violentă şi roţile maşinii frămîntară noroiul gros al unei bălţi de adăpat caii.

Broscoiul se pomeni zburînd prin văzduh, cu ţîşnirea în înalt şi curba delicată a unei rîndunele. Îi plăcea mişcarea şi tocmai începuse să se întrebe dacă va continua aşa, pînă-i vor creşte aripi şi se va transforma într-o pasăre-Broscoi, cînd, buf! căzu pe spate, în iarba moale şi bogată a unei poieni. Ridicîndu-se pe jumătate, putu vedea automobilul în baltă, aproape scufundat; domnii şi şoferul, împiedicîndu-se în hainele lor lungi, se zbăteau nenorociţi prin apă.

Se ridică iute şi începu să fugă peste cîmp cît putea de repede, căţărîndu-se prin gardurile vii care despărţeau proprietăţile, sărind şanţurile, pînă cînd îi pieri răsuflarea de oboseală şi trebui să încetinească pasul. Cînd îşi recăpătă suflul şi fu iar în stare să gîndească ceva mai liniştit, începu să chicotească şi din chicotit dădu în rîs. Rîse pînă trebui să şadă jos, sub un tufiş.

„Iho, ho — țipa într-un extaz de autoadmirație — iar Broscoiul! Broscoiul, ca de obicei, o scoate la cap! Cine i-a făcut să-l ia în mașină? Cine a reușit să șadă în față, să ia aer? Cine i-a convins să-l lase să vadă dacă poate conduce? Cine i-a debarcat pe toți într-o baltă? Cine-a scăpat, zburînd voios și neatins prin văzduh și lăsîndu-i pe excursioniștii strîmți la minte, invidioși și fricoși, în noroiul unde le e locul? Firește Broscoiul. Broscoiul cel deștept, marele Broscoi, dragul de Broscoi!"

Apoi începu iar să cînte cu voce tare:

Mașina alerga mîndră,
Ferindu-se de noroi.
Cine-o duse drept în baltă?
Inventivul domn Broscoi!

„Ah, ce inteligent sînt! Ce inteligent, ce extraordinar de iute..."

Un zgomot ușor, la oarecare depărtare înapoia lui, îl făcu să întoarcă capul, să vadă ce-i. Groază! Jale! Disperare !

Cam la două ogoare departe, un șofer cu jambiere de piele și doi jandarmi voinici se vedeau alergînd spre dînsul, cît îi țineau picioarele.

Bietul Broscoi se ridică repede și o zbughi iar, înspăimîntat. „Vai de mine! gîfîia el, alergînd anevoie. Ce dobitoc sînt! Ce dobitoc îngîmfat și ușuratic! Iar am început să mă laud! Iar am început să urlu și să fac cîntece! Iar am început să îndrug verzi și uscate! Vai de mine! Vai de mine! Vai de mine!"

Aruncă o privire înapoi și văzu cu strîngere de inimă că distanța dintre el și urmăritori se micșora. Continuă să alerge disperat, dar văzu că ei tot se apropiau într-una. Își dădu toată osteneala cu putință să fugă

mai tare, dar era un animal grăsuliu şi cu picioare scurte; distanţa scădea din ce în ce. Putea să-i audă, acum, aproape de tot, îndărătul lui. Fără să se mai uite pe unde păşea, se lupta înainte, orbeşte, sălbatic, privind îndărăt, peste umăr, spre vrăjmaşul curînd triumfător, cînd deodată nu mai întîlni pămînt sub picioare, se zbătu după aer, şi, bîldîbîc! se văzu scufundat pînă la gît într-o apă adîncă, o apă iute, o apă care-l trăgea cu ea, cu o putere căreia nu i se putea împotrivi. Îşi dădu atunci seama că, în spaima lui oarbă, intrase de-a dreptul în rîu!

Se ridică la suprafaţă şi încercă să apuce trestiile şi stufărişul ce creşteau pe lîngă marginea apei, chiar sub mal, dar curentul era atît de puternic, încît i le smulgea din mîini. „Vai de mine! gîfîia bietul Broscoi. De-oi mai fura vreodată un automobil! De-oi mai cînta eu vreodată un cîntec îngîmfat!" Apoi se scufundă şi ieşi iar la suprafaţă, înghiţind apă şi stropind în juru-i. În curînd văzu că se apropie de o gaură mare şi întunecoasă, săpată în mal, chiar deasupra capului său, şi pe cînd curentul îl trăgea mai departe, întinse o labă, izbuti să prindă marginea găurii şi se ţinu. Apoi, încet şi anevoie, se smulse din apă şi se ridică, pînă ce putu în cele din urmă să-şi sprijine coatele de marginea găurii. Rămase astfel cîteva minute, pufăind şi gîfîind, sfîrşit de oboseală.

Pe cînd ofta şi sufla din greu, cu ochii îndreptaţi spre gaura întunecoasă din faţă-i, ceva mic şi strălucitor clipi în adîncul ei, îndreptîndu-se spre dînsul. Cînd se apropie, o faţă începu a prinde contur în jurul licărului. Era o faţă binecunoscută.

Cafenie şi mică, cu mustăţi.

Gravă şi rotundă, cu urechi curăţele şi păr mătăsos.

Era Şoarecele-de-apă!

XI. LACRIMI DE CĂINȚĂ ȘI PLAN DE BĂTAIE

ȘOARECELE SCOASE O LĂBUȚĂ CAFENIE, curățică, îl apucă vîrtos pe Broscoi de ceafă, se opinti și trase cu putere; iar Broscoiul, cufundat în apă, se ridică încet, dar sigur, deasupra marginii găurii, pînă cînd, în cele din urmă, se află teafăr, sănătos, în sala de intrare. Era plin de nămol și bălării, iar apa curgea șiroaie de pe el, dar se simțea la fel de fericit și bine dispus ca pe vremuri, acum că se vedea în casa unui prieten, iar fuga și evadările trecuseră și putea să lepede o deghizare nevrednică de el și căreia era atît de greu să te conformezi.

— Vai, Şoricelule! se văietă. Am trecut prin atîtea de cînd nu te-am mai văzut, nici nu-ţi poţi închipui! Ce încercări, ce suferinţe, şi toate suportate cu atîta noblеţe! Apoi ce evadări, ce deghizări, ce şiretlicuri, şi toate puse la cale şi executate cu atîta iscusinţă! La închisoare am fost, şi-am scăpat, bineînţeles! Într-un canal am fost aruncat, şi-am înotat la mal! Am furat un cal, l-am vîndut pe-o sumă mare de bani! I-am sucit pe degete pe toţi, i-am făcut să facă exact ce voiam eu! A, sînt un Broscoi şi jumătate, fără îndoială! Care crezi că a fost ultima mea ispravă? Stai niţel să-ţi spun...

— Broscoiule — zise Şoarecele-de-apă, serios şi hotărît, du-te imediat sus şi scoate de pe tine zdreanţa asta de stambă, care parcă ar fi fost mai înainte a unei spălătorese; curăţă-te ca lumea, îmbracă-te cu haine de-ale mele şi încearcă să cobori arătînd cumsecade, dacă poţi; căci, în viaţa mea, n-am dat cu ochii de o fiinţă mai jerpelită, mai zmîngălită şi care să inspire mai puţin încredere ca tine acum! Hai, lasă vorba şi lăudăroşeniile şi cară-te! O să am eu să-ţi spun ceva, mai tîrziu!

Broscoiul fu cît p-aci să stea să răspundă şi el ceva. Se săturase să primească ordine, de cînd era în închisoare, şi iată că iar începea muştruluiala; şi încă din partea unui Şoarece! Dar se văzu deodată în oglinda de deasupra cuierului, cu boneta neagră, decolorată, căzută caraghios pe un ochi. Atunci se răzgîndi şi urcă foarte repede şi foarte umilit scările, spre camera de toaletă a Şoarecelui. Acolo se perie şi se spălă cumsecade, îşi schimbă hainele şi stătu îndelung în faţa oglinzii, contemplîndu-se cu mîndrie şi plăcere şi zicîndu-şi ce idioţi fără pereche trebuie să fi fost toţi

aceia care măcar pentru o clipă îl putuseră lua drept o spălătoreasă.

Cînd coborî din nou, prînzul era servit, ceea ce îi făcu mare plăcere, căci de cînd cu masa excelentă oferită de țigan, trecuse prin multe încercări grele și făcuse multă mișcare. Pe cînd mîncau, Broscoiul îi povesti Șoarecelui toate aventurile lui, stăruind în primul rînd asupra deșteptăciunii și prezenței lui de spirit în cazurile grele și asupra istețimii de care dăduse dovadă cînd se aflase la strîmtoare. Povestea ca și cum totul nu fusese decît un șir lung de întîmplări nostime și aventuroase. Dar cu cît vorbea și se lăuda mai mult, cu atît Șoarecele devenea mai serios și mai tăcut.

Cînd în cele din urmă obosi vorbind, se scurseră cîteva clipe în tăcere, apoi Șoarecele spuse:

— Bine, Broscoiașule, nu vreau să te mai supăr, după toate prin cîte ai trecut; dar, zău, nu-ți dai seama cît ai fost de nerod? Singur spui că ai fost pus în lanțuri, că ai zăcut în lanțuri, că ai zăcut în închisoare, că ai murit de foame, că ai fost urmărit, că ai tremurat de spaimă, că ai fost insultat, bruscat, zvîrlit rușinos în apă — și încă de o femeie. Unde vezi partea nostimă? Și toate astea pentru că trebuie neapărat să furi automobile. Știi foarte bine că n-ai avut decît neplăceri, din momentul cînd ai dat cu ochii de prima mașină. Dar dacă ții neapărat să ai necazuri — cum se întîmplă regulat cinci minute după ce-ai pornit — de ce să le furi? N-ai decît să fii invalid dacă ți se pare interesant, n-ai decît să te ruinezi dacă vrei cu tot dinadinsul, dar de ce preferi să fii pușcăriaș? Cînd ai de gînd să te cumințești? Gîndește-te la prietenii tăi și încearcă să le faci cinste. Crezi că e o plăcere, pentru mine de pildă, să aud animalele, cînd mă văd trecînd: „Uite-l p-ăla care e prieten cu pușcăriașul?"

Trebuie să-i lăsăm Broscoiului ce-i al lui şi să recunoaştem ca o trăsătură onorabilă în caracterul lui că, în fond, avea o inimă bună şi că niciodată nu se supăra cînd era dojenit de cei pe care-i ştia prieteni adevăraţi. Şi chiar cînd era foarte îndîrjit în vreo chestiune, era, totuşi, totdeauna în stare să vadă şi partea cealaltă a lucrului. Pe cînd Şoarecele îi vorbea atît de serios, e drept că el îşi spunea într-una, cu revoltă lăuntrică: „Ba era amuzant! Cît se poate de amuzant!" şi tot scotea pe înfundate tot felul de sunete stranii, k-i-k-k-k şi p-î-h-h-h, de parcă ar fi sfîrîit sau ar fi apăsat pe sticle cu sifon. Totuşi, cînd Şoarecele sfîrşi, scoase un suspin adînc şi spuse, foarte drăguţ şi smerit:

— Ai toată dreptatea, Şoricelule! Ce judecată sănătoasă ai tu totdeauna! Da, am fost un nerod îngîmfat, văd foarte bine; dar de aici înainte am de gînd să fiu un broscoi cuminte şi n-am să mai fac niciodată asemenea prostii. În ce priveşte automobilele, nu prea mai îmi arde de ele, de cînd cu baia asta din urmă în apa ta. La drept vorbind, în timp ce mă sprijineam de marginea găurii tale, ca să-mi recapăt suflul, mi-a venit deodată o idee — o idee într-adevăr strălucită — în legătură cu bărci cu motor. Ei haide! nu te zbîrli aşa, băiete, nu te înfuria şi nu da din picioare; nu era decît o idee, să nu mai vorbim de ea acum. Hai să ne bem cafeaua, să fumăm o ţigară, să mai stăm de vorbă liniştiţi, apoi o să mă duc frumos la Broscoeşti, să mă îmbrac cu hainele mele şi să-mi văd de treabă, ca mai înainte. M-am săturat de aventuri. Am să duc o viaţă liniştită, statornică, onorabilă, am să-mi văd de proprietatea mea, am s-o îmbunătăţesc şi-am să mai fac nitică arhitectură peisagistă pe ici pe colo. Prietenii mei au să găsească oricînd masa pusă, cînd vor veni să mă vadă; şi-o să ţin o trăsură cu căişori, pentru

plimbări prin împrejurimi, exact ca în vremurile vechi, înainte să fiu cuprins de neastîmpăr și de sete de acțiune.

— O să te duci frumos la Broscoești? strigă Șoarecele, scos din fire. Ce tot vorbești? Vrei să zici că nu știi nimic?

— Ce să știu? zise Broscoiul, pălind. Hai, Șoricelule, zi repede! Nu mă cruța! Ce să știu?

— Vrei să zici — strigă Șoarecele, bătînd cu pumnuleţul în masă — că n-ai auzit nimic de dihori și de jderi?

— Cei din Pădurea Sălbatică? strigă Broscoiul, tremurînd din tot corpul. Nu, n-am auzit nici un cuvînt! Ce-au făcut?

— ...Cum au venit și-au pus stăpînire pe Broscoești? urmă Șoarecele.

Broscoiul își propti coatele pe masă și bărbia pe labe. O lacrimă mare i se scurse din fiecare ochi, se revărsă și pică pe masă: pic pic!

— Zi înainte, Șoricelule — murmură apoi — spune-mi totul. Ce-a fost mai rău a trecut. Sînt iarăși un animal în toată firea. Am să știu să îndur.

— Cînd ai pățit neplăcerea aceea — zise Șoarecele, rar și apăsat — vreau să zic cînd ai dispărut din societate pentru un timp, din pricina acelei neînțelegeri în privința unui... unui automobil, știi tu...

Broscoiul dete doar din cap.

— Ei, bineînțeles că s-a vorbit destul de mult despre asta, p-aici — urmă Șoarecele — nu numai de-a lungul malului, dar chiar și în Pădurea Sălbatică. Animalele s-au împărțit în tabere, cum se întîmplă totdeauna. Cei de pe Malul Apei țineau cu tine și ziceau că ai fost tratat într-un chip rușinos și că nu mai există dreptate în țară, în ziua de azi. Dar animalele din Pădurea Sălbatică spuneau lucruri aspre, că așa îți trebuie, că

era timpul să înceteze odată scandalul. Erau foarte îndîrjite şi tot spuneau în tot locul că se sfîrşise cu tine de data asta, că nu mai aveai să te înapoiezi niciodată, niciodată.

Broscoiul dădu iar din cap, în tăcere.

—Aşa sînt bestiile alea — continuă Şoarecele. Dar Sobolul şi Bursucul umblau şi spuneau la toată lumea că te vei întoarce, că vei face fel şi chip pentru a te înapoia; că nu ştiau anume cum, dar te vei înapoia cu siguranţă!

Broscoiul începu să se îndrepte niţel în scaun şi să surîdă afectat.

— Ei dădeau argumente din istorie — urmă Şoarecele. Spuneau că n-a existat vreodată lege penală care să învingă îndrăzneala şi drepturi ca ale tale, combinate cu puterea unei pungi grele. Şi se aranjară să-şi mute lucrurile la Broscoeşti, ca să poată dormi acolo, să-l ţină aerisit şi gata a te primi, atunci cînd te-ai întoarce. Bineînţeles că nici nu visau ce are să se întîmple; totuşi aveau bănuielile lor în privinţa celor din Pădurea Sălbatică. Acum ajung la partea cea mai dureroasă şi tragică din povestirea mea. Într-o noapte întunecată, foarte întunecată — vîntul sufla năpraznic şi ploua grozav — o bandă de jderi, înarmaţi pînă în dinţi, se furişă, în tăcere, pe aleea trăsurilor, sus, pînă la intrarea principală. Totodată, un detaşament de nevăstuici îndîrjite, înaintînd prin grădina de zarzavat, puse stăpînire pe curtea din dos şi pe încăperile de serviciu, în timp ce o companie de dihori, gata de harţă şi fără scrupule, ocupă sera şi sala de biliard şi se postă la ferestrele franţuzeşti ce dau spre peluză.

Sobolul şi Bursucul şedeau lîngă foc în sala de fumat, spunîndu-şi snoave şi nebănuind nimic, căci era o noapte în care nici un animal n-ar fi putut umbla p-afară.

Deodată, sceleraţii aceia afurisiţi sparseră uşile şi năvăliră înăuntru, din toate părţile. Sobolul şi Bursucul se luptară cît putură, dar în zadar. Erau neînarmaţi şi luaţi prin surprindere — şi, apoi, ce pot face doi contra a sute de animale? Sălbaticii se năpustiră şi loviră crunt cu bastoanele pe bietele animale credincioase, apoi le izgoniră afară în frig şi în ploaie, cu multe ocări şi necuviinţe!

Aici, nesimţitorului Broscoi îi scăpă un hohot de rîs, apoi se stăpîni şi încercă să ia un aer deosebit de solemn.

— Şi, de atunci, cei din Pădurea Sălbatică hălăduiesc la Broscoeşti — urmă Şoarecele — şi nu mai întreba cum! Stau în pat jumătăţi de zile, dejunează cînd li se năzare, şi tot locul e într-un hal — aşa mi s-a spus — de ţi-e silă să priveşti în jur. Îţi mănîncă proviziile, îţi beau vinul, fac glume pe socoteala ta, cîntă cîntece vulgare despre, hm, despre închisori şi poliţişti; cîntece oribile, pline de aluzii personale şi fără pic de umor. Şi spun furnizorilor şi tuturor care vor să-i asculte că au venit să stea pentru totdeauna.

— Nu zău! exclamă Broscoiul, ridicîndu-se în picioare şi punînd mîna pe un baston. Am eu grijă de asta!

— E-n zadar, Broscoiule! strigă Şoarecele după el. Mai bine întoarce-te şi şezi, n-ai să reuşeşti decît să intri în încurcături!

Dar Broscoiul o şi pornise şi era cu neputinţă să mai fie reţinut. Cobora repede şoseaua, cu bastonul pe umăr, spumegînd de mînie şi bombănind către sine însuşi. Cînd ajunse în sfîrşit aproape de poarta principală a casei sale, deodată scoase capul de după gratii o nevăstuică lunguiaţă şi galbenă, înarmată cu o puşcă.

— Cine e? întrebă aspru nevăstuica.

— Ia lasă prostiile! făcu Broscoiul foarte supărat. Cum îndrăznești să-mi vorbești astfel? Ieși afară imediat, că de nu...

Nevăstuica nu răspunse nimic, ci puse pușca la umăr. Broscoiul, prudent, se aruncă la pămînt, și bang! un glonț îi șuieră pe deasupra capului.

Broscoiul, speriat, se ridică anevoie și o luă la vale pe drum, cît îl țineau picioarele. În timp ce fugea o auzi pe nevăstuică rîzînd și alte glasuri mici și ascuțite i se alăturau și tot rîdeau într-un chip nesuferit.

Se întoarse, foarte pleoștit, și povesti totul Șoarecelui-de-apă.

— Ce ți-am spus? zise Șoarecele. E-n zadar. Au pus străji și sînt toți înarmați. Trebuie să aștepți.

Dar Broscoiul încă nu se resemnase atît de repede. Așadar, scoase barca și o porni vîslind pe apă în sus, spre locul unde grădina Broscoeștilor cobora pînă-n malul apei.

Cînd ajunse în fața fostei sale locuințe, se sprijini în vîsle și scrută cu mare atenție tot ținutul. Părea totul pașnic, părăsit și calm. Broscoiul putea vedea toată fațada conacului scînteind în razele soarelui de asfințit, hulubi care se așezau cîte doi sau trei pe coama acoperișului, grădina încărcată cu flori, firul de apă care ducea pînă la casa de bărci, podețul de lemn ce trecea de-a curmezișul lui — totul liniștit, nelocuit, așteptîndu-i parcă întoarcerea. Avea să încerce mai întîi la casa de bărci, se gîndi. Războinic foarte, vîsli în sus spre gura canalului, și tocmai trecea pe sub pod, cînd... poc!

O piatră mare, zvîrlită de sus, găuri fundul bărcii. Aceasta se umplu de apă, se scufundă, și Broscoiul se văzu în luptă cu apa adîncă. Privind în sus, văzu doar doi dihori aplecați peste parapetul podului; îl supravegheau și făceau mare haz.

— Data viitoare nimerim în cap, Broscoiașule! îi strigară.

Broscoiul, indignat, înotă spre mal, în timp ce dihorii rîdeau unul mai tare ca celălalt, să li se facă rău și mai multe nu.

Broscoiul făcu pe jos drumul obositor înapoi și raportă încă o dată Șoarecelui-de-apă întîmplările lui descurajatoare.

— Bine, dar nu ți-am spus? strigă Șoarecele foarte supărat. Și-acu' poftim! Uite ce te-ai apucat să faci! Mi-ai pierdut bunătate de barcă, la care țineam atîta! Asta ai făcut! Și ai stricat frumusețe de haine pe care ți le împrumutasem! Zău, Broscoiule, dintre toate animalele nesuferite tu ești cel mai...; mă mir cum reușești să-ți mai păstrezi prieteni!

Broscoiul își dete numaidecît seama cît de nepotrivit și de nerod se purtase. Își recunoscu greșelile și încăpățînarea și-i ceru scuze Șoarecelui că-i pierduse barca și-i stricase hainele. Încheie spunînd, cu acea supunere sinceră care dezarma totdeauna criticile prietenilor săi și îi cîștiga iarăși de partea sa:

— Șoricelule! Văd că am fost un Broscoi neînțelegător și îndărătnic. De aici înainte, crede-mă, am să dau dovadă de umilință și ascultare și n-am să mai întreprind nimic fără povața ta binevoitoare și fără învoirea ta!

— Dacă-i așa — zise bunul Șoarece, împăcat — sfatul meu pentru tine — avînd în vedere ora tîrzie — este să șezi jos și să iei masa de seară, care va fi gata într-un minut. Și să ai răbdare. Căci sînt încredințat că nu putem face nimic pînă nu ne vedem cu Sobolul și cu Bursucul, pînă nu auzim ultimele lor noutăți. Trebuie să ținem sfat cu ei și să le auzim părerea în această problemă grea.

— A, da, Sobolul și Bursucul — zise Broscoiul, distrat. Ce mai e cu ei? Uitasem cu totul de dînșii.

— Bine că ți-ai adus aminte! zise plin de mustrare, Șoarecele. În timp ce tu te plimbai prin ținut în automobile scumpe, galopai mîndru pe cai de rasă și luai mese copioase, aceste biete animale credincioase trăiau fără acoperiș deasupra capului, oricît ar fi fost vremea de rea, duceau o viață aspră ziua și dormeau pe tare

noaptea. Ele vegheau asupra casei tale, patrulau la hotarele moșiei tale și nu slăbeau din ochi pe dihori și pe jderi, făcînd tot felul de proiecte și de planuri și străduindu-se cum să facă să-ți dobîndească iar înapoi proprietatea. Nu meriți să ai prieteni atît de credincioși și de devotați, Broscoiule, zău că nu. Într-o zi, cînd va fi prea tîrziu, are să-ți pară rău că nu i-ai prețuit mai mult pe cînd îi aveai!

— Sînt o bestie ingrată, știu — sughiță Broscoiul, vărsînd lacrimi amare. Lasă-mă să mă duc să-i caut în noaptea rece și întunecoasă, să împart cu ei mizeriile, să încerc să le dovedesc... Stai niței! Sînt sigur că am auzit clinchet de farfurii pe o tavă! A sosit și masa, în fine, huraa! Hai, vino, Șoricelule!

Șoarecele își aminti că Broscoiul fusese la regim de închisoare vreme destul de îndelungată și că se cuvenea, deci, să fie foarte îngăduitor cu el. Așadar îl urmă la masă și, ca o bună gazdă, îl încurajă în sforțările lui strașnice de a se despăgubi pentru lipsurile trecute.

Tocmai terminaseră masa și se înapoiaseră în fotoliile lor, cînd auziră o bătaie grea în ușă.

Broscoiul începu să se neliniștească, dar Șoarecele, făcîndu-i un semn misterios, se duse drept la ușă și o deschise, și iată că intră domnul Bursuc.

Arăta, în totul, ca unul care, timp de mai multe nopți nu putuse dormi în casa lui, în tihna și cu micile comodități obișnuite. Ghetele îi erau pline de noroi și toată persoana lui era foarte neîngrijită și ciufulită. E adevărat că nu fusese niciodată un bărbat îngrijit, domnul Bursuc, chiar în timpurile lui cele mai bune. Păși cu o mutră solemnă spre Broscoi, îi scutură laba și zise:

— Bine ai venit acasă, Broscoiule! Dar, ce spun? Acasă! Vai de venitul tău acasă! Nefericit Broscoi!

Apoi îi întoarse spatele, se așeză la masă, trase scaunul aproape și se servi cu o bucată mare de plăcintă rece.

Broscoiul fu foarte alarmat de acest fel grav și semnificativ de a-l saluta, dar Șoarecele îi șopti:

— Nu te sinchisi, fă-te că nu bagi de seamă; și nu-i spune nimic acum. E totdeauna mohorît și fără curaj cînd e nemîncat. Are să fie îndată alt animal.

Așadar așteptară în tăcere și, în curînd, auziră o altă bătaie în ușă, mai ușoară. Șoarecele, cu un semn către Broscoi, se duse la ușă și-l băgă înăuntru pe Sobol, foarte jerpelit și nespălat, cu rămășițe de fîn și paie agățate prin blană.

— Hurra! Iată-l pe dragul de Broscoi! strigă Sobolul, cu fața strălucind de bucurie. Închipuiți-vă că s-a întors! Și începu să joace împrejurul lui. Nici n-am visat să te întorci așa de curînd! Se vede că te-ai aranjat să evadezi, Broscoi iscusit și deștept ce ești!

Șoarecele, alarmat, îi dădea coate; dar era prea tîrziu. Broscoiul și începuse să pufăie și să se umfle.

— Deștept? Aș, de unde! zise el. Prietenii mei zic că nu sînt deștept. N-am făcut decît să scap din cea mai puternică închisoare a Angliei, doar atît! Am capturat un tren și am fugit cu el, nimic mai mult! M-am deghizat și am străbătut ținutul, jucînd farse tuturor pe care-i întîlneam, asta-i tot! Aș, de unde! Nu-s decît un animal nerod, asta sînt! Am să-ți spun vreo două dintre micile mele pățanii, Sobolule, și să-ți dai singur cu părerea!

— Bine, bine — zise Sobolul, îndreptîndu-se spre masa pusă — ce-ar fi să povestești în timp ce eu mănînc. N-am mai luat o îmbucătură de azi-dimineață! Vai de capul meu!

Și se așează jos, servindu-se din belșug cu friptură rece și murături.

Broscoiul luă o poziție țanțoșă, în mijlocul covorului din fața sobei, bägă mîna în buzunar și scoase un pumn de arginți.

— Ia te uită! strigă el, împrăștiindu-i. Nu-i prea rău, ce zici, pentru o treabă de cîteva minute? Și cum crezi că făcui și p-asta, Sobolule? Negoț de cai! Zău așa!

— Zi-nainte, Broscoiule! spuse Sobolul, cu mult interes.

— Broscoiule, te rog, isprăvește! zise Șoarecele. Și tu, Sobolule, nu-i mai da ghes, cînd știi cu cine ai de-a face; mai bine spune-ne cît mai degrabă care e situația și ce avem mai bun de făcut, acum că s-a întors Broscoiul!

— Situația e cît se poate de proastă — răspunse morocănos Sobolul — și, cît privește ce avem de făcut, zău dacă știu! Bursucul și cu mine am tot dat tîrcoale locului, zi și noapte. E mereu același lucru. Străji la tot pasul, țevi de pușcă îndreptate contra noastră, pietre ce ni se aruncă în cap; veșnic cîte un animal la pîndă — și, cînd ne văd, aoleu, ce mai rîd! Asta mă supără cel mai mult!

— E o situație foarte dificilă! zise Șoarecele, reflectînd adînc. Dar mi se pare că văd acum, cînd mă gîndesc bine, ce-ar trebui, de fapt, să facă Broscoiul. Am să vă spun. Ar trebui să...

— Ba n-ar trebui deloc! izbucni Sobolul, cu gura plină. Nimic de felul acesta! Tu nu înțelegi. Ceea ce ar trebui, ar trebui să...

— Ei bine, nici nu mă gîndesc! strigă Broscoiul ieșindu-și din sărite. N-am să primesc ordine de la voi, măi băieți! La urma urmei, e casa mea despre

care vorbim și știu foarte bine ce am de făcut și am să vă spun imediat. Am să...

Ajunseseră să vorbească toți trei odată, cît puteau de tare, și făceau un zgomot asurzitor, cînd se auzi un țiuit răspicat:

— Tăceți din gură, toți, imediat! și îndată toți se potoliră.

Era Bursucul, care, după ce-și terminase plăcinta, se întorsese cu scaunul spre ei și-i privea cu asprime. Cînd văzu că le cîștigase atenția și că așteptau cu toții să le vorbească, se îndreptă din nou către masă și se servi cu brînză. Și atît era de mare respectul ce-l inspirau însușirile serioase ale acestui admirabil animal, încît nimeni nu mai suflă o vorbă pînă cînd el nu-și termină complet masa și-și scutură fărîmiturile de pe genunchi. Broscoiul se cam agita pe locul lui, dar Șoarecele îl reținea cu energie.

Cînd Bursucul termină de mîncat, se sculă din scaunul lui și stătu în fața focului, meditînd adînc. În cele din urmă vorbi:

— Broscoiule! zise el sever. Animal mic, rău și păcătos ce ești! Nu ți-e rușine de tine însuți? Ce crezi că ar fi zis taică-tău, bătrînul meu prieten, dacă ar fi fost aici în seara asta și ar fi știut de toate purtările tale?

Broscoiul care stătuse pînă acum pe canapea, cu picioarele în sus, se întoarse cu fața în jos, scuturat de sughițuri de plîns și de pocăință.

— Ei haide, lasă! urmă Bursucul, cu mai multă indulgență. Nu te mai necăji. Lasă plînsul. Ce-a fost a fost, să întoarcem foaia și să începem o viață nouă. Dar să știți că ce spune Sobolul e foarte adevărat. Dihorii stau la pîndă la tot pasul, și sînt cele mai

bune santinele. E cu totul inutil să ne gîndim să atacăm. Sînt prea puternici față de noi.

— Atunci s-a isprăvit — sughiță Broscoiul, plîngînd cu capul în pernele canapelei. Mă duc să mă înrolez în armată și n-am să mai văd niciodată scumpul meu Broscoești.

— Curaj, puișorule! zise Bursucul. Sînt mai multe căi de a cuceri înapoi o cetate decît s-o iei cu asalt. Încă nu mi-am spus ultimul cuvînt. Am să vă spun acum o mare taină.

Broscoiul se ridică încet și-și șterse ochii. Secretele aveau pentru el o mare atracție, deoarece niciodată nu le putea păstra. Îi plăcea acea senzație de prihănire și emoție ce o simțea cînd se ducea și spunea altui animal, după ce promisese cu credință că n-are să spună.

— Există o trecere subterană — zise Bursucul, apăsat — care duce de pe malul apei, aproape de tot de aci, chiar pînă în mijlocul conacului.

— A, prostii, Bursucule! zise Broscoiul. Ascultați poveștile născocite prin cîrciumi de poporul din împrejurimi! Fiecare petic al Broscoeștilor mi-e cunoscut, pe dinăuntru și pe afară. Nici gînd de așa ceva!

— Tinere — zise Bursucul foarte sever — tatăl tău, care era un animal respectabil, cu mult mai respectabil decît alții pe care-i cunosc, a fost un bun prieten al meu și mi-a încredințat multe, pe care ție nici prin gînd nu i-ar fi trecut să ți le spună. El a descoperit acel tunel; nu l-a făcut el, bineînțeles; a fost făcut cu sute de ani mai înainte s-ajungă el a trăi acolo. L-a reparat și l-a curățat, gîndindu-se că s-ar putea să fie de folos vreodată; în caz de necazuri sau primejdii. El mi l-a arătat. „Nu-i spune nimic feciorului meu — mi-a spus el. E băiat bun, dar foarte

ușuratic și nestatornic din fire; și nu-și poate ține gura, pentru nimic în lume. Dacă vreodată e într-o nevoie adevărată și i-ar putea fi de folos, atuncea poți să-i spui despre coridorul secret, mai înainte nu."

Celelalte animale îl priviră cu băgare de seamă pe Broscoi, ca să vadă cum primea aceasta. Broscoiul fu, mai întîi, înclinat să se burzuluiască, dar apoi se însenină îndată, ca un băiat bun ce era.

— Da, da — zise el — poate că sînt, într-adevăr, cam vorbăreț. Un personaj cu atîția prieteni ca mine — se adună amicii în jurul meu, ne tachinăm, facem spirite — strălucite, spunem năzbîtii amuzante și odată mă pomenesc că mi s-a dezlegat limba. Ce să fac, am darul conversației. Mi s-a spus chiar că ar trebui să țin un salon, nu știu ce-o fi aia. Ei, dar n-are a face. Zi înainte, Bursucule. Cum are să ne scoată din încurcătură tunelul ăsta al dumitale?

— Am aflat cîteva lucruri acum, de curînd — urmă Bursucul. L-am pus pe Lutru să se deghizeze în hornar, cu mături și perii pe spinare, și să întrebe la ușa din dos dacă n-au de lucru pentru el. Așa am aflat că mîine seară are să fie un ospăț mare. E ziua cuiva — cred că a căpeteniilor jderilor — și toți jderii au să fie adunați în sufrageria cea mare. Au să mănînce, au să bea și au să petreacă, fără să bănuiască nimic. Nici puști, nici săbii, nici bastoane, nici un fel de arme!

— Dar santinelele au să fie la posturile lor, ca de obicei — observă Șoarecele.

— Exact — zise Bursucul — tocmai pe asta mă bizui. Jderii au să se încreadă cu totul în santinelele lor atît de bune. Și aici intră în joc tunelul. Acest prețios tunel duce chiar sub cămara sufrageriei.

— Aha, raftul ăla care se mișca, în cămara sufrageriei... — exclamă Broscoiul. Acum înțeleg! Ne furișăm binișor pînă în cămara sufrageriei... — exclamă Sobolul.

— ...cu pistoale și săbii și bastoane — strigă Șoarecele.

— ...și ne năpustim asupra lor — zise Bursucul.

— ...și-i batem, și-i batem, îi batem de-i cotonogim! strigă Broscoiul entuziasmat, alergînd jur împrejurul odăii și sărind peste scaune.

— Foarte bine — zise Bursucul, reluîndu-și felul obișnuit, liniștit — așadar planul nostru este pus la cale și nu mai aveți de ce să discutați și să vă ciondăniți. Așa, acum e tîrziu și ați face bine să mergeți cu toții la culcare. Aranjăm tot ce va mai trebui mîine, în cursul dimineții.

Broscoiul, bineînțeles, se arătă disciplinat și merse la culcare odată cu toți ceilalți. Nici nu se gîndea să se împotrivească, deși neastîmpărul lui era prea mare ca să doarmă. Avusese însă o zi grea, cu întîmplări de tot felul. Cearșafurile și cuverturile erau binevenite și mîngîietoare, după paiele, și acelea puține, așternute pe dușumeaua unei celule reci; trecuseră doar cîteva secunde de cînd pusese capul pe pernă, și sforăia fericit. Bineînțeles, visă o mulțime de lucruri: șosele care o luau la fugă cînd avea nevoie de ele, canale care goneau după el și îl prindeau, o namilă de barcă ce intra plutind în sufrageria cea mare, încărcată cu rufele din săptămîna aceea, tocmai pe cînd el dădea un banchet; apoi se găsea singur, în tunelul secret, luptîndu-se să înainteze, dar tunelul începea deodată a se suci și a se răsuci, apoi se scutura și ședea pe coadă. Totuși, în cele din urmă, se văzu înapoi la Broscoești, voios și triumfător,

iar toţi prietenii, strînşi împrejurul lui, îl asigurau cu seriozitate că era într-adevăr un Broscoi deştept.

Dormi pînă la o oră înaintată, a doua zi dimineaţa şi, cînd coborî, văzu că celelalte animale îşi terminaseră micul dejun cu cîtva timp înainte. Sobolul o ştersese undeva singur, fără să spună nimănui unde se duce. Bursucul şedea în fotoliu, citind gazeta şi nu se ocupa cîtuşi de puţin de ce avea să se întîmple în acea seară. Şoarecele, pe de altă parte, alerga aferat prin odaie, cu braţele pline de arme de tot felul — pe care le împărţea în patru grămezi mici, pe duşumea — şi, în timp ce alerga de colo pînă colo, tot vorbea aţîţat:

— O sabie pentru Şoarece, o sabie pentru Sobol, o sabie pentru Broscoi, o sabie pentru Bursuc! Un pistol pentru Şoarece, un pistol pentru Sobol, un pistol pentru Broscoi, un pistol pentru Bursuc! Şi tot aşa bombănea mereu, monoton şi ritmic, iar cele patru grămăjoare creşteau şi creşteau.

— Foarte frumos, Şoricelule — zise acum Bursucul, privind peste marginea jurnalului spre micul animal care muncea de zor — nu zic că faci rău. Dar să ne vedem odată trecuţi de dihori, cu păcătoasele lor de puşti, şi vă spun eu că nu vom avea nevoie de nici un fel de săbii sau pistoale. Noi patru, cu ciomegele noastre, odată intraţi în sala de ospăţ, curăţim locul de toţi banditii ăia, în cinci minute. Aş fi făcut eu singur treaba asta, dar n-am vrut să vă lipsesc de petrecere!

— Nu e rău să iei măsuri — răspunse Şoarecele gînditor, lustruind o ţeavă de pistol de mîneca hainei şi privind-o de aproape.

Broscoiul, după ce-şi terminase micul dejun, găsi un ciomag gros şi tot lovea cu el prin aer, cotonogind animale închipuite.

— Le arăt eu lor! *Mi-a* furat casa, banditii!

— Nu se zice *„mi-a furat"*, Broscoiule, ci *„mi-au furat"*. Învaţă-te să vorbeşti corect — zise Şoarecele.

— Ce tot îl pisezi? interveni Bursucul morocănos. Ce nu e corect? Aşa spun şi eu şi dacă spun eu aşa, puteţi să spuneţi şi voi.

— Nu te supăra! zise Şoarecele umil. Dar sînt sigur că se zice: „Banditii *au* furat!"

— Ia mai slăbeşte-mă! Vorba e că *i-a* luat casa banditii şi că trebuie s-o luăm înapoi.

— Bine, cum vreţi! zise Şoarecele. Aproape că nu mai ştia nici el cum e bine. Se retrase într-un colţ, de unde putea fi auzit bombănind: *„Mi-a* furat, *mi-au* furat, *mi-a* furat, *mi-au* furat"... pînă cînd Bursucul îl repezi şi-i spuse să-şi înveţe lecţia de gramatică afară.

Acum iată că dete buzna în odaie Sobolul care părea foarte mulţumit de sine însuşi.

— M-am distrat de minune! începu el de îndată. I-am supărat foc pe dihori.

— Sper că ai fost prudent, Sobolule? întrebă Şoarecele îngrijorat.

— Cred şi eu — răspunse Sobolul, sigur de sine. Mi-a venit ideea asta cînd m-am dus la bucătărie, să păstrez caldă mîncarea Broscoiului. Am găsit acolo rochia aia veche de spălătoreasă, atîrnată la uscat în faţa focului. M-am îmbrăcat cu ea şi mi-am pus şi boneta şi şalul — şi p-aci ţi-e drumul, drept la Palatul Broscoeştilor, mîndru nevoie-mare. Bineînţeles, santinelele erau la posturi, cu puştile la umăr. Stri-

gară: „Care-i acolo?" şi toate prostiile lor. „Bună dimineaţa, boierilor! eu, de colo, foarte respectuos. Nu cumva aveţi ceva de spălat astăzi?" Ei se uitară la mine disprețuitor, foarte mîndri şi ţepeni, şi ziseră: „Pleacă de aici, spălătoreasă! Nu spălăm, cînd sîntem de gardă". „Poate altă dată?" zic eu. Ho, ho, ho! Nu-i aşa că am fost nostim, Broscoiule?

— Biet animal uşuratic! zise Broscoiul, foarte de sus.

Adevărul este că era nemaipomenit de gelos pe Sobol, pentru ceea ce făcuse. Era exact ceea ce i-ar fi plăcut lui însuşi să facă, dacă s-ar fi gîndit el mai întîi la asta şi n-ar fi dormit atît de tîrziu.

— Cîţiva dintre dihori se roşiră de mînie — urmă Sobolul — şi sergentul care îi comanda îmi spuse scurt: „Ia şterge-o, muiere, şterge-o! Nu mai îmi ţine oamenii trăncănind în post!" „S-o şterg? zic eu. O s-o şteargă alţii, poate curînd!"

— Vai, Sobolaşule, cum ai putut? exclamă Şoarecele, speriat.

Bursucul lăsă jos jurnalul.

— Îi vedeam cum îşi ascuţeau urechile şi se priveau unul pe celălalt — continuă Sobolul — şi apoi sergentul le zise: „N-o luaţi în seamă; nu ştie ce vorbeşte". „Nu, zău? eu, de colo. Ei, să vă mai spun atît: Fata mea spală pentru domnul Bursuc, ca să vedeţi dacă ştiu sau nu ştiu ce vorbesc. Las' c-o să ştiţi şi voi, acuşi, acuşi! O sută de bursuci însetaţi de sînge, înarmaţi cu carabine, au să atace Broscoeştii chiar în noaptea asta, pe la grajduri. Şase bărci pline de şoareci, cu pistoale şi cuţite, au să vie în sus pe apă şi au să debarce în grădină; în timp ce un corp ales de Broscoi, zişi „Inimă-de-Leu" şi avînd ca deviză: „Moar-

te sau glorie!" au să asalteze livada şi au să zdrobească totul în calea lor, în strigăte de răzbunare. N-o să vă mai rămînă mult de spălat, praf o să vă facă, dacă n-o ştergeţi cît mai aveţi timp! Apoi am fugit şi nu mai puteam fi văzut, m-am ascuns; şi pe urmă m-am furişat înapoi, tîrîndu-mă prin şanţ şi i-am spionat, prin gardul viu ce împrejmuieşte şanţul. Erau cu toţii cît se poate de nervoşi şi de zăpăciţi, alergau în neştire de colo pînă colo, se împiedicau unii de alţii, fiecare dădea ordine la toţi ăilalţi şi nimeni nu asculta. Sergentul tot trimitea companii de dihori spre părţi îndepărtate ale proprietăţii, iar apoi trimitea pe alţii să-i cheme înapoi. I-am auzit zicînd unii către alţii: „Asta-i de-a jderilor; ei să stea frumos în sala de ospăţ, la benchetuială, discursuri, cîntece şi de-alde astea, în timp ce noi trebuie să stăm de gardă, în frig şi în întuneric — şi, pînă la urmă, să fim tăiaţi bucăţi de nişte Bursuci însetaţi de sînge!"

— Ah, Sobol nerod ce eşti! strigă Broscoiul. Ai stricat totul!

— Sobolule — zise Bursucul, în felul lui obişnuit, simplu şi liniştit — îmi dau seama că ai mai multă minte în degetul tău mic, decît au alte animale în tot trupul lor plin de grăsime. Ai lucrat minunat şi încep să pun speranţe mari în tine. Bun Sobol! Deştept Sobol!

Broscoiul se sufoca de gelozie, mai ales că nu putea descoperi deloc ce era atît de cuminte în ce făcuse Sobolul. Din fericire pentru el, înainte să-şi poată arăta supărarea şi să se expună la ironiile Bursucului, sună clopotul pentru masă.

Fu un prînz simplu, dar substanţial: slănină prăjită pe fasole cu bob mare şi budincă de macaroane.

Cînd termină, Bursucul se instală într-un fotoliu, zicînd:

— Așa, acuma avem gata planul de bătaie pentru la noapte și cred c-o să se facă destul de tîrziu pînă sfîrșim toată treaba; așa că eu încerc să ațipesc nițel, pînă una, alta.

Trase o basma peste obraz și curînd prinse a sforăi.

Șoarecele, îngrijorat și activ, își reluă imediat pregătirile și începu iar să alerge printre cele patru grămăjoare, tot mormăind:

— Un centiron pentru Șoarece, un centiron pentru Sobol, un centiron pentru Broscoi, un centiron pentru Bursuc! și tot așa, cu fiecare bucată nouă pe care o scotea; părea că n-are să mai sfîrșească niciodată.

Așa că Sobolul îl luă pe Broscoi de braț, îl duse afară, la aer, îl împinse într-un scaun de răchită și îl puse să-i povestească toate aventurile lui, de la început pînă la sfîrșit, ceea ce Broscoiul abia aștepta. Sobolul știa să asculte cu luare-aminte și Broscoiul — nefiind nimeni de față care să-i controleze afirmațiile sau să-l critice într-un spirit neamical — își dădu drumul. Într-adevăr, multe din cele povestite țineau mai degrabă de categoria celor „ce s-ar fi întîmplat de mi-ar fi dat prin gînd la timp și nu cu zece minute mai tîrziu". Acestea sînt totdeauna aventurile cele mai frumoase și mai pline de viață; și de ce nu le-am numi ale noastre, cu aceeași îndreptățire ca pe cele, cam nepotrivite, care se întîmplă în realitate?

XII. ÎNTOARCEREA LUI ULISE

CÎND ÎNCEPU SĂ SE ÎNTUNECE, Șoarecele, cu o mutră aferată și misterioasă, îi chemă înapoi în casă, îi așeză pe fiecare în dreptul grămăjoarei lui și începu să-i echipeze pentru expediția ce avea să înceapă. El lua lucrul foarte în serios, era cît se poate de conștiincios, și chestia asta dură o groază de timp. Mai întîi fiecare dintre animale trebuia să se încingă cu un centiron, apoi un cuțit de partea cealaltă, ca să țină echilibrul. După aceea o pereche de pistoale, un baston de polițist, mai multe perechi de cătușe, ceva bandaje și plasture, și

în cele din urmă o gamelă și o cutie cu sandvișuri. Bursucul rîdea, bine dispus, apoi zise:

— Bine, Șoricelule, dacă pe tine te amuză, pe mine nu mă supără! Eu, unul, am să fac tot ce am de făcut cu bățul.

Dar Șoarecele nu răspunse decît:

— Te rog, Bursucule! Știi bine că nu aș vrea să zici, mai tîrziu, că am uitat cel mai mic lucru!

Cînd totul fu gata, Bursucul luă într-o labă o lanternă camuflată, strînse cu cealaltă bastonul său solid și apoi spuse:

— Ei, acum urmați-mă! Sobolul mai întîi, fiindcă sînt foarte mulțumit de el; apoi Șoarecele; Broscoiul la urmă. Și ascultă aici, Broscuță! Nu cumva să trăncănești mult, ca de obicei, că, pe cinstea mea, te trimit înapoi!

Broscoiului atît îi era teamă să nu fie lăsat pe dinafară, încît acceptă, fără să crîcnească, poziția inferioară ce i se dăduse, și animalele porniră. Bursucul îi conduse cîtva timp de-a lungul apei, apoi, deodată, își făcu vînt peste marginea unei găuri din malul rîului, nițel mai sus de apă. Sobolul și Șoarecele îl urmară în tăcere și intrară în gaură, făcîndu-și și ei vînt cum văzură pe Bursuc dar, cînd veni rîndul Broscoiului, bineînțeles făcu ce făcu, alunecă și căzu în apă, cu un bîldîbîc! și un țipăt ascuțit de spaimă. Prietenii săi îl traseră afară, îl frecară și-l stoarseră în grabă, îl consolară și-l puseră pe picioare; dar Bursucul era supărat rău și-i spuse că prima dată cînd se va mai face de rîs, îl vor lăsa în urmă fără doar și poate.

Astfel se văzură, în cele din urmă, în tunelul secret și expediția începu cu adevărat!

Tunelul era rece și întunecos, umed, scund și îngust, și bietul Broscoi începu să tremure, în parte fiindcă-i era frică de ce-l aștepta și în parte fiindcă era ud leoarcă. Lanterna era departe înaintea lui și oricîtă osteneală își da tot rămînea puțin în urmă, bîjbîind prin întuneric. Atunci auzi pe Șoarece strigîndu-i cam nerăbdător:

— Haide, Broscoiule, haide! și-l apucă o spaimă grozavă că va fi lăsat în urmă, singur pe întuneric, și se repezi așa năvalnic, că-l izbi pe Șoarece de Sobol și pe Sobol de Bursuc și pentru cîteva clipe se produse o mare zăpăceală. Bursucul gîndi că sînt atacați pe la spate și cum nu era loc să întrebuințeze ciomagul sau cuțitul, scoase un pistol și era cît p-aci să bage un glonț în Broscoi. Cînd își dădu seama ce se întîmplase, fu supărat de-a binelea și spuse:

— De data asta, să știți că-l lăsăm pe plicticosul de Broscoi!

Dar Broscoiul începu să se văicărească și să se smiorcăie și ceilalți doi făgăduiră că răspund ei de buna lui purtare. În cele din urmă, Bursucul se împăcă și convoiul luă iar drumul înainte — dar, de data aceasta, Șoarecele încheia șirul, ținînd o mînă energică pe umărul Broscoiului.

Astfel bîjbîiră înainte, cu urechile ciulite și cu laba pe pistoale, pînă cînd, în sfîrșit, Bursucul spuse:

— Cred că ne-am apropiat bine de sala de ospăț.

Apoi, auziră deodată, ca de departe — dar părea să fie chiar deasupra capetelor lor — un murmur confuz de sunete, ca de lume care strigă și se veselește și bate din picioare și ciocăne în mese. Pe Broscoi îl apucară iar spaima și nevricalele, dar Bursucul spuse liniștit:

— S-au pornit jderii!

Tunelul începu să urce și ei continuau să orbecăie. Apoi zgomotul izbucni din nou, deslușit de tot, de data aceasta, și foarte aproape deasupra lor. Se auzeau strigăte de: „U-raa — uraa — u-raa — u-raa!", tropăit de picioruțe în podele, clinchet de pahare și bătăi de pumnuleți în mese.

— Da' bine mai petrec! zise Bursucul. Haideți!

Înaintară grăbiți de-a lungul tunelului, pînă cînd acesta se sfîrși și se văzură sub chepengul unei intrări care ducea sus, în cămara sufrageriei.

Era atîta vuiet în sala de ospăț, că nu prea se temeau să fie auziți.

Bursucul comandă:

— Hai, băieți, acuma — cu toții odată!

Și toți patru puseră umărul la ușa cea grea și o săltară.

Ajutîndu-se unul pe celălalt, se suiră pe rînd și se văzură în cămara sufrageriei. Numai o ușă îi mai despărțea de sala de ospăț, unde dușmanii lor, neștiutori, se veseleau.

Cînd ieșiră din tunel, zgomotul era asurzitor. În cele din urmă, veselia zgomotoasă și bătăile în mese mai descrescură și se putu deosebi o voce spunînd:

— Nu vreau să vă mai țin mult (aplauze îndelungate), dar înainte de a încheia (aplauze reînnoite) aș vrea să mai adaug cîteva cuvinte despre amabila noastră gazdă, domnul Broscoi! (Rîsete prelungite.) Ce Broscoi bun, ce Broscoi modest, ce Broscoi de treabă! (Lumea se sufoca de veselie.)

— Îi arăt eu lui! mormăi Broscoiul, scrîșnind din dinți.

— Stăpînește-te un minut! îi spuse Bursucul, reținîndu-l cu greutate. Fiți gata cu toții!

— ...Daţi-mi voie să vă cînt un cuplet — urmă vocea — pe care l-am compus în cinstea Broscoiului... (Aplauze prelungite.)

Apoi căpitanul jderilor — căci el era — începu cu glas subţire, piţigăiat:

Broscoiul merse la plimbare
Semeţ, mă rog, nevoie-mare...

Bursucul se sculă cît era de mare, apucă voinicește bastonul cu amîndouă labele, privi împrejur spre tovarăşii săi şi strigă:

— A sosit ceasul! Urmaţi-mă!

Şi deschise larg uşa.

— Aoleu!

Ce mai ţipete ascuţite, ce mai urlete piţigăiate, ce mai vaiete şi miorlăieli umplură încăperea!

Jderii, îngroziţi, se aruncau sub mese sau se cătărau ca nebuni pe ferestre în sus! Nevăstuicile se năpusteau înnebunite în gura sobei, unde erau fără îndoială înăbuşite şi făcute terci! Mese şi scaune se răsturnau, sticle şi porţelanuri se izbeau de podea şi se făceau ţăndări, o panică de nedescris domnea în încăperea în care cei patru eroi îşi făcuseră intrarea, plini de mînie şi răspîndind groază în juru-le! Bursucul, puternic, cu mustaţa zbîrlită, rotea un ciomag gros pe deasupra capului; Sobolul negru şi sever, clătinînd bastonul şi urlînd groaznicul său strigăt de bătaie: „Sînt Sobolul! Sînt Sobolul!" Şoarecele, sălbatic şi hotărît, cu brîul doldora de diferite arme; Broscoiul, nebun de aţîţare şi de mîndrie jignită — umflat încît părea de două ori mai mare ca de obicei — săltînd prin aer şi scoţînd orăcăieli furioase, ce-ţi strecurau fiori reci prin şira spinării!

— Broscoiul merse la plimbare! urlă el. Le arăt eu plimbare! și se îndreptă drept spre căpetenia jderilor.

Nu erau în totul decît patru, dar jderilor, îngroziți, li se părea sala plină de animale monstruoase, negre, cenușii, cafenii și galbene, care urlau și roteau ciomege enorme. Se răspîndiră și o luară la fugă cu țipete ascuțite de groază și spaimă — pe unde nimereau, prin ferestre, pe coșul sobei, oriunde, numai să scape din raza acelor ciomege înspăimîntătoare.

Lupta se sfîrși curînd. Cei patru prieteni trecură ca un vîrtej de-a lungul sălii, pocnind cu bastoanele orice cap ce mai ieșea la iveală. În cinci minute, sala era golită. Prin ferestre sparte ajungeau, slab, pînă la ei, țipetele ascuțite ale jderilor îngroziți, care o luaseră la fugă prin grădină. Pe jos zăceau, amețiți, cîteva duzini de adversari învinși, iar Sobolul se grăbea să le pună cătușe la mîini. Bursucul se odihnea de munca grea, proptindu-se în baston și ștergîndu-și nădușelile.

— Sobolule — zise el — mai rar băiat ca tine! Ia dă o raită p-afară și vezi ce mai fac santinelele tale, dihorii. Cred că, datorită ție, n-au să ne prea dea de furcă la noapte!

Sobolul dispăru îndată printr-un geam, iar Bursucul puse pe ceilalți doi să ridice o masă, să culeagă dintre sfărîmăturile de pe jos niște cuțite și furculițe, farfurii și pahare, și să vadă de pot găsi ceva de-ale mîncării.

— Musai să-nfulec ceva! zise el, în felul lui cam grosolan, de a vorbi. Hai, mă Broscoiule, mișcă! Și

vezi de scotocește serios! Ți-am dobîndit casa înapoi și nu faci cinste cu nimic!

Broscoiul era cam jignit că Bursucul nu-l lăuda și pe el, cum îl lăudase pe Sobol, că nu-i spunea ce băiat pe cinste era, ce bine se luptase și așa mai departe. El, unul, era foarte mulțumit de sine — mai ales cînd se gîndea cum mersese drept spre căpetenia jderilor și-l făcuse să zboare peste masă c-o lovitură de baston. Se apucă să scotocească — la fel și Șoarecele — și în curînd găsiră niște peltea de coarne într-o chisea de sticlă, un pui rece, o limbă abia începută, niște fursecuri și o grămadă de salată de raci, iar în cămară dădură peste un coș plin cu chifle albe și peste o groază de brînză, unt și țelină. Erau gata să se așeze la masă, cînd, iată, intră Sobolul, cățărîndu-se prin fereastră, chicotind și cu brațele pline de puști. —

— Gata — raportă el. După cîte înțeleg, cînd dihorii, încă dinainte foarte nervoși și cu inima sărită, au auzit țipetele și scandalul din sala de ospăț, parte din ei au aruncat puștile și au luat-o la fugă. Ceilalți au mai rămas cîtăva vreme, dar cînd văzură pe jderi năpustindu-se din casă spre ei, s-au crezut trădați. Dihorii îi luară la bătaie pe jderi, jderii se luptau să scape. Se izbeau, săreau în lături, se pocneau, se rostogoleau încăierați, pînă cînd cei mai mulți dintre ei s-au rostogolit în rîu. Acum au pierit cu toții, într-un fel sau altul; iată puștile lor. Așadar, cu asta am fi terminat!

— Excelent și merituos animal! zise Bursucul, cu gura plină de friptură rece și salată. Un singur lucru aș dori să mai faci, Sobolule, înainte să te așezi și

tu la masă cu noi. Nu te-aş mai deranja, dacă n-aş ştii că pe tine pot să mă bizui, cînd vreau să văd un lucru bine făcut. Mi-ar plăcea să pot spune la fel despre toţi pe care-i cunosc. L-aş trimite pe Şoarece, de n-ar fi poet. Aş vrea să iei cu tine sus pe flăcăii care zac împrăştiaţi p-aci şi să-i pui să curete cîteva camere. Să facă ordine cum trebuie, ca să se poată sta în ele. Vezi să mături pe sub paturi, să puie cearşafuri şi feţe de pernă curate şi să îndoaie un colţ al plăpumii, cum se cuvine. Să puie o cană cu apă caldă, prosoape curate şi cîte o bucată de săpun în fiece cameră. După aia, poţi să-i mai cîrpeşti o dată, dacă îţi face plăcere, şi să-i dai afară pe uşa din dos. Bănuiesc că n-o să-i mai vedem de-acu-nainte. Apoi să vii să guşti cu noi din limba asta. E clasa prima. Sînt foarte mulţumit de tine, Sobolule!

Bunul Sobol căută un baston, îşi înşiră prizonierii într-o coloană, pe podea, le dete ordinul: „Înainte marş!" şi îşi conduse escadronul sus la etajul întîi. După cîtva timp reapăru zîmbind şi spuse că toate camerele erau gata, curate ca paharul.

— Şi de cîrpit, nu i-am mai cîrpit — adăugă el. Mi s-a părut că mîncaseră destulă cîrpeală pentru o singură seară. De altfel, jderii, cînd i-am întrebat, au fost şi ei de aceeaşi părere şi mi-au spus că nici nu se gîndesc să mă mai deranjeze. S-au arătat foarte pocăiţi şi mi-au spus că le pare grozav de rău de ce-au făcut, dar că numai căpetenia lor era de vină, şi cu dihorii. Au mai spus că dacă vreodată vom crede că pot face ceva cu care să-şi răscumpere greşeala, să le spunem neapărat. Le-am mai dăruit cîte o chiflă la

plecare, şi le-am dat drumul pe din dos. Au zbughit-o cît îi ţineau picioarele!

Apoi Sobolul îşi trase şi el scaunul mai aproape de masă şi se înfipse în limba rece, iar Broscoiul, ca un gentleman ce era, îndepărtă orice gînd de gelozie şi spuse din toată inima:

— Mulţumesc mult, Sobolule dragă, pentru toată osteneala şi toate necazurile ce le-ai avut în seara asta şi, mai ales, pentru dibăcia de care ai făcut dovadă azi dimineaţă!

Bursucului îi plăcu asta şi zise:

— Iată cum vorbeşte un Broscoi de treabă!

Astfel îşi sfîrşiră cina, cu voie bună şi mulţumire, şi apoi se retraseră să se odihnească între cearşafuri curate, la adăpost în căminul strămoşesc al Broscoiului, recîştigat prin merite fără de pereche, strategie desăvîrşită şi o mînuire dibace a ciomegelor.

În dimineaţa următoare, Broscoiul, care dormise prea mult, ca de obicei, coborî la cafea foarte tîrziu şi găsi pe masă coji de ouă, cîteva rămăşiţe de pîine prăjită, rece şi uscată, o oală de cafea pe trei sferturi golită, şi cam atît! Toate astea nu prea îi îmbunară dispoziţia, avînd în vedere că, mai întîi de toate, era casa lui. Prin ferestrele în stil franţuzesc ale sufrageriei putea vedea pe Sobol şi pe Şoarece şezînd în scaune de răchită, pe iarbă; păreau să-şi povestească snoave. Din cînd în cînd izbucneau în hohote de rîs şi zvîrleau din picioare, de voie bună. Bursucul, care era instalat într-un fotoliu, cufundat în gazeta de dimineaţă, ridică doar privirea şi dete din cap, cînd intră Broscoiul în odaie. Dar Broscoiul îşi cunoştea omul;

se așeză și mîncă și el ce găsi, mulțumindu-se să-și spună c-are să se răfuiască el cu ceilalți, mai curînd ori mai tîrziu. Cînd era aproape gata, Bursucul ridică privirea și spuse, scurt și cuprinzător:

— Mi-e teamă, Broscoiule, c-o să ai o groază de lucru, în dimineața asta. Vezi bine că trebuie să dăm numaidecît un banchet, ca să sărbătorim chestia asta. Cu toții se așteaptă la așa ceva din partea ta; la drept vorbind, așa e regula.

— Da, desigur! zise Broscoiul îndată. Fac orice ca să vă fiu pe plac. Deși nu prea înțeleg de ce vreți un banchet de dimineață. Dar știi că eu nu trăiesc pentru propria mea plăcere, ci vreau numai să descopăr ce doresc prietenii mei, iar apoi încerc că le împlinesc dorințele, bunule, dragule de Bursuc!

— Hai, nu te fă mai nerod decît ești — răspunse Bursucul, supărat — și nu mai chicoti și stropi în cafea, cînd vorbești; ce maniere-s astea? Bineînțeles că banchetul are să fie diseară, dar invitațiile trebuie scrise și expediate imediat și tu trebuie să le scrii. Hai, așază-te la masă, uite aicea un teanc de hîrtie de scris, cu inscripția „Broscoești" sus, la dreapta, în litere albastre și aurii; apucă-te și scrie invitații pentru toți prietenii tăi. Dacă te ții serios de treabă, le avem gata înaintea dejunului. O să fac și eu ceva, iau și eu asupră-mi parte din bătaia de cap; eu o să comand ospățul.

— Cum! exclamă Broscoiul, nenorocit. Eu să zac în casă și să scriu un teanc de păcătoase de scrisori, într-o dimineață ca asta, cînd ard să dau o raită proprietății mele, să pun pe toți la punct, să fac ordine

în toate cele, să le arăt cine e stăpînul aici și să mă mai distrez puțin? Nici prin gînd nu-mi trece! Să fiu al... zău așa!... Ei, stai nițel, nu te supăra! Ei da, desigur că vreau, Bursucule dragă! Ce contează plăcerea mea pe lîngă a voastră? Dacă vrei tu, așa voi face. Du-te, Bursucule, și comandă ospățul, comandă ce-ți place! Apoi du-te și tu la tinerii noștri prieteni, care se înveselesc afară, uitînd de grijile și necazurile mele. Sacrific această frumoasă dimineață pe altarul datoriei și prieteniei!

Bursucul îl privi cu neîncredere. Dar înfățișarea sinceră, deschisă, a Broscoiului, nu-l făcea să bănuiască nici un motiv nedemn al acestei schimbări în purtarea lui. Așadar, părăsi odaia, luînd direcția spre bucătărie. De îndată ce se închisese ușa îndărătul Bursucului, Broscoiul se repezi spre masa de scris. În timp ce vorbea, îi venise o idee strașnică. Avea să scrie el invitațiile; și încă ce invitații! Are să aibă grijă să pomenească rolul de căpetenie ce-l avusese în luptă și cum îl trîntise la pămînt pe căpitanul jderilor. Are să facă aluzie la aventurile sale, la calea triumfală ce-o străbătuse; iar pe verso avea să dea un fel de mic program al serbării de diseară. Cam așa ceva își schiță el în cap:

DISCURS.....de BROSCOIUL
(Vor fi și alte discursuri ale Broscoiului,
în timpul serii)
ALOCUȚIUNE.....de BROSCOIUL,
Cu următoarele subiecte: Sistemul închisorilor noastre. Căile navigabile ale Angliei. Despre comerțul cu cai și cum să-l facem. — Proprietatea,

drepturile și îndatoririle ei. — Înapoi la glia strămoșească. — Tipul unui nobil de țară englez
CÎNTEC.....cîntat de BROSCOIUL
(compus de el însuși)
ALTE COMPOZIȚII.....de BROSCOIUL
vor fi cîntate în cursul serii, de către...
Compozitor

Ideea îi plăcu grozav și se puse pe lucru de zor, așa încît pînă la amiază termină toate invitațiile. Chiar atunci i se raportă că un mic jder jerpelit și ud leoarcă era la ușă și întreba cu sfială dacă nu putea fi de vreun folos. Broscoiul ieși, dîndu-și aere, și constată că era unul dintre prizonierii din ajun, foarte respectuos și doritor de-a fi pe plac. Îl bătu pe umăr, îi băgă teancul de invitații în labă și-i spuse s-o șteargă pe loc și să le ducă la destinație cît putea de repede. Dacă avea chef să se întoarcă seara — nu că-i promitea — da' s-ar fi putut să capete și un bacșiș. Bietul jder părea, într-adevăr, foarte recunoscător și se grăbi să plece să-și împlinească însărcinarea.

Cînd celelalte animale se întoarseră pentru dejun, foarte însuflețite și vesele după o dimineață întreagă petrecută pe malul apei, Sobolul, pe care-l cam mustrase conștiința, privi cu oarecare îndoială pe Broscoi, așteptîndu-se să-l vadă morocănos sau abătut. Cînd colo, era atît de bine dispus și umflat, încît Sobolul începu să miroase că nu-i a bună; iar Șoarecele și Bursucul schimbară priviri pline de tîlc.

De cum sfîrșiră masa, Broscoiul, înfigîndu-și labele în buzunarul pantalonilor, spuse, în treacăt:

— Ei, acu' simțiți-vă ca la voi acasă, băieți! Dacă vă trebuie ceva, cereți tot ce poftiți!

Şi o porni ţanţoş, spre grădină. Gîndea să pună la punct acolo o idee, două, pentru discursurile ce avea să le ţină. Dar Şoarecele îl înşfăcă de braţ.

Broscoiul cam ghici ce avea de gînd şi încercă să scape; dar cînd îl prinse şi Bursucul zdravăn de braţul celălalt, începu să-şi dea seama că pierdea partida. Cele două animale îl conduseră astfel pînă în mica odaie de fumat, alături de sala de intrare, încuiară uşa şi-l aşezară într-un scaun. Apoi stătură amîndoi în faţa lui, în timp ce Broscoiul şedea şi tăcea, privindu-i foarte bănuitor şi morocănos.

— Ascultă, Broscoiule — zise Şoarecele. E vorba de banchetul acela. Îmi pare foarte rău că trebuie să-ţi vorbesc aşa. Dar vrem să înţelegi limpede, odată pentru totdeauna, că n-au să aibă loc nici discursuri, nici cîntece. Încearcă şi dă-ţi seama că de data asta nu vrem să te convingem, ci îţi spunem că aşa va fi.

Broscoiul văzu că era prins în capcană. Îl descoperiseră, îi ghiciseră gîndurile cele mai lăuntrice şi i-o luaseră înainte. Visul lui frumos era spulberat.

— N-am voie să le cînt măcar un singur cuplet? se rugă el, jalnic.

— Nu, nici un singur cuplet — răspunse cu tărie Şoarecele, deşi i se rupea inima, cînd băgă de seamă cum îi tremurau buzele bietului Broscoi dezamăgit. Degeaba te frămînţi, Broscuţă — după cum ştii foarte bine, cupletele tale nu-s decît înfumurare, lăudăroşenie şi fudulie. Iar în discursuri nu faci decît să te tămîiezi pe tine însuţi şi să exagerezi teribil şi... şi...

— Şi să-ndrugi gogoşi, adăugă Bursucul, în felul lui cam grosolan.

— E pentru binele tău, Broscuță! urmă Șoarecele. Știi foarte bine că trebuie să încerci o viață nouă, mai curînd sau mai tîrziu. Acum e un timp foarte potrivit ca să faci asta, un fel de răspîntie în viața ta. Te rog, crede-mă: mă doare să-ți spun toate astea, mai mult decît pe tine să le auzi.

Broscoiul rămase vreme îndelungată cufundat în gînduri. În cele din urmă înălță capul. Pe fața lui se puteau citi urmele unei emoții puternice.

— Ați învins, prieteni — spuse cu o voce frîntă. Desigur, nu vă ceream mare lucru: voiam doar o seară să mai las să țîșnească duhul meu, să dau frîu liber imaginației și vervei mele, să aud aplauzele tumultuoase care totdeauna îmi pare că scot la iveală însușirile mele cele mai bune. Totuși, voi aveți dreptate, știu bine, iar eu n-am. De aici înainte voi fi cu totul alt Broscoi. Prieteni, niciodată nu va mai trebui să roșiți pentru mine! Dar vai, cît de aspră e viața!

Și, ținînd batista la ochi, părăsi camera, cu mers împleticit.

— Bursucule — zise Șoarecele — eu mă simt ca o brută; sînt curios cum te simți mata?

— Știu, știu — răspunse Bursucul, întunecat la față. Dar n-avem încotro. Băiatul ăsta trebuia să continue să trăiască aici, trebuie să-și păstreze ce-i al lui și să fie respectat. Ți-ar place, mai bine, să ajungă de rîsul tuturor, să-și bată joc de el dihorii și jderii?

— Firește că nu —zise Șoarecele. Fiindcă veni vorba de jderi, noroc c-am dat de jderuleţul acela, tocmai cînd pornise cu invitațiile Broscoiului. Aveam oarecari bănuieli după cele ce-mi spuseseși, așa că am citit vreo două; erau dezgustătoare. Le-am sechestrat

pe toate și bunul nostru Sobol șade acum în salonașul albastru și scrie invitații obișnuite.

* * *

În cele din urmă, începu să se apropie ceasul banchetului. Broscoiul, care, lăsîndu-i pe ceilalți, se retrăsese în camera lui de culcare, tot mai ședea acolo, trist și cufundat în gînduri. Cu fruntea sprijinită în labă, el cugeta adînc și îndelung. Treptat, fața lui se limpezi și începu să se lumineze de surîsuri lungi și din ce în ce mai stăruitoare. Apoi se porni să chicotească, sfios și jenat. În cele din urmă se ridică, încuie ușa, trase perdelele, adună toate scaunele de prin odaie și le aranjă în semicerc. Luă poziție în fața lor, umflîndu-se vizibil. Făcu o plecăciune, tuși de două ori și apoi își dădu drumul, pornindu-se a cînta, cu voce tare, publicului fermecat pe care închipuirea lui îl vedea atît de limpede.

CEL DIN URMĂ CÎNTEC AL BROSCOIULUI

— Broscoiul — s-a întors — acasă!
Ce panică a fost, ce urlete prin săli și coridoare,
Ce exclamații printre vaci și chiote printre armăsari,
— Broscoiul — s-a întors — acasă!

— Broscoiul — s-a întors — acasă!
Ferestrele săreau în țăndări și ușile trosneau să sară din țîțîni!

Toți jderii încercau speriați să fugă
Și leșinau, zăcînd fără suflare, în spaima lor grozavă.
Broscoiul — s-a-ntors — acasă!

— Tam-ta-ra-ram! Se-aude toba mare!
Fanfarele răsună, soldații dau onorul,
Și salvele de tun pornesc cu vuiet mare;
Se-aud claxoane de automobil,
Eroul a sosit!

— Strigați cu toții: Uraa! cu mic, cu mare,
În astă uriașă adunare,
Strigați cu toții: Uraa! cît puteți de tare!

— Trăiască animalul de care
Sîntem cu toții mîndri, pe drept cuvînt!
E ziua de-nălțare — a lui Broscoi!

Cîntă cîntecul acesta foarte tare, cu solemnitate și cu multă simțire. Cînd termină, îl mai cîntă o dată, de la început pînă la sfîrșit.

Apoi scoase un oftat adînc; adînc, adînc de tot.

Pe urmă își muie peria de cap în ligheanul cu apă, își despărți părul printr-o cărare drept la mijloc și-l perie cît se poate de lins de fiecare parte a feței. După asta descuie ușa și coborî liniștit scările, să-și întîmpine musafirii, care știa că trebuiau să înceapă a se aduna în salon.

Cînd intră, toate animalele se înveseliră și se adunară împrejurul său, felicitîndu-l și spunîndu-i tot felul de lucruri plăcute, despre curajul lui, despre istețimea lui și despre îndemînarea cu care se luptase. Broscoiul însă nu făcea decît să zîmbească cu modestie și murmura:

— Aș, de unde! Și uneori, ca să mai schimbe: Dar deloc! Ba dimpotrivă!

Lutrul, care stătea în fața sobei, pe covor, descriind, cu toate amănuntele, unui cerc de admiratori, cum ar

fi condus el lucrurile, dacă ar fi fost de față, înaintă cu o exclamație de bucurie, se repezi la Broscoi, îmbrățișîndu-l, și încercă să-l poarte în triumf prin cameră. Dar Broscoiul îl mustră, cu blîndețe, și zise drăguț, desprinzîndu-se:

— Bursucul a fost cel care a întocmit planul genial de bătaie, Sobolul și Șoarecele-de-apă au făcut ce-a fost mai greu; eu am servit doar ca ostaș de rînd, am făcut foarte puțin, mai nimic.

Animalele nu știau ce să creadă; erau uluite de purtarea asta neașteptată din partea lui. În timp ce trecea de la un oaspe la celălalt, dînd răspunsuri modeste, Broscoiul simți că era pentru toți de față obiectul unui interes din ce în ce mai mare.

Bursucul comandase tot ce era mai bun și banchetul reuși de minune. Animalele vorbiră, rîseră și pălăvrăgiră o mulțime, dar Broscoiul, care — cum se înțelege de la sine — ședea în capul mesei, ținea privirea plecată și murmura mici nimicuri amabile către animalele ce-i ședeau alături. Din cînd în cînd, arunca o privire, pe furiș, spre Bursuc și spre Șoarece și de fiecare dată îi surprindea holbîndu-se unul la celălalt cu gura deschisă de mirare — și asta îl mulțumea cel mai mult. Cîteva dintre animalele mai tinere și mai poznașe începură să șoptească, spre sfîrșitul serii, că parcă se petrecea mai bine aici, pe vremuri. Cîțiva bătură în masă și strigară:

— Broscoiul! Discursul! Să ne ție Broscoiul un discurs! Să ne cînte! Ce e cu cîntecul Broscoiului?

Dar Broscoiul dădu din cap cu blîndețe, ridică o labă în semn de slab protest și, stăruind pe lîngă oaspeți să se mai servească cu bunătățile de pe masă, discutînd cu ei nimicuri la ordinea zilei, întrebîndu-i

cu mult interes de membrii familiei lor care nu erau încă în vîrstă de a lua parte la reuniuni în societate, izbuti să-i facă să priceapă că aceasta era o masă stăpînită cu stricteţe de regulile bunei-cuviinţe.

Era într-adevăr un alt Broscoi!

După aceste întîmplări extraordinare, cele patru animale îşi urmară, în mare voioşie şi mulţumire, traiul atît de crunt întrerupt de un război civil, şi nu mai fură stingherite de alte lupte sau invazii.

Broscoiul, după ce se sfătui cu prietenii săi, alese un frumos lanţ de aur şi un medalion împodobit cu perle şi le trimise fetei temnicerului împreună cu o scrisoare, care pînă şi Bursucul trebui să admită că era modestă, recunoscătoare şi plină de apreciere pentru serviciile aduse. Conducătorul de locomotivă fu şi el, la rîndul lui, mulţumit şi răsplătit pentru toată osteneala şi supărarea ce-o avusese. Sub constrîngerea severă a Bursucului, pînă şi femeia cu barcazul fu găsită şi despăgubită pentru calul ce-i fusese răpit. E adevărat că Broscoiul se codi din răsputeri să facă una ca asta, căci el se considera o unealtă trimisă de providenţă ca să pedepsească femeile grase, cu braţe pistruiate, care nu ştiau să recunoască un adevărat boier. Suma ce trebui s-o sacrifice nu era, ce-i drept, prea însemnată, căci preţuirea ţiganului fu admisă de către experţi ca aproape corespunzătoare.

Uneori, în cursul serilor lungi de vară, prietenii obişnuiau să dea împreună o raită prin Pădurea Sălbatică — domesticită acum pe deplin, în ce-i privea. Era o plăcere cu cît respect îi întîmpinau locuitorii

și cum mamele-jderi își adunau puii la gura vizuinelor și spuneau, arătînd cu degetul:

— Uite colo, puiule, trece domnul Broscoi, boierul cel mare! Și, alături de el, e viteazul Șoarece-de-apă, un luptător neînfricat! Și uite și faimosul domn Sobol, despre care ai auzit atît de des povestind pe taică-tău!

Dar, cînd puișorii erau răi și nu mai puteau fi stăpîniți, mamele obișnuiau să-i potolească amenințîndu-i că, de nu se astîmpără și de nu-s cuminți și ascultători va veni să-i ia Bursucul cel groaznic și cenușiu. Aceasta era o minciună sfruntată, căci Bursucul deși nu prea se sinchisea să vadă lumea, iubea totuși mult copiii, dar era o minciună care reușea totdeauna să-și îndeplinească scopul.

CUPRINS

	Cuvînt înainte al traducătoarei	5
I	Malul apei.....	7
II	Drumul mare	23
III	Pădurea Sălbatică	39
IV	Domnul Bursuc	56
V	Dulce Domum	74
VI	Domnul Broscoi	93
VII	Cîntărețul din nai la Porțile Dimineții....	111
VIII	Aventurile Broscoiului	125
IX	Hoinari de tot felul	143
X	Aventurile domnului Broscoi continuă	165
XI	Lacrimi de căință și plan de bătaie.....	186
XII	Întoarcerea lui Ulise	208

În colecția
BIBLIOTECA PENTRU TOȚI COPIII
au apărut:

1. Amintiri din copilărie de *Ion Creangă*
2. Tom Sawyer detectiv și Tom Sawyer în străinătate de *Mark Twain*
3. Basme de *Mihai Eminescu*
4—5. Căpitan la cincisprezece ani de *Jules Verne*
6. Măria-Sa Puiul Pădurii de *Mihail Sadoveanu*
7. Din povestirile unui vînător de *I.S. Turgheniev*
8. Ulița copilăriei de *Ionel Teodoreanu*
9. Colț-Alb de *Jack London*
10. Robinson Crusoe de *Daniel Defoe*
11. Ulciorul de aur de *E.T.A. Hoffmann*
12. Cea dintîi durere de *Emil Gîrleanu*
13. File din cartea naturii de *Ion Agârbiceanu*
14. Cuore de *Edmondo de Amicis*
15. Voinicul Ineluș — * * *
16. Cănuță, om sucit de *Ion Luca Caragiale*
17. Capra năzdrăvană de *Benedek Elek*
18—19. Copiii căpitanului Grant de *Jules Verne*
20. Florița din codru de *Ion Slavici*
21. Pe drumuri de munte de *Calistrat Hogaș*
22. Nada florilor de *Mihail Sadoveanu*
23. Aventurile lui Tom Sawyer de *Mark Twain*

Lector : GH. D. VASILE
Tehnoredactor : VALERIA POSTELNICU

Apărut 1973. Comanda nr. 332. Tiraj 56 000. leg. 1/2 5 000 + 51 000 legate 1/1. Coli de tipar 14.

Tiparul executat sub comanda nr. 30 022 la Combinatul Poligrafic „Casa Scînteii", Piața Scînteii, nr. 1, București,
Republica Socialistă România

GRAHAME KENNETH, scriitor scoțian, s-a născut la 8 aprilie 1859, în Edinburgh. A studiat la Oxford. A publicat schițe umoristice pentru copii: «Vîrsta de aur», «Zile de vis» și romanul «**VÎNTUL PRIN SĂLCII**». A murit la 6 iulie 1932.

Lei 10,50

EDITURA ION CREANGĂ